

MINISTERUL DEZVOLTĂRII
ECONOMICE ȘI DIGITALIZĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

INSTITUȚIA PUBLICĂ
ORGANIZAȚIA PENTRU DEZVOLTAREA
ANTREPRENORIATULUI

Adresa: str. Albișoara 38, et. 7, Chișinău, Republica Moldova

Tel.: (+373 22) 22-57-99 E-mail: info@oda.md

RAPORT

**privind evaluarea progresului în implementarea
programelor de stat și proiectelor de asistență**

**Instituția Publică Organizația
pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului**

Anul 2024

Cuprins

Date generale.....	2
1.1. Programul START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă	8
1.2. Programul de susținere a Antreprenoriatului Feminin	10
1.3. Programul de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+2”	13
1.4. Programul de Ecologizare a IMM.....	15
1.5. Programul de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului ...	17
1.6. Programul de transformare digitală a IMM-lor.....	19
1.7. Programul de susținere a Inovațiilor Digitale și Startup-urilor Tehnologice.....	20
1.8. Programul de retehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii.....	23
1.9. Programul de creștere a competitivității IMM și internaționalizare a acestora	25
1.10. Programul de sprijin al micilor producători.....	27
1.11. Programul de promovare a agenților economici la târguri și expoziții	28
1.12. Mecanismul de compensare a cheltuielilor unităților din învățământ dual	30
1.13. Monitorizarea beneficiarilor de grant.....	35
1.14. Politica de riscuri	39
Capitolul II. Fondul de Garantare a Creditelor	42
2.1. Garanții financiare individuale	42
2.2. Garanții financiare de portofoliu	43
Capitolul III. Fondul pentru Antreprenoriat și Creșterea Economică a Moldovei (FACEM)	45
3.1. Fondul FACEM	45
3.2. Programul de stimulare a investițiilor „373”	47
3.3. Produsul de finanțare ”FACEM Investiții BGK”	49
Capitolul IV. Proiecte de asistență tehnică și financiară	51
Capitolul V. Alte proiecte și instrumente de susținere	56
5.1. Educația antreprenorială	56
5.2. Centrul de consultanță în afaceri	57
5.3. Rețeaua incubatoarelor de afaceri	57
5.4. Platforme Industriale Multifuncționale	59
5.5. Prima Casă	60

Date generale

❖ *Situația macroeconomică și demografia întreprinderilor*

Economia Republicii Moldova în 2024 a înregistrat o creștere modestă, marcată de o serie de provocări externe și interne. În pofida contextului economic global instabil și a dificultăților interne, PIB-ul pentru anul 2024 a fost de 323,8 miliarde lei, în creștere cu 0,1% în termeni reali comparativ cu anul precedent, potrivit datelor preliminare ale Biroului Național de Statistică (BNS).

Această evoluție pozitivă marginală a fost determinată de performanțele înregistrate în anumite sectoare economice, care au contribuit la creșterea PIB-ului. Astfel, cele mai notabile contribuții pozitive au venit din partea următoarelor domenii:

- *tranzacții imobiliare* cu o creștere a valorii adăugate brute (VAB) cu 16,3%, acest sector a avut o pondere de 7,9% la formarea PIB,
- *activități de cazare și alimentație publică*, sectorul a înregistrat o creștere a VAB cu 22,6%, contribuind cu 1,8% la formarea PIB,
- *comerțul cu ridicata și cu amănuntul*, a înregistrat o creștere a VAB cu 1,9%, cu o pondere de 15,4% la formarea PIB, și
- *sectorul informații și comunicații*, a contribuit cu 6,5% la formarea PIB, îndrăgostind o creștere a VAB cu 3,0%.

Pe de altă parte, economia a fost afectată negativ de scăderile înregistrate în următoarele sectoare:

- *Agricultură, silvicultură și pescuit*: A scăzut cu 3,0%, reflectând vulnerabilitatea acestui sector la condițiile climatice nefavorabile.
- *Industria prelucrătoare*: A avut o contracție de 0,5%, fiind afectată de costurile de producție crescute și de fluctuațiile de pe piețele externe.
- *Construcții*: Au înregistrat o scădere de 0,3%, în principal din cauza reducerii investițiilor publice și private.

Un factor important care a influențat evoluția economică a fost exportul net de bunuri și servicii, care a avut un impact negativ de -6,9% asupra PIB-ului, subliniind vulnerabilitatea economiei la fluctuațiile piețelor internaționale și la cererea externă.

În ansamblu, evoluția economiei în anul 2024 reflectă un echilibru fragil între dinamica pozitivă a unor sectoare-cheie și vulnerabilitățile persistente din domenii structurale. Creșterea reală modestă a PIB-ului cu 0,1% denotă o capacitate limitată de redresare în contextul unui mediu economic extern instabil și al unor constrângeri interne semnificative.

❖ *Evoluția salariilor și inflația*

Potrivit BNS, în ultimii 5 ani, câștigul salarial mediu lunar este într-o creștere relativ constantă, trimestrial intervalul de fluctuație fiind de circa 10%-20% față de perioada similară a anului precedent. În trimestrul IV 2024 câștigul salarial mediu lunar brut a constituit 15.024,5 lei, fiind în creștere cu 12,1% față de trimestrul IV 2023 și cu 6,4% față de trimestrul III 2024. Această evoluție reprezintă un semn pozitiv pentru economia națională, având potențialul de a sprijini dezvoltarea IMM-urilor și de a îmbunătăți nivelul de trai al angajaților, dar este important ca IMM-urile să gestioneze eficient costurile și să adopte strategii adaptate noilor condiții economice.

Inflația a avut un caracter oscilant pe parcursul anului 2024, culminând cu o rată de 7,0% în decembrie, depășind astfel limitele țintite de Banca Națională a Moldovei (BNM). Principalele cauze ale creșterii inflației au fost *majorările tarifelor la energie și gaze, precum și creșterea costurilor de producție*, ceea ce a afectat în mod direct puterea de cumpărare a populației. În consecință, inflația a generat presiuni și asupra întreprinderilor mici și mijlocii (IMM), care au fost forțate să ajusteze prețurile pentru a acoperi costurile crescute.

Rata anuală a inflației va avea o tendință ascendentă în trimestrul I al anului curent (2025), ulterior aceasta se va diminua continuu până în trimestrul III 2026 și va crește ușor la finele orizontului de prognoza. În trimestrul I, 2025, rata inflației va plasa peste limita superioară a intervalului de variație al țintei și va reveni în interval în trimestrul IV 2025, menținându-se până la sfârșitul orizontului de prognoza.

❖ *Creditarea întreprinderilor*

În 2024, accesul la finanțare a rămas o provocare structurală, mai ales pentru întreprinderile mici, microîntreprinderi și start-up-uri. Deși condițiile macroeconomice s-au stabilizat parțial comparativ cu 2022–2023, inflația reziduală, incertitudinea economică și reticența sectorului bancar au continuat să afecteze disponibilitatea finanțării comerciale.

Conform datelor din *Raportul asupra inflației nr. 1, 2025* elaborat de către BNM, la sfârșitul lunii decembrie 2024, soldul total al creditelor acordate de băncile licențiate din Republica Moldova a înregistrat o creștere anuală, atingând 78.502,4 milioane lei, superior celui de la sfârșitul trimestrului IV, 2023 cu 26,8%.

În luna decembrie 2024, creditele noi acordate au constituit 8.096,4 milioane lei, în creștere cu 22,8 la sută față de luna noiembrie 2024. Partea majoră (75,6 la sută) reprezintă creditele în moneda națională, care au constituit 6.117,3 milioane lei, în creștere cu 21,1 la sută față de luna precedentă. O tendință interesantă este creșterea creditelor în valută, cu 18% față de luna precedentă, indicând diversificarea surselor de finanțare pentru IMM.

Din perspectiva termenelor de acordare, cele mai solicitate au fost creditele cu termene de la 2 până la 5 ani, cu o pondere de 45,0 la sută în totalul creditelor acordate. Volumul acestor credite acordate persoanelor juridice a constituit 30,8 la sută din totalul creditelor.

Deși soldul creditelor a crescut, accesul IMM-urilor la finanțare rămâne limitat, în special pentru întreprinderile din sectoare vulnerabile. În acest context, programele de sprijin oferite prin ODA și parteneriatele cu instituțiile financiare partenere sunt esențiale pentru menținerea fluxului de capital către IMM-uri.

❖ *Performanța IMM-urilor*

Sectorul IMM-urilor rămâne vital pentru economia Republicii Moldova, însă se confruntă cu provocări structurale legate de cerere, finanțare și resurse umane. Acestea sunt deosebit de importante într-o economie emergentă precum cea a Moldovei, unde flexibilitatea și adaptabilitatea lor susțin reziliența economică în fața schimbărilor rapide ale pieței. În ciuda provocărilor multiple, IMM-urile continuă să fie motorul creșterii economice, adaptându-se la schimbări și inovând constant.

Astfel, IMM-urile reprezintă 99,2% din totalul întreprinderilor, contribuind semnificativ la formarea PIB (cca 48%) și la ocuparea forței de muncă. Ușor, sectorul IMM din Moldova se apropie de ponderea de 99,8% deținută de IMM-uri în Uniunea Europeană, fapt imperativ ce urmează a fi realizat odată cu alinierea plafoanelor de clasificare a întreprinderilor la criteriile stabilite la nivel european.

- **Numărul de IMM** în 2023: 63.266, în creștere ușoară față de anul precedent.
- **Venituri din vânzări:** Au atins 285,9 miliarde lei, reprezentând 45% din totalul veniturilor economiei.
- **Numărul mediu de salariați** în IMM: 352.1 mii persoane, adică 65,3% din totalul angajaților din sectorul privat.

Datele din *Tabelul nr.1* prezentat în continuare, arată o creștere constantă a numărului de IMM-uri și a veniturilor acestora între 2019 și 2023. De asemenea, numărul întreprinderilor profitabile a crescut de la 28.953 întreprinderi în 2019 la 34.705 întreprinderi în 2023, iar rezultatul financiar pozitiv s-a majorat semnificativ, ajungând la 56,8 miliarde lei.

*Principalii indicatori a mediului de afaceri**Tabelul nr. 1*

Indicatori	2021		2022		2023	
	Total	IMM	Total	IMM	Total	IMM
Numărul de întreprinderi	60.305	59.758	62.608	62.111	63.778	63.266
Numărul mediu de salariați	532.454	342.101	529.281	347.268	539.032	352.071
Venituri din vânzări, mil. lei	488.014,15	225.023,28	612.042,63	274.770,65	636.124,72	285.938,87
Numărul de întreprinderi care au primit profit	31.805	31.346	33.306	32.909	34.705	34.278
Rezultatul financiar al întreprinderilor cu profit, mil. lei	47.436,13	29.798,41	54.526,32	33.989,95	56.821,30	35.831,37
Numărul de întreprinderi care au suferit pierderi	21.486	21.400	22.152	22.054	22.698	22.614
Rezultatul financiar al întreprinderilor care au suferit pierderi, mil. lei	-7.019,62	-5.101,29	-10.404,49	-6.901,17	-10.675,86	-7.335,29
Numărul de întreprinderi care n-au înregistrat vânzări	15.312	15.312	15.338	15.338	14.630	14.630

Sursa: Biroul Național de Statistică, situațiile financiare ale agenților economici

Datele din acest compartiment au fost completate pe măsura disponibilității surselor oficiale

Din decembrie anul 2022 au intrat în vigoare modificările la Legea cu privire la întreprinderile mici și mijlocii nr.179/2016 care au stabilit noile criterii la clasificarea în funcție de: a) număr mediu anual de salariați (numărul mediu scriptic al personalului în perioada de gestiune) de până la 250, și b) realizează o cifră anuală de afaceri (venituri din vânzări) de până la 100 de milioane de lei sau dețin active totale (active imobilizate și active circulante) de până la 100 de milioane de lei. Pentru comparabilitate, BNS a recalculat datele pe anul 2021 după noile criterii.

❖ *Provocări și recomandări*

Potrivit *Tendinței în evoluția activității economice*, realizate de către BNS, în tr. IV 2024 se estimează o:

- *relativă stabilitate* a activității economice, a veniturilor din vânzări și a numărului de salariați;
- *creștere moderată* a activității economice și a prețurilor produselor și mărfurilor.

Conform rezultatelor *Anchetei de conjunctură pentru trimestrul IV* realizată de BNS, 60,5% dintre întreprinderi se confruntă cu limitări în activitate, principalele cauze fiind:

- *cererea insuficientă pe piață (31,7%),*
- *problemele financiare (21,5%),*
- *lipsa forței de muncă calificate (20,7%),*
- *consecințele crizei provocate de războiul din Ucraina (12,4%),*
- *disponibilitatea materiei prime (3,8%).*

În concluzie, anul 2024 a fost unul de tranziție pentru economia Republicii Moldova, caracterizat de o creștere modestă a PIB-ului și o inflație ridicată care a afectat puterea de cumpărare. IMM-urile, deși au rămas pilonul central al economiei, s-au confruntat cu provocări legate de accesul la finanțare și cererea scăzută.

Pentru anul 2025, este esențial ca autoritățile să implementeze măsuri de sprijin pentru a facilita accesul la finanțare și să investească în dezvoltarea forței de muncă calificată, asigurând astfel o creștere economică durabilă și consolidând reziliența IMM-urilor în fața provocărilor economice.

❖ Fluxul mijloacelor financiare (IP ODA)

În esență, prezentul raport cuprinde informația privind progresul implementării de către Instituția Publică „Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului” (IP ODA) a Programelor de stat, a Instrumentelor de promovare a accesului la finanțare, precum și a Proiectelor de asistență externă, în perioada anului 2024, iar Tabelele de mai jos reflectă mijloacele financiare antrenate în susținerea acestor servicii.

Buget planificat, mii MDL

Tabelul nr. 2

Nr.	Denumirea instrumentelor de suport	Buget aprobat inițial 2024					Buget repartizat pentru utilizare, 2024				
		Soldul mijloacelor financiare la 01.01.2024	Suma angajamentelor contractate și nedebursate (angajamente de plată pe garanții nesolicitate) la 01.01.2024	Sold lipsit de angajamente la 01.01.2024	Mijloace financiare planificate spre alocare în 2024	Total Buget aprobat 2024	Acordarea finanțării nerambursabile (grant/compensare dobândă P373)	Angajamente de compensare și/sau garantare	Cheltuieli administrative	Alte cheltuieli (de promovare, instruirii, risc valutar, expertiză etc)	Total buget repartizat 2024
		1	2	3=1-2	4	5=3+4	6	7	8	9	10=6+7+8+9
1.	Programele de grant:	137.829,10	87.956,00	49.873,10	359.746,00	409.619,10	373.530,80	-	32.842,30	3.246,00	409.619,10
	• Buget de Stat	86.924,80	62.495,20	24.429,60	268.401,90	292.831,50	263.273,30	-	26.840,20	2.718,00	292.831,50
	• Asistență externă	50.904,20	25.460,70	25.443,50	91.344,10	116.787,60	110.257,40	-	6.002,10	528,00	116.787,60
2.	Instrumente de suport (RIAM, PIM, GEA, Program târguri și expoziții, învățământ dual, patente):	33.595,30	29.363,30	4.232,00	12.109,20	16.341,20	-	13.096,40	956,60	2.288,20	16.341,20
	• Buget de Stat	33.595,30	29.363,30	4.232,00	12.109,20	16.341,20	-	13.096,40	956,60	2.288,20	16.341,20
	• Asistență externă	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	FGC:	401.873,80	136.812,50	265.061,30	15.000,00	280.061,30	-	280.061,30	-	-	280.061,30
	• Buget de Stat	213.990,40	136.812,50	77.177,90	*15.000,00	92.177,90	-	92.177,90	-	-	92.177,90
	• Asistență externă	187.883,40	-	187.883,40	-	187.883,40	-	187.883,40	-	-	187.883,40
4.	FACEM:	70.000,00	-	70.000,00	95.626,90	165.626,90	-	165.626,90	-	-	165.626,90
	• Buget de Stat	70.000,00	-	70.000,00	-	70.000,00	-	70.000,00	-	-	70.000,00
	• Asistență externă	-	-	-	95.626,90	95.626,90	-	95.626,90	-	-	95.626,90
5.	Program 373:	243.967,70	49.771,10	194.196,60	-	194.196,60	47.543,00	132.290,60	4.754,00	9.609,00	194.196,60
	• Buget de Stat	243.967,70	49.771,10	194.196,60	-	194.196,60	47.543,00	132.290,60	4.754,00	9.609,00	194.196,60
	• Asistență externă	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL		887.265,90	303.902,90	583.363,00	482.482,10	1.065.845,10	421.073,80	591.075,20	38.552,90	15.143,20	1.065.845,10

*Mijloace financiare alocate conform Legii BS (5.000,0 mii lei) + Venituri din investiții FGC (10.000,0 mii lei)

Disponibilitățile financiare și angajamentele asumate, mii MDL

Tabelul nr. 3

Nr.	Denumirea instrumentelor de suport	Sold disponibil la 01.01.2024	Alocări T:1-T:4 (transferat la contul ODA)	Debursări (sau executări garanții FGC)	Total cheltuieli (administrative, promovare, salariale, etc.)	Sold disponibil la 31.12.2024	Angajamente (contractate și nedebursate angajamente de plată pe garanții ne solicitate)	Sold lipsit de angajamente la 31.12.2024
		1	2	3	4	5=1+2-3-4	6	7=5-6
1.	Programele de grant:	137.829,10	359.746,00	261.818,80	32.667,30	203.089,00	65.629,20	137.459,80
	• Buget de Stat	86.924,80	268.401,90	196.856,70	26.140,70	132.329,30	37.327,10	95.002,20
	• Asistență externă	50.904,20	91.344,10	64.962,00	6.526,60	70.759,70	28.302,10	42.457,60
2.	Instrumente de suport (RIAM, PIM, GEA, Program târguri și expoziții, învățământ dual, patente):	33.595,30	11.907,30	29.735,50	1.336,10	14.431,00	7.308,80	7.122,20
	• Buget de Stat	33.595,30	11.907,30	29.735,50	1.336,10	14.431,00	7.308,80	7.122,20
	• Asistență externă	-	-	-	-	-	-	-
3.	FGC:	401.873,80	18.721,95	20.422,27	-	400.173,43	141.765,09	258.408,34
	• Buget de Stat	213.990,40	18.721,95	20.422,27	-	212.290,03	141.765,09	70.524,94
	• Asistență externă	187.883,40	-	-	-	187.883,40	-	187.883,40
4.	FACEM:	70.000,00	96.553,00	-	-	166.553,00	-	166.553,00
	• Buget de Stat	70.000,00	-	-	-	70.000,00	-	70.000,00
	• Asistență externă	-	96.553,00	-	-	96.553,00	-	96.553,00
5.	Program 373:	243.967,70	-	29.501,23	4.171,19	210.295,28	156.352,70	53.942,58
	• Buget de Stat	243.967,70	-	29.501,23	4.171,19	210.295,28	156.352,70	53.942,58
	• Asistență externă	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL		887.265,90	486.928,25	341.477,80	38.174,59	994.541,71	371.055,79	623.485,92

Capitolul I. Programe de suport financiar nerambursabil

Pe parcursul anului 2024, IP ODA a gestionat **10 Programe de Suport în Afaceri** și **1 Program de subvenționare** majoritatea dintre ele, oferind în mod integrat instruire și finanțare în scopul susținerii dezvoltării antreprenoriatului în Republica Moldova, de la inițierea unei afaceri, până la internaționalizarea acesteia.

Pentru implementarea celor 10 programe de suport, pentru anul 2024 au fost planificate alocarea mijloacelor financiare în sumă totală de **359.746,0 mii MDL**, dintre care 268.401,9 mii MDL din bugetul de stat. La realizarea acestor programe, pe parcursul anului de raportare, au fost consemnate angajamente în sumă de **250.563,3 mii MDL**. Astfel, soldul mijloacelor financiare necontractate, înregistrat la 31 decembrie 2024, este de **123.253,3 mii MDL**, dintre care **39.329,3 mii MDL** constituie sold din contul asistenței externe (UE, WB, WNISEF).

Pentru implementarea programelor de stat, IP ODA oferă suport antreprenorilor în realizarea proiectelor investiționale, începând cu etapa semnării contractelor, până la implementarea completă a investițiilor planificate. Durata de implementare a proiectelor investiționale, este în medie de **9 luni**, iar suportul financiar fiind transferat în două tranșe. Astfel, pe parcursul anului 2024, pentru contractele de finanțare active, au fost debursate resurse financiare în sumă de **261.818,8 mii MDL**.

Totodată, cu suportul partenerilor de dezvoltare internaționali, IP ODA a început să realizeze un vast progres în implementarea priorităților naționale în domeniul antreprenoriatului, beneficiind de resurse suplimentare pentru implementarea Programelor și instrumentelor financiare din gestiune, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie, precum și finanțare suplimentară. Informație mai detaliată privind proiectele de asistență tehnică și financiară implementate de IP ODA pe parcursul anului 2024, pot fi găsite în *Anexa 1* la prezentul raport.

Ținem să menționăm, că 7 Programe au fost ajustate în scopul uniformizării și eficientizării implementării acestora, ținând cont de deficiențele identificate în procesul anterior. Ajustările vizează optimizarea procedurilor și a cerințelor administrative, pentru a asigura o mai bună gestionare a resurselor și o aplicare mai corectă a reglementărilor, facilitând astfel accesul beneficiarilor la aceste programe și reducând potențialele obstacole în procesul de selecție și aprobare a cererilor. Modificările au fost aprobate prin **HG nr. 82 din 26.02.2025**. Totodată, au fost operate și alte modificări cum ar fi: asigurarea transparenței prin publicarea manualelor și ghidurilor de aplicare pe pagina oficială a IP ODA, extinderea cheltuielilor eligibile pentru consultanță în planificarea afacerilor și accesul la finanțare, și includerea reglementărilor care permit întreprinderilor să utilizeze garanții financiare și instrumente de finanțare externe pentru a acoperi insuficiența de capital, contribuind astfel la creșterea capacității acestora de a atrage investiții și de a spori competitivitatea pe piața internă și externă.

Situația bugetară privind aprobarea finanțării nerambursabile, mii MDL
(situația la 31.12.2024)

Tabelul nr. 4

Denumirea programului	Acordarea finanțării nerambursabile (grant)			Contractat T:1			Contractat T:2			Contractat T:3			Contractat T:4			Contractat T:1+T:2+T:3+T:4			Sold necontractat la 31.12.24		
	Buget de Stat	Asistență externă	Total	Buget de Stat	Asistență externă	Total	Buget de Stat	Asistență externă	Total	Buget de Stat	Asistență externă	Total	Buget de Stat	Asistență externă	Total	Buget de Stat	Asistență externă	Total	Buget de Stat	Asistență externă	Total
1. Programul START pentru TINERI	9.536,0	9.104,1	18.640,1	0,0	0,0	0,0	4.525,0	0,0	4.525,0	1.804,3	2.366,9	4.171,2	2.171,7	1.820,4	3.992,2	8.501,0	4.187,3	12.688,3	1.035,1	4.916,8	5.951,8
2. Programul de susținere a Antreprenoriatului Feminin	25.531,7	13.752,0	39.283,7	0,0	0,0	0,0	6.291,3	0,0	6.291,3	6.366,0	1.761,1	8.127,0	3.712,2	3.437,2	7.149,5	16.369,4	5.198,3	21.567,7	9.162,3	8.553,7	17.716,0
– Măsura 1	4.031,7	13.752,0	17.783,7	0,0	0,0	0,0	558,2	0,0	558,2	2.229,7	1.761,1	3.990,8	1.251,7	3.437,2	4.688,9	4.039,5	5.198,3	9.237,8	-7,8	8.553,7	8.545,9
– Măsura 2	20.300,0	0,0	20.300,0	0,0	0,0	0,0	5.691,4	0,0	5.691,4	3.821,9		3.821,9	2.111,7	0,0	2.111,7	11.625,1	0,0	11.625,1	8.674,9	0,0	8.674,9
– Pachet "E-commerce"	1.200,0	0,0	1.200,0	0,0	0,0	0,0	41,7	0,0	41,7	314,3	0,0	314,3	704,8	0,0	704,8	348,8	0,0	348,8	495,2	0,0	495,2
3. Programul „PARE 1+2”	19.220,6	9.621,3	28.841,8	0,0	0,0	0,0	8.085,3	0,0	8.085,3	5.048,8	3.403,7	8.452,5	5.085,2	2.230,6	7.315,8	18.219,2	5.634,3	23.853,5	1.001,3	3.987,0	4.988,3
– Componenta II	5.799,8	9.621,3	15.421,1	0,0	0,0	0,0	3.217,4	0,0	3.217,4	2.048,8	3.403,7	5.452,5	380,1	2.230,6	2.610,7	5.646,3	5.634,3	11.280,6	153,5	3.987,0	4.140,5
– Componenta III	13.420,8	0	13.420,8	0,0	0,0	0,0	4.867,9	0,0	4.867,9	3.000,0	0,0	3.000,0	4.705,1	0,0	4.705,1	12.572,9	0,0	12.572,9	847,8	0,0	847,8
4. Program dezvoltare IMM în Turism	18.361,7	9.550,0	27.911,7	16.898,5	0,0	16.898,5	500,0	0,0	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17.398,5	0,0	17.398,5	963,2	9.550,0	10.513,2
5. Programul Ecologizarea IMM	9.416,5	7.811,1	17.227,6	3.128,7	0,0	3.128,7	846,5	0,0	846,5	1.612,0	3.937,2	5.549,4	1.838,6	1.713,6	3.552,2	7.425,9	5.650,7	13.076,6	1.990,6	2.160,4	4.151,0
6. Programul Transformare Digitală a IMM	13.306,4	14.392,0	27.698,4	0,0	0,0	0,0	8.499,5	0,0	8.499,5	3.004,8	5.287,0	8.291,7	2.184,1	5.665,3	7.849,4	13.688,4	10.952,3	24.640,7	-382,0	3.439,7	3.057,7
7. Programul de Inovațiilor Digitale și Start-upurilor Tehnologice	0,0	8.500	8.500,0	0,0	8.785,9	8.785,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8.785,9	8.785,9	0,0	0,0	0,0
8. Programul de re tehnologizare a IMM	163.600,5	22.800,0	186.400,5	47.359,3	0,0	47.359,3	0,0	0,0	0,0	21.186,2	16.503,4	37.689,6	25.558,4	6.488,6	32.047,0	94.103,9	22.992,0	117.096,0	69.496,6	-192,0	69.304,5
9. Programul de internaționalizare a IMM		14.726,9	14.726,9	0,0	2.093,6	2.093,6	0,0	1.900,1	1.900,1	0,0	2.348,7	2.348,7	0,0	1.470,8	1.470,8	0,0	7.813,2	7.813,2	0,0	6.913,7	6.913,7
10. Program mici producători	4.300,0		4.300,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3.642,9	0,0	3.642,9	3.642,9	0,0	3.642,9	657,1	0,0	657,1
TOTAL Programele de grant	263.273,4	110.257,4	373.530,7	67.386,5	10.879,5	78.266,0	28.747,6	1.900,1	30.647,7	39.021,9	35.608,0	74.630,1	44.193,2	22.826,6	67.019,8	179.349,2	71.214,0	250.563,3	83.924,2	39.329,3	123.253,3
11. Programul de promovare a agenților economici la târguri și expoziții	1.530,4	0,0	1.530,4	411,2	0,0	411,2	301,6	0,0	301,6	88,1	0,0	88,1	375,8	0,0	375,8	1.176,7	0,0	1.176,7	-3,6	0,0	-3,6
TOTAL	264.803,8	110.257,4	375.061,1	67.797,7	10.879,5	78.677,2	29.049,2	1.900,1	30.949,3	39.110,4	35.608,0	74.718,2	44.569,0	22.826,6	67.395,6	180.525,9	71.214,0	251.740,0	83.920,6	39.329,3	123.249,7

Sursa: Calcule IP ODA

*Mijloace financiare disponibile urmare rezoluțiunilor contractelor semnate în anul 2024.

1.1. Programul START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă

Programul „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă” a fost aprobat într-o nouă redacție prin HG nr. 348 din 01.06.2022.

În perioada de implementare, prezentul Program este orientat spre atingerea următoarelor obiective specifice:

1. stimularea spiritului antreprenorial în rândul tinerilor și creșterea gradului de conștientizare a acestora cu privire la posibilitățile de lansare a unei afaceri;
2. consolidarea competențelor antreprenoriale ale tinerilor prin asigurarea suportului informațional, consultativ și educațional;
3. impulsionează creării unei afaceri și integrarea tinerilor în mediul antreprenorial, prin oferirea suportului financiar nerambursabil;
4. fortificarea dezvoltării afacerilor create de către tineri, prin facilitarea accesului la resurse creditare;
5. încurajarea implementării inovațiilor, a transferului tehnologic și de know-how în scopul creșterii numărului întreprinderilor active și a locurilor de muncă, în special în zonele rurale.

Prin intermediul Programului sunt oferite două forme de suport financiar:

- granturi de până la **200,0 mii MDL** pentru tinerii care își propun să se lanseze în afaceri. Finanțarea din partea statului constituie până la **70%** din valoarea proiectului investițional, iar tinerii vor veni cu o contribuție de doar **30%**;
- credite cu porțiuni de grant, valoarea pachetului financiar care poate ajunge până la **1.760,0 mii MDL** și include porțiunea de împrumut rambursabil de **85%** și porțiunea de grant de **15%**.

Datele statistice ale acestui program sunt arătate în *Tabelul nr. 5* de mai jos:

Tabelul nr. 5

Programul „START pentru TINERI: o afacere la tine acasă”			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I	0	0,0	0,0
Trimestrul II	26	4.524,95	7.903,05
Trimestrul III	25	4.171,17	9.695,19
Trimestrul IV	24	3.992,18	6.874,23
TOTAL	75	12.688,30	24.472,47

Sursa: Calcule IP ODA

Analizând rezultatele programului obținute pe parcursul anului, se observă o evoluție relativ stabilă, cu o ușoară diminuare a numărului de proiecte investiționale aprobate per trimestru, indicând o reducere de 4% față de trimestrul anterior. Deși există o scădere ușoară, programul a reușit să sprijine o serie de inițiative economice, demonstrând o evoluție relativ stabilă pe parcursul anului.

Singurul indicator care a înregistrat o creștere sunt investițiile planificate în T:3, aceasta se datorează faptului că investiția proprie a antreprenorilor selectați în trimestrul III este mai mare, unele proiecte investiționale ajungând chiar și până la 2,0 mil. lei.

Cumulativ de la începutul anului, în cadrul programului au fost aprobate spre finanțare **75** proiecte investiționale, suma grantului fiind **12,69 mil. lei**, ceea ce va contribui la atragerea a circa **24,47 mil. lei** investiții în economie.

Menționăm că, din cauza epuizării anticipate a mijloacelor financiare alocate pentru implementarea programului „START pentru TINERI: o afacere la tine acasă”, începând cu trimestrul III a anului 2023, prin intermediul Programului se oferă o singură formă de suport financiar și anume grant de până la 200,0 mii lei.

Pentru anul 2024 procesul de aprobare a proiectelor investiționale a fost planificat începând cu trimestrul II (*Planul de acțiuni al IP ODA pentru anul 2024, acțiunea 1.3*).

❖ *Analiza progresului*

Având la bază ca scop dezvoltarea aptitudinilor antreprenoriale în rândul tinerilor și creșterea potențialului de accesare a surselor de finanțare, de la lansarea acestui program putem remarca că programul a produs efectele așteptate la nivel de realizări și rezultate, atingând următorul progres (Tabelul nr. 6).

Tabelul nr. 6

Programul „START pentru TINERI: o afacere la tine acasă” (10.06.2022 - 10.06.2025)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG perioada total de implementare (36 luni)	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conf. HG perioada de la lansare până la data raportării (30 luni)	
Indicatori de produs:	ținta	realizat	%
- Numărul activităților de mediatizare și informare cu privire la promovarea prezentului Program organizate	6	12	200%
- Numărul tinerilor consultați în vederea lansării și dezvoltării unei afaceri	800	3.450	431%
- Numărul tinerilor instruiți în scopul dezvoltării capacităților antreprenoriale	500	3.144	629%
- Numărul companiilor create de către tineri beneficiare de suport financiar nerambursabil, dintre care:	150/ 220	242* (210**)	161% (140%)
• finanțați din Bugetul de Stat	150	161	107%
• finanțați din surse externe	70	49	70%
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-32	
- Numărul companiilor gestionate de către tineri au accesat, prin instituțiile financiare partenere intermediare, credite subsidiare investiționale pentru dezvoltarea afacerii, care vor fi cofinanțate cu porțiunea de grant oferit de către IP ODA	100	118 (115)	118% (115%)
• finanțați din Bugetul de Stat	100	115	115%
• finanțați din surse externe	0	0	0
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-3	
- Suma grantului aprobată (ambele componente), din care:	66,5	60,5 (55,2)	91% (83%)
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	53,1	47,0	89%
• din surse externe (mil. MDL)	13,4	8,2	61%
- Numărul tinerilor integrați în procesul de generare de idei inovatoare de afaceri din întreaga țară	300	1.098	366%
Indicatori de rezultat:			
- Numărul tinerilor cu abilități și competențe antreprenoriale îmbunătățite	600	1.719	287%
- Numărul tinerilor cu o afacere înființată	350	541	155%
- Numărul tinerilor ce au aplicat la prezentul Program	300	753	251%
- Volumul de investiții în economia națională în creștere cu circa 100,0 de mil. lei	100,0	248,4 (229,2)	248% (229%)
- Numărul locuri de muncă, inclusiv 50% în zonele rurale, create/menținute	350	1.588	453%
- Ponderea companiilor finanțate ce aplică elemente inovative și de dezvoltare durabilă	10%	IP ODA este în proces de implementare a unui mecanism de monitorizare din oficiu, prin colectarea informațiilor din rapoartele de progres prezentate de beneficiari, referitor la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat, în perioada anilor 2022 - 2024.	
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a impozitelor și taxelor plătite în bugetul public național	40%		
- Ponderea beneficiarilor ce vor asigura câștigul salarial mediu lunar brut la nivelul celui pe ramură	60%		
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a performanței financiare	40%		

Sursa: Calcule IP ODA, *numărul proiectelor investiționale aprobate, **numărul proiectelor investiționale efectiv înregistrate urmare rezoluțiunilor

Programul „Start pentru Tineri” se bucură de un interes sporit din partea populației tinere. Remarcăm faptul că toți indicatorii preconizați a fi atinși în 3 ani, conform Hotărârii de Guvern a Programului, au fost realizați în proporție de peste 100% în termen de 28 de luni de la lansarea acestuia.

Pe durata implementării programului, au fost aprobate pentru finanțare 242 proiecte investiționale în cadrul Componentei II și 118 proiecte în cadrul Componentei III. Cu toate acestea, pe parcursul realizării proiectelor investiționale, 35 de beneficiari au renunțat la realizarea acestora și au solicitat rezoluțiunea contractelor de finanțare, valoarea totală a acestora fiind de 5,27 milioane MDL. În cele mai multe cazuri, temeiul rezilierii contractului, la etapa de inițiere a afacerii este lipsa resurselor financiare proprii pentru implementarea proiectului investițional și respingerea dosarului de creditare de către bănci.

Rezultatele obținute, ne motivează să continuăm buna implementare a Programului dat, cu posibilitatea extinderii acestuia, în vederea promovării antreprenoriatului ca o opțiune profesională în rândul tinerilor. Fapt ce va conduce într-o oarecare măsură și la diminuarea ratei tinerilor NEET, acesta fiind unul dintre rezultatele anticipate urmare a implementării „Strategiei Naționale de Dezvoltare Economică 2030”. Astfel, continuarea implementării Programului „Start pentru Tineri” va contribui la atingerea obiectivelor Strategiei menționate.

1.2. Programul de susținere a Antreprenoriatului Feminin

Programul de susținere a antreprenoriatului feminin a fost aprobat prin HG nr. 809 din 27.10.2023, lansarea acestuia a avut loc la data de 15.03.2024. Scopul programului este dezvoltarea antreprenoriatului feminin prin sporirea numărului de femei antreprenoare și îmbunătățirea performanțelor economice întreprinderilor micro, mici și mijlocii conduse de femei.

Obiectivele specifice ale Programului sunt:

1. facilitarea creării și dezvoltării întreprinderilor începătoare fondate și gestionate de femei prin acordarea unui suport financiar nerambursabil condiționat în valoare de până la 200.000 lei;
2. îmbunătățirea competitivității întreprinderilor în dezvoltare și creștere gestionate de femei prin acordarea unui suport financiar nerambursabil condiționat în valoare de până la 600.000 lei;
3. susținerea activităților în domeniul comerțului electronic a întreprinderilor gestionate de femei prin acordarea unui suport financiar nerambursabil condiționat în valoare de maxim 50.000 lei;
4. îmbunătățirea abilităților manageriale ale antreprenoarelor prin facilitarea accesului la informație, instruire, consultanță și mentorat;
5. sporirea nivelului de conștientizare și furnizare a informației relevante cu privire la oportunitățile și contribuția femeilor antreprenoare la dezvoltarea economică.

Conform hotărârii, prin intermediul programului se oferă multiple forme de suport, inclusiv financiar, asistență tehnică și promovarea imaginii companiei. Astfel, sunt disponibile două forme de suport financiar:

- granturi de până la **200,0 mii MDL** acordate pentru femeile care gestionează companii debutante. Finanțarea din partea statului constituie până la **80%** din valoarea proiectului investițional, iar antreprenoarele vor veni cu o contribuție de doar **20%**. Adicional, antreprenoarele pot solicita suport financiar nerambursabil din „pachetul e-comerț” în valoare de maxim **30,0 mii MDL** pentru investiții aferente comerțului electronic;
- granturi de până la **600,0 mii MDL** acordate pentru femeile care gestionează companii în dezvoltare. Finanțarea din partea statului constituie până la **70%** din valoarea proiectului investițional, iar antreprenoarele vor veni cu o contribuție de doar **30%**. Adicional, antreprenoarele pot solicita suport financiar nerambursabil din „pachetul e-comerț” în valoare de maxim **50,0 mii MDL** pentru investiții aferente comerțului electronic.

Pentru perioada de raportare s-au înregistrat următoarele rezultate, arătate în *Tabelul nr. 7*.

Tabelul nr. 7

Programul de susținere a antreprenoriatului feminin			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I			
– Măsura I	0	0,0	0,0
– Măsura II	0	0,0	0,0
Total T:1	0	0,0	0,0
Trimestrul II			
– Măsura I	4	558,16	830,60
– Măsura II	13	5.733,09	9.430,28
Total T:2	17	6.291,25	10.260,88
Trimestrul III			
– Măsura I	22	4.256,84	5.952,48
– Măsura II	11	3.870,17	6.131,20
Total T:3	33	8.127,01	12.083,68
Trimestrul IV			
– Măsura I	25	4.988,25	7.058,71
– Măsura II	5	2.161,23	3.540,46
Total T:4	30	7.149,48	10.599,17
TOTAL	80	21.567,74	32.943,73

Sursa: Calcule IP ODA

De la lansare (martie 2024) până la sfârșitul anului, prin intermediul Programului au fost susținute **80** de femei antreprenoare, 51 dintre care au beneficiat de suport financiar în inițierea unei afaceri, iar celelalte 29 au beneficiat de suport în dezvoltarea afacerii. Suma totală a suportului de grant aprobat este de **21,57 mil. lei**, fapt ce va contribui la atragerea a circa **32,94 mil. lei** investiții în economie.

Menționăm că, din numărul total de beneficiare, 23 antreprenoare au beneficiat și de suport financiar nerambursabil din „pachetul e-comerț”.

Programul a demonstrat o creștere constantă a numărului de proiecte aprobate și a sumelor alocate, cu un impact economic semnificativ, având investiții planificate de aproximativ 33,0 mil. MDL.

În ultimele trimestre, se observă o scădere a numărului de proiecte aprobate în cadrul Măsurii II, cauzată de faptul că dosarele depuse nu au fost evaluate din cauza epuizării bugetului alocat. Astfel, evaluarea acestora a fost suspendată până la identificarea unor surse suplimentare de finanțare.

❖ Analiza progresului

Pentru realizarea Țintelor acestui program, având drept obiectiv general dezvoltarea antreprenoriatului feminin prin sporirea numărului de femei antreprenoare și îmbunătățirea performanțelor economice întreprinderilor micro, mici și mijlocii conduse de femei și întru stimularea și promovarea antreprenoriatului feminin, cu un început destul de satisfăcător prezentăm rezultatele în *Tabelul nr. 8*.

Tabelul nr. 8

Programul de susținere a Antreprenoriatului Feminin (16.11.2023 – 16.11.2026)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG	
	perioada total de implementare (36 luni)	perioada de la lansare până la data raportării (13 luni)	
Indicatori de produs:	Ținta	realizat	%
- Numărul de femei antreprenoare care beneficiază de suport financiar nerambursabil pentru inițierea unei afaceri, dintre care:	80 / 152	51 (49)	64% (61%)

• finanțate din Bugetul de Stat	80	23	29%
• finanțate din surse externe	72	26	36%
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-2	
- Numărul întreprinderilor susținute financiar, pentru extinderea activității economice, dintre care:	10 / 10	29	290%
• finanțate din Bugetul de Stat	10	29	290%
• finanțate din surse externe	0	0	-
- Numărul de întreprinderi ce beneficiază de suport financiar nerambursabil pentru dezvoltarea activităților de e-comerț	70	23	33%
- Suma grantului aprobată, din care:	39,5	21,6 (21,2)	55% (54%)
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	25,7	16,2	63%
• din surse externe (mil. MDL)	13,8	5,0	36%
- Numărul sesiuni de instruire organizate	9	7	78%
- Numărul sesiuni de coaching organizate	9	15	167%
- Numărul de campanii de mediatizare organizate, inclusiv online	6	10	167%
- Numărul de networking organizate	6	0	0%
- Numărul de promovare a femeilor antreprenoare de succes	12	5	42%
Indicatori de rezultat:			
- Numărul de femei ce își vor îmbunătăți abilitățile și competențele antreprenoriale	500	605	121%
- Numărul de femei ce vor beneficia de posibilități de networking	300	0	0
- Numărul de afaceri noi create de către femei	80	51	64%
- Volumul de investiții în economia națională		33,0/32,4	
- Ponderea beneficiarelor ce vor înregistra o creștere a impozitelor directe și indirecte plătite în bugetul public național	80%	IP ODA este în proces de implementare a unui mecanism de monitorizare din oficiu, prin colectarea informațiilor din rapoartele de progres prezentate de beneficiari, referitor la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat, în perioada anilor 2022 - 2024.	
- Ponderea beneficiarelor ce vor înregistra creșterea productivității	80%		
- Ponderea beneficiarelor ce vor înregistra o creștere a volumului de vânzări	80%		

Sursa: Calcule IP ODA

Pe parcursul perioadei de gestiune, au fost aprobate pentru finanțare 80 proiecte investiționale, dintre care 51 destinate inițierii afacerii, iar 29 pentru extinderea activității economice. Totodată, pe parcursul perioadei de gestiune două antreprenoare au renunțat la realizarea proiectului investițional, valoarea contractelor constituind 400,0 mii MDL.

Fiind în primul an de implementare, *Programul de susținere a antreprenoriatului feminin* a înregistrat până în prezent rezultate remarcabile. Având ca obiectiv principal stimularea inițiativelor antreprenoriale în rândul femeilor și încurajarea acestora să lanseze și să dezvolte afaceri proprii, programul a atras un interes considerabil. Totuși, s-a constatat că, pe parcursul perioadei active a acestui program, cele mai multe cereri de finanțare au fost depuse pentru Măsura II, axată pe dezvoltarea afacerilor deja existente, ceea ce indică o tendință mai accentuată către consolidarea afacerilor actuale.

Rezultatele înregistrate în perioada de raportare, impune o revizuire a programului și, în special, a indicatorilor setați la Măsura II, pentru a extinde posibilitatea finanțării activităților deja existente. La etapa actuală, acest indicator a atins o realizare de 290% față de ținta stabilită (10), ceea ce argumentează necesitatea actualizării acestor indicatori, cât și criteriile de aplicare la Program.

O astfel de ajustare ar contribui la eficientizarea utilizării fondurilor disponibile și la sprijinirea sustenabilă a afacerilor gestionate de femei antreprenoare.

1.3. Programul de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+2”

Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+2” a fost aprobat, într-o nouă redacție, prin HG nr. 622 din 07.09.2022.

Prezentul Program își propune următoarele obiective specifice:

1. sporirea gradului de conștientizare cu privire la posibilitățile de lansare și de dezvoltare a unei afaceri de către migranți și rudele de gradul I ai acestora prin asigurarea suportului informațional, consultativ și educațional;
2. stimularea investiției remitențelor în crearea și dezvoltarea afacerii preponderent în localitățile rurale;
3. creșterea, până în anul 2024, a competitivității afacerilor dezvoltate de către lucrătorii migranți;
4. facilitarea reintegrării și sporirea oportunităților economice pentru persoanele revenite de peste hotare.

Prin intermediul programului sunt oferite două forme de suport financiar:

- granturi de până la **250,0 mii MDL** acordate în baza „Regulii 1+1”, pentru lucrătorii migranți sau rudele de gradul I a acestora. Finanțarea din partea statului constituie până la **50%** din valoarea proiectului investițional, iar lucrătorii migranți vor veni cu o contribuție de **50%**;
- granturi de până la **500,0 mii MDL** acordate în baza „Regulii 1+2”, pentru afacerile în creștere, beneficiari ai componentei II a Programului (inclusiv absolvenții Programului PARE 1+1). Finanțarea din partea statului constituie până la **67%** din valoarea proiectului investițional, iar lucrătorii migranți vor veni cu o contribuție de **33%**.

Pentru perioada de raportare s-au înregistrat următoarele rezultate, arătate în Tabelul nr.9.

Tabelul nr. 9

Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+2”			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I			
– Componenta II	0	0,0	0,0
– Componenta III	0	0,0	0,0
Total T:1	0	0,0	0,0
Trimestrul II			
– Componenta II	15	3.245,92	10.128,22
– Componenta III	10	4.839,38	8.277,62
Total T:2	25	8.085,30	18.405,84
Trimestrul III			
– Componenta II	23	5.452,46	13.017,88
– Componenta III	6	3.000,04	6.255,12
Total T:3	29	8.452,5	19.273,0
Trimestrul IV			
– Componenta II	11	2.610,66	7.824,06
– Componenta III	10	4.705,09	9.587,13
Total T:4	21	7.315,75	17.411,19
TOTAL	75	23.853,52	55.090,00

Sursa: Calcule IP ODA

Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+2” a avut un impact considerabil în atragerea remitențelor în economie, cu o distribuție relativ echilibrată a proiectelor aprobate pe parcursul anului. Cel mai productiv trimestru a fost T:3, înregistrând o creștere cu 16% a numărului de proiecte investiționale aprobate spre finanțare, față de T:2 și cu 38% mai mult față de T:4. Astfel, cumulativ de la începutul anului, în cadrul programului au fost aprobate spre finanțare **75** proiecte investiționale, suma grantului constituind **23,85 mil. lei**. Aceste proiecte vor contribui la generarea unor investiții semnificative în economie, având o valoare totală planificată de **55,09 mil. lei**.

Conform Planului de acțiuni IP ODA pentru anul 2024, procesul de aprobare a proiectelor investiționale în cadrul programului a fost inițiat în trimestrul II.

❖ Analiza progresului

Având drept scop consolidarea oportunităților economice de valorificare a remitențelor, precum și facilitarea incluziunii migranților în dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova, prezentăm în *Tabelul nr. 10* de mai jos rezultatul obținut.

Tabelul nr. 10

Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+2” (16.09.2022 - 16.09.2025)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG <i>perioada total de implementare (36 luni)</i>	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG <i>perioada de la lansare până la data raportării (27 luni)</i>	
<i>Indicatori de produs:</i>	<i>ținta</i>	<i>realizat</i>	<i>%</i>
- Numărul activităților de mediatizare și informare organizate cu privire la promovarea Programului	10	9	90%
- Numărul de persoane informate cu privire la oportunitățile Programului	3.000	8.800	293%
- Numărul de întreprinderi consultate	1.000	4.050	405%
- Numărul de persoane (lucrător migrant, soț/soție sau rude de gradul întâi a acestuia) instruite în domeniul dezvoltării unei afaceri	600	562	94%
- Numărul de întreprinderi susținute financiar pentru dezvoltarea afacerilor lansate de către migranți sau rude de gradul I ale acestora	200 / 260	133 (119)	67% (60%)
• finanțate din Bugetul de Stat	200	78	39%
• finanțate din surse externe	60	41	68%
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-15	
- Numărul de întreprinderi susținute financiar pentru extinderea activității economice	100	52 (50)	52% (50%)
• finanțate din Bugetul de Stat	100	50	50%
• finanțate din surse externe	0	0	
- Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		- 2	
- Suma grantului aprobată, din care:	104,3	54,7 (50,3)	52% (48%)
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	90,0	40,2	45%
• din surse externe (mil. MDL)	14,3	10,1	69%
<i>Indicatori de rezultat:</i>			
- Numărul de migranți sau rude de gradul I ale acestora își vor îmbunătăți abilitățile și competențele antreprenoriale	500	598	120%
- Numărul de afaceri noi, create de către migranți sau rude de gradul I ale acestora	100	101	101%
- Numărul de locuri de muncă nou-create	250	436	174%
- Numărul de locuri de muncă menținute	600	976	163%
- Volumul remitențelor investite în economia națională, în creștere cu 45,0 mil. lei	45,0	106,7	237%
- Volumul de investiții în economia națională, în creștere cu circa 320,0 mil. lei	320,0	147,2 (136,5)	46% (43%)
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a impozitelor și taxelor plătite în bugetul public național	60%	IP ODA este în proces de implementare a unui mecanism de monitorizare din oficiu, prin colectarea informațiilor din rapoartele de progres prezentate de beneficiari, referitor la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat, în perioada anilor 2022 - 2024.	
- Ponderea beneficiarilor ce vor asigura câștigul salarial mediu lunar brut la nivelul celui pe ramură	60%		
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a performanței financiare	60%		

Sursa: Calcule IP ODA

Pe durata implementării programului, au fost aprobate pentru finanțare 134 proiecte investiționale în cadrul Componentei II și 52 proiecte în cadrul Componentei III. Cu toate acestea, pe parcursul realizării proiectelor investiționale, 18 beneficiari au renunțat la realizarea acestora și au solicitat rezoluțiunea contractelor de finanțare, valoarea totală a acestora fiind de 4,65 mil. MDL. Cauzele frecvente de refuz a mijloacelor financiare au fost imposibilitatea beneficiarilor de a realiza contribuția proprie în cadrul proiectului investițional, neîncadrarea în termenele de realizare, sau modificarea priorităților de dezvoltare a activității.

Odată cu lansarea a noilor programe și instrumente de suport financiar, numărul afacerilor finanțate în cadrul Programului „PARE 1+2” a înregistrat o ușoară scădere. Instrumentele oferă finanțare de până la 2,0 milioane lei sau facilitează accesul la resurse financiare bancare, aspecte care au atras un interes considerabil, inclusiv din partea lucrătorilor migranți sau a beneficiarilor de remitențe. La etapa actuală, Programul a îndeplinit peste 60% din țintele stabilite, ceea ce denotă faptul că obiectivele au fost atinse într-o măsură satisfăcătoare, chiar dacă concurența acestor noi opțiuni de finanțare a influențat numărul de afaceri susținute.

1.4. Programul de Ecologizare a IMM

Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii (HG nr. 592 din 27.11.2019), ultima modificarea a avut loc la finele anului 2022 (HG nr. 772 din 09.11.22). În perioada de implementare, prezentul Program este orientat spre atingerea următoarelor obiective specifice:

1. sporirea gradului de informare și de conștientizare cu privire la principiile economiei „verzi” al părților implicate de toate nivelurile (autoritățile administrației publice locale, incubatoarele de afaceri și alte instituții/organizații de suport în afaceri și de mediu), pentru a susține și a promova implementarea economiei „verzi” la nivel local și național;
2. creșterea competențelor antreprenoriale cu privire la ecologizarea IMM-urilor pentru mai multă competitivitate și durabilitate;
3. consolidarea și dezvoltarea afacerilor ce introduc produse, procese și servicii eco-inovatoare, prin oferirea suportului financiar nerambursabil;
4. stimularea mediului antreprenorial pentru implementarea noilor modele de afaceri, create pe principiul de prevenire a poluării, prin valorificarea deșeurilor și reutilizarea și/sau reciclarea lor;
5. încurajarea implementării de către antreprenori a standardelor și/sau a certificatelor internaționale relevante ecologizării, a sistemului european de management ecologic și de audit sau/și pregătirea pentru etichetarea ecologică națională și internațională.

Programul oferă o singură formă de suport financiar nerambursabil de până la **500,0 mii MDL** pentru implementarea acțiunilor de ecologizare, contribuția proprie fiind de **30%**. Pentru perioada de raportare s-au înregistrat următoarele rezultate, arătate în *Tabelul nr. 11*.

Tabelul nr. 11

Programul de Ecologizare a IMM			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I	9	3.128,71	5.717,64
Trimestrul II	2	846,50	2.002,11
Trimestrul III	19	5.549,35	11.675,64
Trimestrul IV	10	3.552,24	5.884,66
TOTAL	40	13.076,79	25.280,05

Sursa: Calcule IP ODA

Programul de Ecologizare a IMM a avut un impact semnificativ asupra dezvoltării ecologice a întreprinderilor, sprijinind **40** de proiecte, cu o alocare totală de granturi de **13,08 mil. MDL** și contribuind la investiții în economie de **25,28 mil. lei**. Deși numărul proiectelor aprobate a fluctuat de-a lungul anului, cu un vârf în trimestrul III, valoarea investițiilor planificate demonstrează o utilizare eficientă a granturilor și un stimulent pentru IMM-uri de a atrage resurse suplimentare. Totodată, tendințele sezoniere și fluctuațiile numărului de proiecte aprobate sugerează o dinamica a cererii în funcție de diverse factori economici și de disponibilitatea resurselor financiare.

❖ *Analiza progresului*

Promovarea economiei „verzi” în sectoarele economiei naționale a fost inclusă ca acțiune prioritară și în Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030. Totodată, programul a fost conceput pentru alinierea la Actul Micului Business pentru Europa și răspunde necesităților naționale cu privire la tipurile de acțiuni de ecologizare ale acestora.

Prezentul Program are drept scop crearea condițiilor favorabile și susținerea mediului de afaceri pentru trecerea de la modelul de dezvoltare economică de consum la un model care folosește aplicarea principiilor ecologizării și integrării măsurilor economiei „verzi” în procesele de producere ale diverselor ramuri ale economiei naționale, cu această abordare integrată, oferim următoarele progrese (*Tabelul nr. 12*).

Tabelul nr. 12

Programul de Ecologizare a IMM (29.12.2022 – 29.12.2025)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG	
	perioada total de implementare (36 luni)	perioada de la lansare până la data raportării (24 luni)	
<i>Indicatori de produs:</i>	<i>ținta</i>	<i>realizat</i>	<i>%</i>
- Numărul activităților de mediatizare și informare organizate cu privire la promovarea Programului	10	10	100%
- Numărul sesiunilor de informare organizate în cadrul autorităților administrației publice locale, al incubatoarelor de afaceri și al altor instituții/ organizații de suport în afaceri și de mediu	30	18	60%
- Numărul companiilor informate privind planificarea și implementarea practicilor de afaceri prietenoase mediului	3.000	1.850	62%
- Numărul companiilor consultate privind oportunitățile de ecologizare	1.000	1.350	135%
- Numărul sesiunilor de instruire realizate	15	13	87%
- Numărul persoanelor instruite	500	300	60%
- Rețea din 15 consultanți naționali în domeniul ecologizării afacerilor creată până la sfârșitul anului 2022	15	13	87%
- Numărul de companii mentorate		12	
- Numărul companiilor susținute financiar în implementarea acțiunilor de ecologizare a proceselor de producere și prestarea serviciilor	210 / 230	116 (108)	55% (51%)
• din Bugetul de Stat	210	89	42%
• din surse externe	20	19	95%
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-8	
- Suma grantului aprobată, din care:	69,6	29,2 (27,9)	42% (40%)
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	60,0	20,6	35%
• din surse externe (mil. MDL)	9,6	7,4	77%
<i>Indicatori de rezultat:</i>			
- Numărul întreprinderilor participante la prezentul Program implementează principiile economiei circulare	45	32	71%
- Volumul de investiții în economia națională în creștere cu circa 135,0 mil. lei	135,0	56,0 (55,5)	42% (41%)
- Numărul locurilor de muncă noi create	100	344	344%
- Numărul locurilor de muncă menținute	600	1.181	197%
- Cantitatea (tone) de deșeuri reciclate de către companiile beneficiare de suport financiar nerambursabil		IP ODA este în proces de implementare a unui	

- Numărul beneficiarilor ce implementează standarde naționale, europene și internaționale relevante ecologizării	40	mecanism de monitorizare din oficiu, prin colectarea informațiilor din rapoartele de progres prezentate de beneficiari, referitor la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat, în perioada anilor 2022 - 2024.
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a impozitelor și taxelor plătite în bugetul public național	60%	
- Ponderea beneficiarilor ce vor asigura câștigul salarial mediu lunar brut la nivelul celui pe ramură	60%	
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a performanței financiare	60%	

Sursa: Calcule IP ODA

Pe durata implementării programului, au fost aprobate pentru finanțare 116 proiecte investiționale. Totodată, pe parcursul realizării proiectelor investiționale, 8 beneficiari au renunțat la realizarea acestora și au solicitat rezoluțiunea contractelor de finanțare, valoarea totală a acestora fiind de 1.193,9 mii MDL.

Ritmul de atingere a indicatorilor în cadrul *Programului de Ecologizarea a IMM* este puțin mai lent, comparativ cu celelalte programe de suport gestionate. Un factor este condițiile programului, care presupun finalizarea unei etape obligatorii de instruire pentru întreprinderile care au până la 2 ani de activitate, durata sesiunilor de instruire fiind de 4 zile, fapt ce necesită un efort în plus din partea antreprenorilor.

Alt factor este necesitatea informării continue a mediului de afaceri privind importanța protecției mediului și a beneficiilor economice în termen lung, urmare a integrării măsurilor economiei „verzi” în procesele de producere.

1.5. Programul de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului

Programul de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului a fost aprobat prin HG nr. 488 din 12.07.2023 și lansat oficial la data de 22.09.2023.

Prezentul Program este orientat spre atingerea următoarelor obiective specifice:

1. promovarea turismului ca destinație atractivă, atât pe plan național, cât și pe plan internațional. Dezvoltarea de campanii de marketing și promovare, precum și colaborarea cu mediul de afaceri, partenerii de dezvoltare și alte părți interesate;
2. stimularea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului. Acest obiectiv include facilitarea accesului la finanțare, oferirea de asistență tehnică și consultanță (inclusiv pentru menținerea autenticității culturale), precum și promovarea antreprenoriatului;
3. îmbunătățirea calității serviciilor în domeniul turismului;
4. dezvoltarea infrastructurii necesare, construcția sau modernizarea unităților de cazare, a unităților de agrement sau a infrastructurii de transport, inclusiv în zonele rurale.

Conform hotărârii, prin intermediul Programului se oferă o singură formă de suport financiar nerambursabil de până la **500,0 mii MDL**, contribuția proprie fiind de **30%**. Mai jos sunt prezentate rezultatele obținute (Tabelul nr. 13):

Tabelul nr. 13

Programul de sprijin pentru dezvoltarea IMM în domeniul turismului			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I	48	16.898,48	35.171,05
Trimestrul II	1	500,00	946,78
Trimestrul III	-	-	-
Trimestrul IV	-	-	-
TOTAL	49	17.398,48	36.117,83

Sursa: Calcule IP ODA

Înregistrarea în cadrul *Programului de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului* are loc pe bază de apel propuneri de proiecte. Primul apel din cadrul Programului a avut loc în

Uz-Intern

perioada 25.09.– 31.10.2023, în cadrul căruia au fost recepționate **88 de aplicații** la program. Urmare a procesului de evaluare, de către Comitetului de Finanțare și Risc, în trimestrul I au fost aprobate **48** de proiecte investiționale, iar în trimestrul II a fost aprobat **1** proiect investițional. Astfel, cumulativ de la începutul anului, în cadrul programului au fost aprobate spre finanțare **49** proiecte investiționale, suma totală a granturilor aprobate spre finanțare este de **17,40 mil. MDL**, ceea ce va contribui la atragerea a circa **36,12 mil. MDL** investiții în economie.

Pe parcursul semestrului II, resursele Unității de Implementare au fost direcționate către procesarea actelor confirmative, gestionarea solicitărilor de prelungire a termenelor, modificarea articolelor de investiție și pregătirea lansării unui nou apel de înregistrare la program. De asemenea, menționăm că al doilea apel din cadrul Programului a fost lansat pe 01 noiembrie, iar rezultatele acestuia vor fi publicate la începutul anului 2025.

❖ Analiza progresului

Obiectivul general al prezentului Program este promovarea și facilitarea activităților de turism și antreprenoriat în cadrul ecosistemului întreprinderilor mici și mijlocii din acest domeniu pentru a crea noi afaceri, a crește veniturile în sectorul turistic și în alte sectoare conexe, precum și pentru a contribui la promovarea și exportul de produse și servicii turistice specifice Republicii Moldova. În *Tabelul nr. 14* prezentăm evoluția rezultatelor de la lansare până la data raportării.

Tabelul nr. 14

Programul de sprijin pentru dezvoltarea IMM în domeniul turismului (26.07.2023 – 26.07.2026)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG perioada total de implementare (36 luni)	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/de rezultat conform HG perioada de la lansare până la data raportării (17 luni)	
<i>Indicatori de produs:</i>	<i>ținta</i>	<i>realizat</i>	<i>%</i>
- Numărul de întreprinderi mici și mijlocii vor beneficia de suport consultativ	200	345	172%
- Numărul activităților de mediatizare și informare ce vor fi organizate cu privire la promovarea Programului	10	8	80%
- Numărul întreprinderilor ce vor fi susținute financiar	50 / 70	49 (45)	98% (90%)
• din Bugetul de Stat	50	45	90%
• din surse externe	20	0	0
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-4	
- Suma grantului aprobată, din care:	36,6	17,4 (16,0)	48% (44%)
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	27,0	16,0	60%
• din surse externe (mil. MDL)	9,6	0,0	
<i>Indicatori de rezultat:</i>			
- Ponderea beneficiarilor Programului ce vor înregistra o creștere a performanței lor financiare	50%	Indicatorii de rezultat urmează a fi monitorizați în anul următor anului de implementare proiectelor investiționale ale beneficiarilor.	
- Numărul întreprinderilor ce vor diversifica gama de servicii și produse oferite, adaptându-se nevoilor și preferințelor turiștilor	25		
- Ponderea beneficiarilor Programului ce vor înregistra o creștere a impozitelor directe și indirecte plătite în bugetul public național	50%		
- Ponderea beneficiarilor Programului ce vor asigura un câștig salarial mediu lunar brut la nivelul celui din industria turismului	40%		
- Numărul locurilor de muncă ce vor fi menținute și noi create	150	620	413%
- Volumul de investiții în economia națională va fi în creștere cu circa 40,0 mil. lei	40,0	36,1 (32,7)	90% (82%)

Sursa: Calcule IP ODA

Pe parcursul perioadei de gestiune, au fost aprobate pentru finanțare **49** proiecte investiționale, dintre care 4 antreprenori au renunțat la realizarea proiectelor investiționale, valoarea contractelor rezoluționate constituind 1,44 mil. MDL.

1.6. Programul de transformare digitală a IMM-lor

Aprobat prin HG nr. 129 din 02.03.2022 *Programul de transformare digitală a întreprinderilor mici și mijlocii*, a fost lansat oficial la data de 24.06.2022.

În perioada de implementare, Programul își propune următoarele obiective specifice:

1. dezvoltarea abilităților antreprenorilor cu privire la planificarea și implementarea practicilor de afaceri prietenoase transformării digitale a cel puțin 40% din beneficiari;
2. oferirea suportului financiar pentru implementarea planurilor de transformare digitală pentru cel puțin 150 IMM;
3. creșterea avantajului competitiv și portofoliului de clienți ai IMM cu cel puțin 20%;
4. dezvoltarea comerțului electronic, facilitarea procesului de reducere a circulației monedei fizice și dezvoltarea serviciilor de curierat pentru cel puțin 20% din companiile beneficiare.

Urmare a modificărilor aplicate conform HG nr. 910 din 21.12.2022, prin intermediul Programului se oferă o singură formă de suport financiar nerambursabil de până la **500,0 mii MDL**, contribuția proprie fiind de **30%**. În *Tabelul nr.15* avem înregistrate rezultatele programului menționat.

Tabelul nr. 15

Programul de Transformare Digitală a IMM-lor			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
<i>Trimestrul I</i>	0	0,0	0,0
<i>Trimestrul II</i>	36	8.499,48	15.194,91
<i>Trimestrul III</i>	29	8.291,74	13.987,58
<i>Trimestrul IV</i>	25	7.849,44	13.246,74
TOTAL	90	24.640,66	42.429,23

Sursa: Calcule IP ODA

Analizând datele remarcăm că, cumulativ de la începutul anului, prin intermediul *Programului* au fost aprobate spre finanțare **90** de companii, ceea ce indică că programul continuă să fie activ și să atragă participanți pe tot parcursul anului.

Suma totală a granturilor aprobate se ridică la **24,64 mil. MDL**, cu o distribuție relativ echilibrată pe parcursul trimestrelor II, III și IV cu finanțări considerabile, în sumă de aproximativ **8,0 mil. MDL** pe fiecare trimestru, ceea ce reflectă o gestionare eficientă a resurselor și o cerere constantă pentru sprijinul acordat IMM-urilor, dar și un interes constant al acestora pentru digitalizare.

Totodată, IMM-urile planifică investiții totale de circa **42,43 mil. MDL**, ceea ce sugerează că, pentru fiecare leu oferit sub formă de grant, IMM-urile sunt dispuse să investească mai mult de 1,7 lei, ceea ce poate indica un efect de levier pozitiv. Având în vedere valoarea investițiilor planificate și suma totală a granturilor aprobate, programul pare să sprijine IMM-urile în mod semnificativ, contribuind la creșterea investițiilor în economie și în procesul de transformare digitală a acestora.

❖ Analiza progresului

Cu scopul de recuperare și creștere a capacității economice a IMM prin integrarea tehnologiilor digitale, crearea de noi modele de afaceri bazate pe creșterea conectivității și valorificarea potențialului inovativ, precum și prin acordarea de sprijin financiar nerambursabil, pentru digitalizarea propriilor afaceri, și facilitarea accesului pe piețele interne și externe, urmărim următoarele rezultate (*Tabelul nr. 16*).

Programul de Transformare Digitală a IMM-lor (11.03.2022 – 11.03.2025)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG	
	perioada total de implementare (36 luni)	perioada de la lansare până la data raportării (33 luni)	
Indicatori de produs:	ținta	realizat	%
- Numărul companiilor interesate de dezvoltarea propriilor afaceri mediatizate și informate	3.000	2.850	95%
- Numărul IMM consultate și asistate	600	560	93%
- Numărul IMM susținute în implementarea acțiunilor de transformare digitală, prin acordarea suportului financiar nerambursabil	150 / 190	213 (197)	142% (131%)
• din Bugetul de Stat	150	147	98%
• din surse externe	40	50	125%
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-17	
- Suma grantului aprobată, din care:	79,1	56,1 / 52,8	71,2% / 67%
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	60,0	36,4	62%
• din surse externe (mil. MDL)	19,1	16,2	85%
Indicatori de rezultat:			
- Numărul locurilor de muncă menținute în cadrul Programului	400	3.674	919%
- Volumul de investiții în economia națională în creștere cu cel puțin 120,0 mil. lei, ca urmare a implementării Programului	120,0	97,8 (91,6)	82% (77%)
- Ponderea întreprinderilor susținute care vor implementa cu succes acțiunile de digitalizare	70%	65%	93%
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a impozitelor și taxelor plătite în bugetul public național	60%	IP ODA este în proces de implementare a unui mecanism de monitorizare din oficiu, prin colectarea informațiilor din rapoartele de progres prezentate de beneficiari, referitor la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat, în perioada anilor 2022 - 2024.	
- Ponderea beneficiarilor ce vor asigura câștigul salarial mediu lunar brut la nivelul celui pe ramură	60%		
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a performanței financiare	60%		

Sursa: Calcule IP ODA

Pe durata implementării programului, au fost aprobate pentru finanțare 213 proiecte investiționale. Cu toate acestea, pe parcursul realizării proiectelor investiționale, 17 beneficiari au renunțat la realizarea acestora și au solicitat rezoluțiunea contractelor de finanțare, valoarea totală fiind de 3,49 mil. MDL. Motivul solicitării de rezoluțiune ar fi specificul programului: implementarea tehnologiilor digitale implică adesea costuri semnificative adiționale pentru achiziționarea de software, hardware, instruirea personalului și consultanță externă.

În cazul acestui Program, se observă o îndeplinire a indicatorilor stabiliți în Hotărârea de Guvern, ceea ce reflectă o creștere a potențialului de digitalizare a IMM-urilor. Această realizare nu doar că este un semn pozitiv, dar reprezintă și un semnal clar pentru necesitatea continuării implementării programelor /instrumentelor de promovare a digitalizării în toate sectoarele economice ale RM, obiectiv trasat și în Strategia Națională de Dezvoltare Economică.

1.7. Programul de susținere a Inovațiilor Digitale și Startup-urilor Tehnologice

Programul de susținere a inovațiilor digitale și startup-urilor tehnologice a fost aprobat prin HG nr. 243 din 13.04.2022 și lansat oficial la data de 06.10.2022.

În scopul realizării misiunii stabilite, prezentul Program are următoarele obiective specifice:

1. promovarea dezvoltării industriilor cu valoare adăugată înaltă în cadrul unui ecosistem de inovare amplu, alcătuit din părți interesate cooperante care reprezintă Guvernul, IMM , societatea civilă, mediul academic, instituțiile financiare și partenerii de dezvoltare locali și internaționali;
2. accelerarea implementării economiei digitale, circulare și ecologice prin intermediul progresului tehnologic, pentru a crea locuri de muncă atractive, pentru a spori competitivitatea economică și pentru a proteja ecosistemele naturale;
3. atragerea investițiilor pentru start-upurile cu potențial de creștere scalabilă în sectoarele și industriile vizate și de export a acestora;
4. facilitarea antreprenoriatului pentru a testa idei noi de pionierat și extindere a inovațiilor;
5. creșterea competitivității economice a Republicii Moldova în domeniul inovării digitale, tehnologiilor ecologice și producției sustenabile;
6. îmbunătățirea productivității și a dinamismului IMM , pentru a valorifica avantajele comparative existente, stimulând în același timp investițiile spre avantajele comparative;
7. stimularea cercetării și dezvoltării în sectoarele și industriile strategice pentru a mobiliza inovarea tehnologică și pentru a exploata valoarea economică a modelelor circulare de producție și de consum;
8. schimbarea culturii și atitudinilor din industrie prin acordarea de granturi nerambursabile antreprenorilor care testează viabilitatea tehnologiilor durabile și verzi;
9. stimularea creării de locuri de muncă în domeniul tehnologiilor informației, precum și creșterea interesului investitorilor în acest domeniu;
10. instituirea unui mecanism alternativ de finanțare a inovării și dezvoltării afacerilor pentru start-upurile cu potențial înalt în domeniul inovării digitale, tehnologiilor informaționale și comunicațiilor, tehnologiilor ecologice și producției sustenabile.

Prin intermediul Programului se oferă o singură formă de suport financiar nerambursabil de până la **500,0 mii MDL**, contribuția proprie fiind de **20%**. Datele statistice ale acestui program sunt arătate în *Tabelul nr. 17* de mai jos.

Tabelul nr. 17

Programul de susținere a Inovațiilor Digitale și Startup-urilor Tehnologice			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I	20	8.785,89	18.727,63
Trimestrul II	-	-	-
Trimestrul III	-	-	-
Trimestrul IV	-	-	-
TOTAL	20	8.785,89	18.727,63

Sursa: Calcule IP ODA

În conformitate cu prevederile HG nr. 243/2022, participarea la Program se realizează prin intermediul unui concurs pentru selectarea cererilor de grant. Astfel, în cadrul Programului au fost organizate două apeluri pentru depunerea cererilor de grant: primul apel a avut loc în anul 2022, cu 70 de cereri înregistrate, iar al doilea apel s-a desfășurat în anul 2023, înregistrându-se 110 cereri.

Următoarea etapă în procesul de aprobare a proiectelor investiționale depuse a constat în organizarea „Sesiunilor de prezentare a ideilor de afacere - pitch”. Prima sesiune a fost organizată în perioada 07-08 februarie 2023, iar a doua sesiune a avut loc între 26-27 februarie 2024.

Astfel, în urma celui de-al doilea apel de înregistrare în cadrul Programului, în trimestrul I al anului 2024 au fost aprobate pentru finanțare **20** de proiecte investiționale, suma totală a granturilor fiind de **8,78 mil. MDL**, iar valoarea totală a investițiilor planificate în economie se ridică la **18,73 mil. MDL**.

De asemenea, în conformitate cu „Planul de acțiuni IP ODA pentru anul 2024”, acțiunea de implementare a Programului de susținere a inovațiilor digitale și startup-urilor tehnologice a fost realizată integral, în

proporție de 100%. Totodată, menționăm că lansarea unui nou apel de înregistrare nu a fost prevăzută până la sfârșitul anului 2024.

În contextul financiar al programului, subliniem că acesta beneficiază de susținere financiară din partea Fondului Western NIS Enterprise și a Proiectului „Tehnologiile Viitorului”, finanțat de USAID, Guvernul Suediei și Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (UK Aid).

❖ Analiza progresului

În scopul susținerii inovațiilor digitale și start-upurilor tehnologice prin acordarea finanțării nerambursabile IMM inovatoare și start-upurilor pentru produse și servicii în domeniul TIC, tehnologiilor noi și în scopul stimulării cercetării și dezvoltării în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicațiilor, prototipării și inovării în domeniul producției industriale durabile și al tehnologiilor ecologice, în *Tabelul nr. 18* de mai jos prezentăm analiza progresului.

Tabelul nr. 18

Programul de susținere a Inovațiilor Digitale și Startup-urilor Tehnologice (20.04.2022 – 20.04.2025)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG perioada total de implementare (36 luni)	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG perioada de la lansare până la data raportării (32 luni)	
<i>Indicatori de produs:</i>	<i>ținta</i>	<i>realizat</i>	<i>%</i>
- Numărul activităților de mediatizare și informare organizate cu privire la promovarea prezentului Program	5	9	180%
- Numărul proiectelor inovative selectate pentru prezentarea ideii de afaceri	250	91	36%
- Numărul start-upurilor tehnologice și inovative finanțate	100	34 (32)	34% (32%)
• din Bugetul de Stat	100	13	13%
• din surse externe	0	19	
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-2	
- Suma grantului aprobată, din care:	68,5	14,4 (13,5)	21% (20%)
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	60,0	5,2	9%
• din surse externe (mil. MDL)	8,5	8,3	98%
<i>Indicatori de rezultat:</i>			
- Creșterea cifrei de afaceri înregistrate de cel puțin 50% din beneficiari	50%	IP ODA este în proces de implementare a unui mecanism de monitorizare din oficiu, prin colectarea informațiilor din rapoartele de progres prezentate de beneficiari, referitor la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat, în perioada anilor 2022 - 2024.	
- Produse/servicii inovative pe piața externă comercializate de cel puțin 30% din beneficiari	30%	57%	190%
- Numărul locurilor de muncă menținute și/sau noi create	100	85	85%
- Volumul de investiții în economia națională crescut cu circa 50,0 mil. lei	50,0	27,6 / 25,2	55% / 50%

Sursa: Calcule IP ODA

Pe parcursul implementării Programului, au fost aprobate pentru finanțare un număr de 34 de proiecte investiționale. Totuși, în timpul derulării acestora, 2 beneficiari au renunțat la realizarea proiectelor și au solicitat rezilierea contractelor de finanțare, din cauza unor dificultăți neprevăzute în implementare. Valoarea totală a proiectelor reziliate a fost de 919,0 mii lei.

1.8. Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii

Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a fost aprobat prin HG nr. 515 din 22.07.2022 și lansat oficial la data de 09.08.2022.

Prezentul Program este orientat spre atingerea următoarelor obiective specifice:

1. creșterea, până în anul 2025, a gradului de conștientizare cu privire la posibilitățile de re tehnologizare a procesului de producere și eficientizare a consumului de energie de către întreprinderile mici și mijlocii;
2. susținerea mediului antreprenorial cu suport financiar necesar pentru procurarea soluțiilor tehnice inovatoare în scopul modernizării utilajelor/echipamentelor de producere și al eficientizării consumului de energie;
3. sporirea nivelului de competitivitate a întreprinderilor mici și mijlocii ca rezultat al optimizării costurilor și creșterii productivității acestora în urma utilizării tehnologiilor moderne;
4. acordarea suportului necesar întreprinderilor mici și mijlocii pentru identificarea soluțiilor ce permit utilizarea responsabilă a resurselor energetice și trecerea la surse alternative de energie.

Prin intermediul programului sunt oferite două forme de suport financiar:

- granturi de până la **2.000,0 mii MDL** cu o contribuție proprie de **50%**, acordate pentru acțiuni de re tehnologizare și re tehnologizare;
- granturi de până la **1.500,0 mii MDL** cu o contribuție proprie de **50%**, acordate pentru utilaj, echipament și instalații de valorificare a surselor de energie alternativă.

Programul se bucură de un interes sporit din partea antreprenorilor, deoarece corespunde cu necesitățile actuale ale acestora. În *Tabelul nr. 19* este arătat progresul acestui program.

Tabelul nr. 19

Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a IMM			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I	61	47.359,34	116.188,85
Trimestrul II	0	0,0	0,0
Trimestrul III	39	37.689,58	84.214,22
Trimestrul IV	36	32.047,02	73.253,10
TOTAL	136	117.095,94	273.656,17

Sursa: Calcule IP ODA

Rezultatele de implementare a Programului de re tehnologizare și eficiență energetică arată că, pe parcursul anului, în total **136** de proiecte au fost aprobate pentru finanțare. Acest lucru sugerează o cerere consistentă din partea IMM-urilor pentru sprijin în procesul de re tehnologizare și îmbunătățirea eficienței energetice.

Suma totală a granturilor aprobate pentru aceste proiecte a fost de **117,10 mil. MDL**, ceea ce reflectă un sprijin financiar considerabil. Aceste fonduri au fost distribuite pe parcursul anului, cu o alocare majoritară în T:1 (47,36 mil. MDL), în timp ce trimestrele III și IV au înregistrat sume mai mici, dar încă semnificative.

IMM-urile au planificat investiții totale de **273,66 mil. MDL**, ceea ce evidențiază un efect de levier pozitiv. Astfel, pentru fiecare leu acordat sub formă de grant, IMM-urile au prevăzut să investească aproximativ 2,34 lei proprii, demonstrând un angajament considerabil în optimizarea resurselor și îmbunătățirea eficienței energetice.

Este de menționat faptul că indicatorii stabiliți în „Planul de acțiuni IP ODA pentru anul 2024” privind implementarea Programului pentru tot anul 2024, au fost realizați în proporție de peste 100%.

Înteruperea procesului de aprobare a proiectelor investiționale în cadrul programului în trimestrul II a fost determinată de suspendarea înregistrării la program la data de 01.10.2023, cu reluarea acestuia abia la data de 10.07.2024, și de mobilizarea resurselor umane interne pentru procesarea cererilor de finanțare recepționate în cadrul ultimului apel.

❖ Analiza progresului

Cu scopul de a spori gradul de performanță a IMM, înlocuirea echipamentelor/utilajelor tehnice ineficiente cu soluții tehnologice moderne și optimizarea costurilor de producere prin implementarea măsurilor de eficiență energetică, dar și schimbarea modelului de producție de bază, adaptarea la noile tehnologii și trecerea la surse alternative de energie, oferind IMM un avantaj competitiv pe piață, rezistență și acces la investiții care pot aduce efecte economice imediate, urmărim următoarele rezultate, *Tabelul nr. 20*.

Tabelul nr. 20

Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a IMM (05.08.2022 – 05.08.2025)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG perioada total de implementare (36 luni)	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG perioada de la lansare până la data raportării (29 luni)	
<i>Indicatori de produs:</i>	<i>ținta</i>	<i>realizat</i>	<i>%</i>
- Numărul activităților de mediatizare și informare cu privire la promovarea prezentului Program organizate	5	11	220%
- Numărul întreprinderilor consultate, care sunt interesate pentru a-și moderniza și eficientiza procesul de producție și/sau de afaceri	200	920	460%
- Numărul întreprinderilor finanțate	70 / 100	378 (367)	540% (524%)
• din Bugetul de Stat	70	321	461%
• din surse externe	30	46	150%
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-11	
- Suma grantului aprobată, din care:	207,3	318,5 (306,7)	154% (148%)
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	150,0	251,7	165%
• din surse externe (mil. MDL)	57,3	55,0	96%
<i>Indicatori de rezultat:</i>			
- Numărul întreprinderilor consultate ce vor aplica la suport financiar pentru a-și dezvolta capacitățile de producere	100	750	750%
- Ponderea beneficiarilor ce vor reuși să își optimizeze costurile de producere prin înlocuirea echipamentului învechit cu unul de ultimă generație	50%	51%	102%
- Volumul de investiții în economia națională va fi în creștere cu circa 280,0 mil. de lei	280,0	789,1 (759,8)	281,8% (271%)
- Numărul locurilor de muncă ce vor fi menținute/create	400	11.720	2.930%
- Ponderea întreprinderilor susținute ce vor implementa cu succes acțiuni de optimizare a consumului de gaze și electricitate	50%	49%	98%
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a performanței financiare	60%	IP ODA este în proces de implementare a unui mecanism de monitorizare din oficiu, prin colectarea informațiilor din rapoartele de progres prezentate de beneficiari, referitor la atingerea obiectivelor și indicatorilor de rezultat, în perioada anilor 2022 - 2024.	
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a impozitelor și taxelor plătite în bugetul public național	60%		
- Ponderea beneficiarilor ce vor asigura câștigul salarial mediu lunar brut la nivelul celui pe ramură	60%		

Sursa: Calcule IP ODA

Pe durata implementării Programului, au fost aprobate pentru finanțare 378 de proiecte investiționale. Pe parcursul implementării acestora, 11 beneficiari au renunțat la realizarea proiectelor și au solicitat rezilierea contractelor de finanțare, valoarea totală a acestora fiind de 11,85 mil. lei. Cauzele rezilierii contractelor de finanțare includ: modificarea direcției de dezvoltare a companiei, modificarea substanțială a proiectului

investițional, emigrarea temporară sau definitivă a beneficiarilor, precum și lipsa unor acte permise necesare pentru demararea proiectului (autorizații, licențe etc.).

De la lansarea sa, Programul s-a dovedit a fi cel mai de succes în rândul antreprenorilor, datorită eliminării oricăror bariere legate de statutul fondatorului (ex. tânăr, femeie sau migrant) și orientării sale către finanțarea surselor alternative de energie, în special a panourilor fotovoltaice, un domeniu în prezent de un interes considerabil. Astfel, se remarcă o depășire semnificativă a indicatorilor stabiliți în Hotărârea de Guvern, cu aproximativ 400%.

1.9. Programul de creștere a competitivității IMM și internaționalizare a acestora

Aprobat prin HG nr. 439 din 01.07.2020 Programul de creștere a competitivității întreprinderilor mici și mijlocii și internaționalizare a acestora, pe parcursul anului 2022 a suferit mai multe modificări de îmbunătățire și ajustare, aprobate prin HG nr. 579 din 03.08.2022 și HG nr. 910 din 21.11.2022.

Menționăm că, la data de 1 iulie 2023, Programul a expirat. Cu toate acestea, în urma discuțiilor cu donatorii și mediul de afaceri, împreună cu MDED, s-a decis continuarea activităților. Astfel, întreprinderile pot accesa în prezent suport financiar de până la **600,0 mii MDL** prin intermediul *Mecanismului de granturi pentru corelarea îmbunătățirii competitivității la export*, implementat cu sprijinul Băncii Mondiale.

Totodată, informăm că la data de 29.01.2025 (prin HG nr. 30) a fost aprobată hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului de creștere a competitivității producătorilor locali și integrarea în lanțurile valorice. Noul program vine cu noi condiții adaptate nevoilor actuale ale întreprinderilor, având ca scop sporirea capacității întreprinderilor de a concura eficient și de a obține avantaje competitive durabile pe piața națională și internațională.

Prin intermediul acestui program, întreprinderile vor putea accesa sprijin financiar de până la **2,0 mil. lei** pentru implementarea soluțiilor de inginerie și IT, aplicarea standardelor internaționale, efectuarea încercărilor de laborator și obținerea certificărilor necesare, asigurând în continuare dezvoltarea sustenabilă a întreprinderilor și îmbunătățirea competitivității acestora. De asemenea, programul include contractarea de servicii de consultanță în marketing, măsuri de protecție a proprietății intelectuale, achiziționarea licențelor și participarea la evenimente B2B.

Informația statistică de evidență trimestrială a rezultatelor obținute prin *Mecanismul de granturi pentru corelarea îmbunătățirii competitivității la export* se prezintă în Tabelul nr.21 de mai jos.

Tabelul nr. 21

Mecanismul de granturi pentru corelarea îmbunătățirii competitivității la export			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul I	4	2.093,63	4.532,67
Trimestrul II	7	1.900,11	4.593,80
Trimestrul III	7	2.348,66	5.773,34
Trimestrul IV	3	1.470,83	3.415,39
TOTAL	21	7.813,23	18.315,20

Sursa: Calcule IP ODA

Mecanismul de granturi pentru corelarea îmbunătățirii competitivității la export a demonstrat o distribuție variabilă a proiectelor și fondurilor pe parcursul anului, cu o activitate accentuată în T:2 și T:3, când s-au aprobat cele mai multe granturi și cele mai mari investiții planificate. Deși numărul de proiecte și suma granturilor au fost mai mici în T:4, per ansamblu, programul a avut un impact pozitiv asupra economiei, stimulând investiții de aproape 18,32 mil. MDL. În pofida fluctuațiilor dintre trimestre, investițiile planificate rămân semnificative, iar raportul dintre granturi și valoarea acestora indică o utilizare eficientă a fondurilor alocate. Este esențial ca să se continue sprijinirea IMM-urile în consolidarea competitivității și procesului de internaționalizare având în vedere impactul economic pozitiv și sustenabil pe care îl poate genera pe termen lung.

❖ *Analiza progresului*

În perioada celor 3 ani de pilotare a Programului, întreprinderile mici și mijlocii finanțate au înregistrat o serie de realizări semnificative. Pe parcursul acestei perioade, 90 IMM au beneficiat de suport financiar în sumă de 57,41 mil. lei, dintre care:

- 4 companii au contribuit la substituirea importului;
- 23 companii și-au orientat afacerea spre ieșirea la export;
- 63 s-au orientat să-și extindă piața externă.

Urmare a participării la program, companiile beneficiare au înregistrat creșteri atât a veniturilor din vânzări cât și a profitabilității. Conform datelor analizate, cca 53% din companiile beneficiare au înregistrat o creștere a venitului din vânzări cu aproximativ 60%, iar 67% din beneficiari au crescut profitabilitatea cu cca 60%. De asemenea volumul de investiții în economia națională ca urmare a implementării Programului a crescut cu 120,69 mil. lei.

Din totalul companiilor beneficiare, 81 întreprinderi au reușit să majoreze volumul produselor exportate cu cca 56%. Ponderea cea mai mare a produselor exportate înregistrată în România – 33,16% (Tabelul nr. 22).

Tabelul nr. 22

Programul de creștere a competitivității IMM și internaționalizare a acestora (14.07.2020 – 14.07.2023)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG perioada total de implementare (36 luni)	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conf. HG perioada de la lansare până la data raportării (36 luni)	
<i>Indicatori de produs:</i>	<i>ținta</i>	<i>realizat</i>	<i>%</i>
- Numărul activităților de mediatizare și informare cu privire la oportunitățile oferite prin intermediul Programului organizate	5	20	400%
- Numărul companiilor informate în vederea dezvoltării propriei afaceri	3.000	2.700	90%
- Numărul companiilor consultate privind oportunitățile de internaționalizare	1.000	1.079	108%
- Numărul companiilor finanțate (200 sub formă de business voucher și 20 sub formă de grant)	220	90	41%
<i>Indicatori de rezultat:</i>			
- Numărul companiilor consultate ce vor aplica la Program	300	273	91%
- Ponderea companiilor finanțate ce vor utiliza elemente inovative (în produse, în procesele tehnice și în ramura organizațională) și de dezvoltare durabilă	50%	29%	58%
- Ponderea companiilor finanțate ce vor aplica tehnologia de automatizare industrială, prin achiziționarea utilajelor/echipamentelor de producere și ambalare	20%	39%	194%
- Ponderea beneficiarilor ce vor înregistra o creștere a cifrei de afaceri și a profitabilității cu cel puțin 10% într-un termen de 3 ani	din totalul de companii finanțate		95% 89%
- Numărul întreprinderilor mici și mijlocii ce vor promova produsele și serviciile lor prin intermediul platformelor electronice naționale și internaționale	150	349	233%
- Ponderea beneficiarilor ce vor implementa standarde moldovenești care adoptă standardele europene și internaționale	20%	14%	72%
- Ponderea companiilor participante ce vor menține numărul angajaților și vor contribui la majorarea câștigului salarial mediu pe economie	din totalul de companii finanțate		99% 77%
- Ponderea întreprinderilor participante la prezentul Program ce vor majora exportul producției proprii cu 10% și se vor extinde pe alte piețe de desfacere	20%	90%	450%
- Volumul de investiții în economia națională ca urmare a implementării Programului va crește cu circa 110,0 mil. lei	110	120,69	110%

Sursa: Calcule IP ODA

În scopul sprijinirii unei creșteri economice durabile în Republica Moldova, prin atragerea investițiilor, îmbunătățirea competitivității și productivității IMM-urilor, precum și facilitarea procesului de internaționalizare a acestora, proiectul de competitivitate a IMM-urilor, finanțat de Banca Mondială, își propune să contribuie semnificativ la dezvoltarea acestora. În continuare, sunt prezentate rezultatele obținute până în prezent în cadrul acestui proiect, conform indicatorilor de rezultat stabiliți (*Tabelul nr. 22 a*).

Tabelul nr. 22 a

Proiectului de competitivitate a IMM finanțat de Banca Mondială (Componenta MGF) (07.07.2022 - 01.07.2027)			
Indicatori de rezultat:	(60 luni)	(30 luni)	
- Numărul companiilor finanțate	320	39 (37)	12% (12%)
Numărul beneficiarilor care au rezoluționat contractele de finanțare nerambursabilă		-2	
- Suma grantului aprobată (mil. MDL)	90,7	13,1 (12,1)	14% (13%)
- Volumul de investiții în economia națională ca urmare a implementării Programului va crește cu circa 110,0 mil. lei	0	31,3 (29,0)	

Sursa: Calcule IP ODA

Pe parcursul implementării programului, prin intermediul *Mecanismului de granturi de corelare pentru îmbunătățirea competitivității la export*, implementat cu sprijinul Băncii Mondiale, au fost aprobate pentru finanțare 38 de proiecte investiționale. Dintre acestea, 2 beneficiari au renunțat la implementarea proiectului și au solicitat rezilierea contractului de finanțare, valoarea totală a acestuia fiind de 1,0 mil. lei.

1.10. Programul de sprijin al micilor producători

Programul de sprijin al micilor producători a fost aprobat prin HG nr. 531 din 24.07.2024, iar la data de 03.09.2024 Consiliul IP ODA a aprobat Manualul operațional pentru implementarea acestuia.

Obiectivele specifice ale Programului sunt:

1. îmbunătățirea gradului de conștientizare a potențialilor antreprenori și producători mici cu privire la posibilitățile de lansare/dezvoltare a unei afaceri în sectorul micii produceri;
2. stimularea investițiilor în crearea și dezvoltarea produselor autohtone, în special în zonele rurale;
3. creșterea valorii adăugate generate de micii producători.

Conform hotărârii, prin intermediul programului se oferă o singură formă de suport financiar nerambursabil de până la **500,0 mii MDL**, contribuția proprie fiind de **30%**.

Lansarea apelului de finanțare, planificată pentru luna noiembrie 2024, a marcat și începutul implementării efective a acestui program cu un impact pozitiv asupra micilor producători din întreaga țară. Primele rezultate obținute în cadrul acestui program sunt prezentate în *Tabelul nr. 23* de mai jos.

Tabelul nr. 23

Programul de sprijin al micilor producători			
Perioada	Proiecte aprobate spre finanțare (Nr.)	Suma grantului aprobată (mii MDL)	Valoarea investiției în economie planificată (mii MDL)
Trimestrul IV	10	3.642,90	6.257,94
TOTAL	10	3.642,90	6.257,94

Sursa: Calcule IP ODA

Consolidarea sectorului micilor producători și stimularea investițiilor în dezvoltarea produselor locale, sporirea accesului la finanțare și instruire, extinderea numărului de mici producători care își formalizează și/sau își dezvoltă afacerile, prezintă prioritățile de bază a prezentului Program, iar rezultatele urmărite se prezintă în următorul tabel (*Tabelul nr. 24*).

Programul de sprijin a micilor producători (16.08.2024 – 16.08.2027)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform HG perioada total de implementare (36 luni)	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG perioada de la lansare până la data raportării (4 luni)	
Indicatori de produs:	ținta	realizat	%
- Numărul activităților de mediatizare offline și online	6	-	-
- Numărul de persoane consultate cu privire la oportunitățile Programului	500	-	-
- Numărul antreprenorilor instruiți, dintre care cel puțin 30% femei, în cadrul cursurilor de formare antreprenorială pe diverse tematici, inclusiv în domeniul utilizării practicilor sustenabile în activitatea întreprinderii	300	-	-
	30%	-	-
- Numărul de întreprinderi finanțate	100	10	10%
• finanțate din Bugetul de Stat	100	10	10%
• finanțate din surse externe	-	-	-
- Suma grantului aprobată, din care:	54,0	3,64	7%
• din Bugetul de Stat (mil. MDL)	54,0	3,64	7%
• din surse externe (mil. MDL)	-	-	-
Indicatori de rezultat:			
- Ponderea antreprenorilor instruiți care vor aplica la Program	60%	-	-
- Numărul întreprinderi finanțate vor fi gestionate de către femei, cel puțin	30	-	-
- Ponderea beneficiarilor care vor înregistra o creștere a venitului din vânzări cu minimum 10% anual, peste 12 luni după transferul ultimei tranșe a suportului financiar, cel puțin	50%	-	-
- Ponderea companiilor finanțate care vor aplica elemente inovative și de dezvoltare durabilă	10%	-	-
- Numărul locurilor de muncă menținute până în anul 2027, cel puțin	100	36	36%
- Numărul locurilor de muncă nou create până în anul 2027, cel puțin	50	30	60%
- Volumul de investiții realizat de către beneficiarii Programului – în creștere cu circa 73.000.000 lei până în anul 2027, (mil. MDL)	73,0	6,3	9%

Sursa: Calcule IP ODA

Deși în primele 4 luni de la lansare, programul a înregistrat progrese modeste, atingând doar 10% din țintele stabilite, acest lucru este de înțeles având în vedere perioada scurtă de implementare. Este esențial ca în lunile următoare să se accelereze procesul de aprobare a proiectelor și să se atragă finanțări suplimentare din surse externe, pentru a asigura o implementare mai eficientă.

1.11. Programul de promovare a agenților economici la târguri și expoziții

Implementarea Programului de promovare a agenților economici la târguri și expoziții are loc conform Regulamentului, care stabilește modul de administrare și mecanismul de acordare a suportului financiar nerambursabil întreprinderilor micro, mici și mijlocii. Regulamentul descrie condițiile obligatorii necesare pentru obținerea mijloacelor financiare, criteriile de eligibilitate ale solicitanților, precum și cuantumul sprijinului financiar alocat.

În scopul îmbunătățirii Programului de promovare a agenților economici la târguri și expoziții, la data de 03.10.2022, Consiliul IP ODA a aprobat noul Regulament al Programului, conform căruia, plafonul de

subvenționare a fost majorat de la 5000 MDL la 8000 MDL. Informația cu privire la companiile subvenționate, în perioada de raportare, se prezintă în *Tabelul nr. 25*.

Tabelul nr. 25

Programul de promovare a agenților economici la târguri și expoziții						
Indicatori		Anul 2024				
		Trimestrul I	Trimestrul II	Trimestrul III	Trimestrul IV	TOTAL
Subvenții acordate	(Nr.)	98	54	25	79	256
Suma	(mii MDL)	411,2	301,6	88,0	375,8	1.176,6

Sursa: Calcule IP ODA

Programul arată o fluctuație semnificativă în numărul de subvenții acordate și sumele alocate, cu o scădere marcată în Trimestrul III, urmată de o revenire în Trimestrul IV. Aceasta poate fi atribuită ciclurilor sezoniere ale târgurilor și expozițiilor, dar și la disponibilitatea agenților economici de a participa la astfel de evenimente pe final de an.

Pe parcursul perioadei de raportare, au fost acordate subvenții pentru antreprenorii participanți la o serie de expoziții relevante, inclusiv: *Food&Drinks, Kids Expo, Packaging&Depot, Republica Moldova Prezintă la Baia Mare 2024, Republica Moldova Prezintă la Brașov 2024 și Republica Moldova Prezintă la Cluj-Napoca 2024*. Aceste evenimente au oferit oportunități valoroase pentru antreprenorii moldoveni de a-și promova produsele și serviciile, de a stabili noi parteneriate comerciale și de a îmbunătăți vizibilitatea pe piața internațională. Participarea la astfel de târguri și expoziții este esențială pentru dezvoltarea competitivității și extinderea pieței de desfacere a acestora.

❖ Analiza progresului

Având ca scop susținerea și promovarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, prin rambursarea parțială a cheltuielilor eligibile de participare a agenților economici în cadrul expozițiilor/târgurilor la nivel național, regional și internațional, observăm următoarele rezultate, pentru anii 2023-2024 (*Tabelul nr. 26*).

Tabelul nr. 26

Programul de promovare a agenților economici la târguri și expoziții (continuu)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform Regulamentului	Valoarea indicatorilor	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat	
	perioada total de implementare	perioada de la lansare până la data raportării	
Indicatori de produs:	ținta	realizat	%
- Numărul agenților economici subvenționați anual	504	537	107%
- Valoarea totală a subvențiilor oferite în urma participării la târguri și expoziții (mil. MDL)	1,8	2,5	139%

Sursa: Calcule IP ODA

Programul a depășit ambele ținte stabilite, atât în ceea ce privește numărul de agenți economici subvenționați, cât și valoarea subvențiilor oferite. Aceasta sugerează o implementare de succes, cu un impact semnificativ asupra sectorului IMM-urilor, contribuind la creșterea vizibilității acestora pe piața internațională și la extinderea oportunităților de afaceri.

În contextul în care IMM-urile joacă un rol esențial în economia națională, succesul acestui program subliniază importanța susținerii financiare pentru participarea la târguri și expoziții. Aceste evenimente sunt esențiale pentru promovarea produselor și serviciilor pe piețele internaționale, iar programele de subvenționare facilitează accesul la aceste oportunități.

1.12. *Mecanismul de compensare a cheltuielilor unităților din învățământ dual*

Pe parcursul anului 2024, implementarea învățământului dual în Republica Moldova a fost susținută financiar prin mecanismul de compensare a cheltuielilor unităților economice implicate, reglementat de HG nr. 97/2023. Acest mecanism a fost pus în aplicare de IP ODA, în cooperare cu Ministerul Educației și Cercetării și Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova. Obiectivul său principal a fost de a stimula implicarea agenților economici în procesele de formare profesională a tinerilor, prin compensarea unor categorii de cheltuieli aferente instruirii acestora în sistem dual.

Comparativ cu anul precedent, anul 2024 a marcat o creștere a numărului de agenți economici care au beneficiat de aceste compensații, ceea ce denotă o consolidare a interesului mediului de afaceri față de acest tip de formare profesională. Dacă în anul 2023 au fost aprobate cereri de compensare pentru 26 companii, în anul 2024 acest număr a ajuns la 43 întreprinderi. Această evoluție a fost posibilă datorită ajustărilor legislative realizate la începutul anului, precum și eforturilor de informare, consultare și sprijin oferit de ODA pe parcursul întregului proces.

În vederea eficientizării implementării HG nr. 97/2023, în anul de raportare s-a realizat o revizuire a procedurilor interne, au fost actualizate formularele de aplicare, iar companiile au avut la dispoziție un ghid detaliat pentru completarea dosarelor. În plus, a fost îmbunătățit fluxul de lucru pentru procesarea cererilor, împărțit în două etape: analiza de conformitate primară și analiza financiară detaliată. Aceste măsuri au contribuit la o mai bună transparență și predictibilitate a procesului de compensare.

Totodată, în perioada august-septembrie 2024, ODA a oferit peste **100** sesiuni de consultanță individuală pentru agenții economici, răspunzând punctual la întrebările legate de întocmirea documentației, modul de justificare a cheltuielilor și depunerea online a cererilor. Ca urmare a procesului de recepționare și analiză a dosarelor, au fost procesate 49 de dosare, corespunzând unui număr total de 870 de elevi. Dintre acestea, cheltuielile au fost compensate pentru **43 companii** (841 de elevi), iar valoarea totală a compensațiilor acordate s-a ridicat la **5,37 mil. lei**. De asemenea, în conformitate cu prevederile legii, au fost transferați 336.400 lei către Camera de Comerț și Industrie pentru serviciile de certificare, suma fiind calculată în funcție de numărul elevilor absolvenți, cu un quantum estimat de 400 lei per elev absolvent.

Cu toate acestea, procesul de implementare nu a fost lipsit de dificultăți. Una dintre principalele provocări identificate a fost calitatea scăzută a dosarelor depuse. Un număr semnificativ de companii au transmis documentația incompletă sau cu neconformități, ceea ce a dus la întârzieri în procesarea cererilor. De asemenea, s-a constatat o lipsă de corelare între persoanele care gestionează resursele umane și cele care administrează partea financiară în cadrul companiilor, fapt care a complicat colectarea și prezentarea datelor necesare.

Un alt obstacol a fost lipsa unei delimitări clare a cheltuielilor aferente învățământului dual în contabilitatea companiilor. În multe cazuri, aceste cheltuieli erau integrate în bugetele generale ale întreprinderii, fără a fi clar separate, ceea ce a generat dificultăți în identificarea sumelor eligibile pentru compensare. Acest aspect scoate în evidență nevoia de consolidare a capacităților interne ale companiilor participante, în special în ceea ce privește organizarea și prezentarea documentației financiare aferente programelor duale.

Din punct de vedere procedural, durata totală de implementare a mecanismului de compensare s-a extins la aproximativ cinci luni. Această perioadă a inclus 1,5 luni alocate depunerii dosarelor, 2,5 luni dedicate clarificărilor și completării documentației, precum și o lună pentru analiza finală și efectuarea transferurilor financiare. Procesul este influențat de metoda actuală de calcul al plafonului de compensare per elev, care se stabilește abia după colectarea tuturor cererilor. Orice modificare ulterioară, cum ar fi respingerea unui dosar, necesită recalcularea quantumurilor, ceea ce duce la întârzieri suplimentare.

În baza acestor constatări, se conturează mai multe direcții de acțiune pentru îmbunătățirea sistemului. În primul rând, este imperativă instruirea continuă a agenților economici, cu accent pe modul de evidențiere și

justificare a cheltuielilor eligibile. În al doilea rând, este necesară revizuirea termenelor de depunere a documentelor, astfel încât să se asigure un proces de calcul mai eficient și mai flexibil. Se recomandă simplificarea metodei de calcul a compensațiilor per elev, prin introducerea unui sistem care să permită evaluarea cererilor în etape, fără a aștepta finalizarea întregului ciclu de depunere.

Per ansamblu, implementarea HG nr. 97/2023 în anul 2024 denotă o evoluție clară în direcția consolidării mecanismului de sprijin financiar pentru învățământul dual, dar rămân în continuare aspecte operaționale și metodologice ce necesită soluții structurale și regândirea unor etape procedurale.

❖ Analiza progresului

În scopul creării unui mediu favorabil pentru unitățile economice în vederea realizării învățământului dual, sesizăm rezultatele după cum urmează, *Tabelul nr.27*.

Tabelul nr. 27

Mecanismul de compensare a cheltuielilor unităților din învățământ dual (continuu)			
Denumire indicator de produs/de rezultat conform HG	Valoarea indicatorilor conform Planului de acțiuni ODA perioada de implementare (anul 2024)	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat conform HG perioada la data raportării (anul 2024)	
<i>Indicatori de produs:</i>	<i>ținta</i>	<i>realizat</i>	<i>%</i>
- Numărul unităților care au beneficiat de compensare a cheltuielilor	60	43	72%
- Numărul elevilor din învățământul dual pentru care au fost compensate cheltuielile	650	841	129%
- Suma compensațiilor oferite unităților din învățământ dual	-	5,4	-

Sursa: Calcule IP ODA

Mecanismul de compensare a cheltuielilor unităților din învățământul dual a avut un impact pozitiv în anul 2024, depășind așteptările în ceea ce privește numărul de elevi care beneficiază de compensații, iar progresul în privința numărului de unități economice este satisfăcător. Este important ca programul să continue să sprijine și să încurajeze mai multe unități economice să participe, pentru a crește și mai mult numărul de locuri disponibile în învățământul dual. În general, rezultatele sugerează o implementare eficientă și un impact considerabil în integrarea tinerilor pe piața muncii.

În *Tabelul nr. 28* de mai jos, sunt prezentate informațiile detaliate despre programele de grant, incluzând principalii indicatori realizați pe parcursul **anului 2024**.

Informația dezagregată pe programe, cu privire la principalii indicatori atinși, anul 2024

Tabelul nr. 28

Denumirea programului	Proiecte investiționale evaluate (Nr.)					Proiecte investiționale aprobate spre finanțare (Nr.)					Suma totală a grantului aprobată (mil. MDL)					Volumul investițiilor în economie (mil. MDL)				
	T:1	T:2	T:3	T:4	Total	T:1	T:2	T:3	T:4	Total	T:1	T:2	T:3	T:4	Total	T:1	T:2	T:3	T:4	Total
1. Programul START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă	0	40	29	31	100	0	26	25	24	75	0,00	4,52	4,17	3,99	12,68	0,00	7,90	9,70	6,87	24,47
2. Programul de susținere a antreprenoriatului feminin	0	19	47	44	110	0	17	33	30	80	0,00	6,29	8,13	7,15	21,57	0,00	10,26	12,08	10,60	32,94
3. Programul de atragere a remitențelor „PARE 1+2”	0	29	37	31	97	0	25	29	21	75	0,00	8,09	8,45	7,32	23,86	0,00	18,41	19,27	17,41	55,09
4. Programul de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului	79	1	0	0	80	48	1	0	0	49	16,90	0,50	0,00	0,00	17,40	35,17	0,95	0,00	0,00	36,12
5. Programul de Ecologizare a IMM	21	3	24	10	58	9	2	19	10	40	3,13	0,85	5,55	3,55	13,08	5,72	2,00	11,68	5,88	25,28
6. Programul de Transformare Digitală a IMM	0	57	42	34	133	0	36	29	25	90	0,00	8,50	8,29	7,85	24,64	0,00	15,19	13,99	13,25	42,43
7. Programul de susținere a Inovațiilor Digitale și Start-upurilor Tehnologice	57	0	0	0	57	20	0	0	0	20	8,79	0,00	0,00	0,00	8,79	18,73	0,00	0,00	0,00	18,73
8. Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a IMM	102	1	45	52	200	61	0	39	36	136	47,36	0,00	37,69	32,05	117,10	116,19	0,00	84,21	73,25	273,65
9. Programul de creștere a competitivității IMM și internaționalizare a acestora	5	8	8	4	25	4	7	7	3	21	2,09	1,90	2,35	1,47	7,81	4,53	4,59	5,77	3,42	18,31
10. Programul de sprijin al micilor producători	-	-	-	13	13	-	-	-	10	10	-	-	-	3,64	3,64	-	-	-	6,26	6,26
TOTAL	264	158	232	219	873	142	114	181	159	596	78,27	30,65	74,63	67,02	250,57	180,35	59,30	156,70	136,94	533,29

Sursa: Calcule IP ODA

Se constată, o concentrație semnificativă de proiecte investiționale aprobate în anumite domenii strategice, în special în tehnologie, eficiență energetică și dezvoltarea IMM. Programele destinate transformării digitale și re tehnologizării IMM-urilor beneficiază de cele mai mari alocări financiare, ceea ce subliniază tendința clară în sprijinirea modernizării economiei și în adaptarea acesteia la noile cerințe tehnologice și de mediu.

În ansamblu, programele de granturi sunt structurate astfel, încât să răspundă unei game variate de nevoi economice, de la ecologizare și sustenabilitate, până la digitalizare și inovare. Alocările financiare se concentrează în domeniile cu cel mai mare potențial de creștere pe termen lung, vizând consolidarea unei economii competitive și reziliente.

❖ Analiza dosarelor

Dosarele conform prevederilor Manualelor operaționale de implementare ale programelor parcurg câteva etape de analiză. Prima etapă de analiză și procesare bazându-se pe principiile de conformitate, ulterior, dosarele selectate ca fiind conforme, se remit spre evaluarea pre-finanțare care cuprinde, atât analiză economico-financiară, cât și a riscurilor proiectului investițional. În diagrama de mai jos sunt prezentate informații privind volumul dosarelor evaluate pe etape.

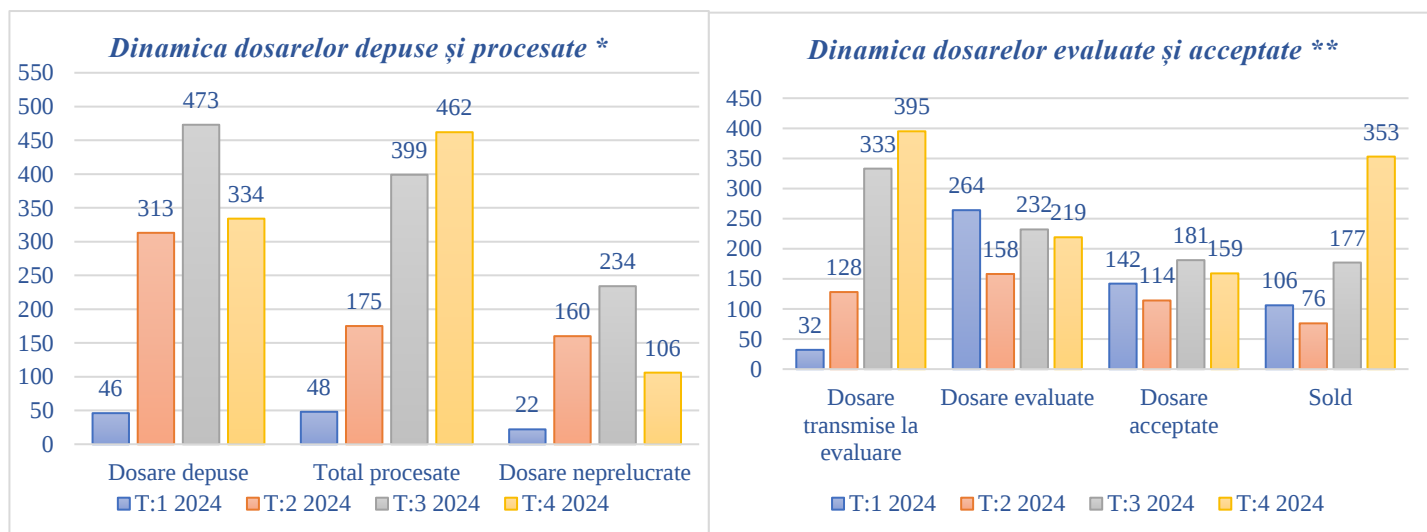
În perioada de rapoarte IP ODA a gestionat 10 Programe de Suport care sprijină creșterea sustenabilă prin susținerea antreprenorilor de la inițierea unei afaceri, până la ieșirea pe piețe externe.

Apeluri pentru colectarea cererilor de finanțare au fost deschise la 9 din cele 10 Programe. Programul de susținere a inovațiilor digitale nu a avut un apel deschis în anul 2024, beneficiarii acestuia implementând proiectele aprobate în trim. I al anului 2024.

În trim. IV al anului 2024 au fost deschise apelurile de depunere a cererilor pentru încă 2 Programe, respectiv: Programul de sprijin al micilor producători și Programul de sprijin pentru dezvoltarea IMM în domeniul turismului.

Dinamica dosarelor depuse, evaluate, aprobate și acceptate

Diagrama nr. 2

Sursa: Calcule IP ODA

*Sold la începutul anului – 24 dosare

**355 dosare depuse în a.2023 și evaluate anul curent

Pe parcursul anului 2024, au fost depuse 1.166 cereri de finanțare, iar la acestea se adaugă 24 de cereri depuse în anul 2023. În aceeași perioadă, au fost evaluate 1.084 cereri, din punct de vedere al conformității și eligibilității, reprezentând 91% din totalul cererilor depuse. Dintre acestea, 888 au fost considerate eligibile, în timp ce 196 au fost respinse din cauza neconformității cu cerințele de eligibilitate.

La sfârșitul perioadei de raportare erau înregistrate 106 dosare neprocesate la etapa de verificare a conformității, iar la etapa de evaluare se înregistrau 353 dosare neevaluate. Astfel, un total de 459 de cereri de finanțare depuse vor fi examinate în anul 2025. Acest context evidențiază, pe de o parte, efortul semnificativ depus de echipa IP ODA în promovarea oportunităților de finanțare disponibile pentru lansarea și extinderea afacerilor. Pe de altă parte, subliniază necesitatea unei eficientizări a proceselor de evaluare a cererilor, astfel încât sprijinul acordat de stat să fie direcționat corespunzător, pentru a atinge în mod optim obiectivele stabilite de programele guvernamentale.

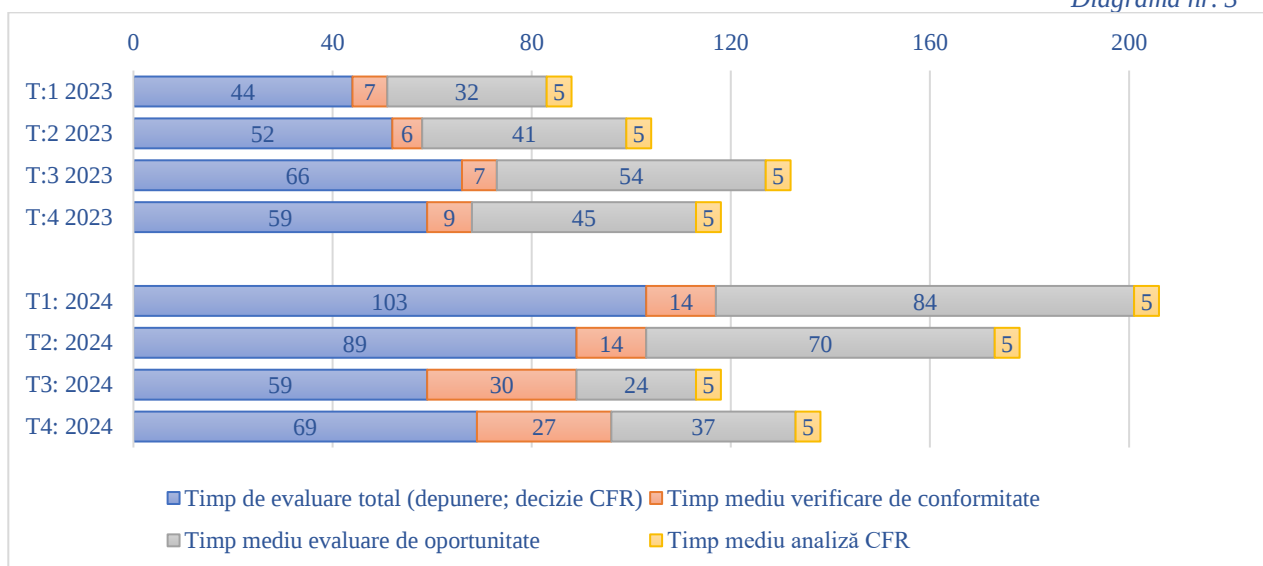
În anul 2024, au fost examinate 856 dosare în cadrul a 21 ședințe ale Comitetului de Finanțare și Risc. În aceeași perioadă, 18 solicitanți și-au retras dosarele în etapa de evaluare, iar unul după ce decizia de finanțare fusese deja aprobată, urmare a unor schimbări survenite în activitatea lor economică.

- T:1 au fost desfășurate 3 ședințe ale Comitetului de finanțare și risc în cadrul cărora s-au examinat 263 dosare, la 2 din care au fost examinate mai mult de 100 dosare fiecare.
- T:2 au fost desfășurate 5 ședințe ale Comitetului de finanțare și risc, unde s-au examinat 153 dosare.
- T:3: au fost desfășurate 7 ședințe ale Comitetului de finanțare și risc, unde s-au examinat 224 dosare.
- T:4: au fost desfășurate 7 ședințe ale Comitetului de finanțare și risc, unde s-au examinat 216 dosare.

Termenul mediu de așteptare al solicitanților de la data depunerii până la comunicarea deciziei pe dosarele evaluate în T:4, 2024 a constituit 69 zile lucrătoare. Adică un solicitant de grant a așteptat în mediu 3 luni calendaristice până la primirea răspunsului vizavi de dosarul depus. Evoluția acestui indicator poate fi văzută în *Diagrama nr. 3* de mai jos.

Termenul mediu de așteptare al solicitanților de la aplicare până la luarea unei decizii privind dosarul depus, zile lucrătoare

Diagrama nr. 3

Sursa: Calcule IP ODA

Clasificarea dosarelor conform timpului mediu de așteptare, din data depunerii, până la luarea deciziei, 2024

Tabelul nr. 29

Intervalul de timp	Dosare evaluate în 2024	Pondere total	Sold dosare în evaluare la data de 31.12.24	Pondere total
până la 3 luni	506	45%	16	3%
4 -6 luni	560	50%	266	58%
7 - 8 luni	41	4%	141	31%
peste 8 luni	7	1%	36	8%
TOTAL	1.114	100%	459	100%

Sursa: Calcule IP ODA

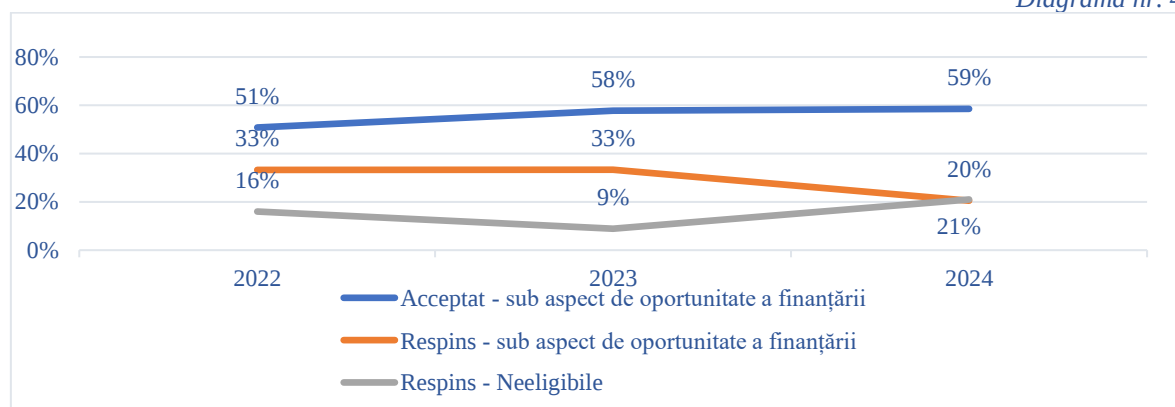
Creșterea timpului mediu de așteptare a fost cauzată de:

- depunerea unui număr mare de cereri de finanțare concomitent într-o perioadă scurtă de timp, pentru procesarea cărora nu au fost suficiente resurse umane;
- epuizarea bugetului alocat pentru anul 2024 pentru unele Programe. Satisfacerea cererilor colectate fiind posibilă după realocarea resurselor suplimentare din bugetul de stat la sfârșitul lunii decembrie, precum și din resursele alocate pentru anul 2025.

Diminuarea perioadei de așteptare ale solicitanților este unul din obiectivele urmărite de către IP ODA. În acest scop urmează a fi revizuită și optimizată procedura de evaluare a dosarelor prin digitalizarea proceselor.

Performanța dosarelor depuse în 2024 - rata de acceptare a proiectelor comparativ cu perioadele anterioare

Diagrama nr. 4

Sursa: Calcule IP ODA

*aspect de oportunitate a finanțării – evaluarea dosarelor sub aspect de corespundere a proiectului investițional cu obiectivul programului în scopul atingerii indicatorilor de rezultat.

Dosarele depuse în anul 2024 au înregistrat cea mai mare rată de acceptare din întreaga perioadă analizată, cu 59% dintre proiecte aprobate din perspectiva oportunității finanțării. Acest rezultat reflectă o îmbunătățire semnificativă a calității propunerilor de proiecte și o mai bună aliniere a acestora cu obiectivele și prioritățile programelor.

În același timp, procentul dosarelor respinse pe criterii de oportunitate a scăzut considerabil în anul 2024, ajungând la 20%, comparativ cu 33% în anii 2022 și 2023. Aceasta sugerează o îmbunătățire a calității dosarelor depuse, solicitanții fiind mai capabili să elaboreze proiecte cu relevanță economică și impact clar.

De asemenea, modificările aduse hotărârilor de Guvern privind aprobarea Programelor de grant, în special cele care clarifică criteriile de eligibilitate, au contribuit la o mai bună înțelegere din partea potențialilor beneficiari. Aceste ajustări au permis excluderea solicitanților neconformi încă din etapa de evaluare a conformității, înainte de analiza integrală și prezentarea dosarelor către Comitetul de finanțare și risc. Această abordare se reflectă într-o creștere semnificativă a ratei dosarelor declarate neeligibile în 2024, care a ajuns la 21%, cel mai ridicat nivel din cei trei ani analizați.

Privind în ansamblu perioada anilor 2022–2024:

- 57% dintre dosare au fost acceptate,
- 29% au fost respinse pe criterii de oportunitate,
- 15% au fost considerate neeligibile.

1.13. Monitorizarea beneficiarilor de grant

Monitorizarea beneficiarilor de grant începe imediat după realizarea proiectului investițional de către beneficiar, respectiv încetarea procesului de finanțare și prezentarea setului de documente confirmative privind investiția. Perioada de monitorizare a beneficiarilor de suport financiar, variază în dependență de tipul de program de suport, astfel pentru programele de start-up și eficientizare a afacerii aceasta durează 24 luni, iar pentru programele de dezvoltare a afacerii, perioada de monitorizare durează 36 luni de la data prezentării setului complet de acte privind utilizarea resurselor financiare.

Monitorizarea se realizează în două etape: (i) monitorizare post-finanțare și (ii) monitorizare finală:

1. *Monitorizarea post-finanțare* - prevede vizita la locul desfășurării afacerii în primele 6 sau 9 luni ale perioadei de monitorizare și are drept scop confirmarea gradului de realizare a investiției, precum și realitatea, legalitatea și existența operațiunilor economico-financiare.
2. *Monitorizarea finală* - prevede vizita la locul desfășurării afacerii în ultimele 6 luni ale perioadei de monitorizare și presupune evaluarea realizării obligațiilor asumate în cadrul contractului de finanțare, inclusiv atingerea indicatorilor de rezultat.

În perioada anului 2024, au fost efectuate **1.031** vizite de monitorizare la locul desfășurării activității beneficiarilor, dintre care 550 vizite post-finanțare, 472 vizite finale și 9 vizite pre-finanțare, realizate la solicitarea unităților de implementare a programelor.

Informația dezagregată pe programe privind monitorizarea beneficiarilor de grant, Nr.

Tabelul nr. 30

Denumirea programului	T:1		T:2		T:3		T:4		Total	
	Vizite post-finanțare (Nr.)	Vizite finale (Nr.)	Vizite post-finanțare (Nr.)	Vizite finale (Nr.)	Vizite post-finanțare (Nr.)	Vizite finale (Nr.)	Vizite post-finanțare (Nr.)	Vizite finale (Nr.)	Vizite post-finanțare (Nr.)	Vizite finale (Nr.)
Programul „Femei în Afaceri”	20	34	15	27	8	24	0	28	43	113
Programul „PARE 1+2”	17	35	23	36	21	37	26	51	87	159
Programul START pentru Tineri	28	25	63	45	40	21	50	19	182	110
Programul de transformare digitală a IMM	8	0	8	0	18	0	22	0	56	0
Instrumentul de Digitalizare a IMM	3	24	0	16	1	7	0	5	4	52
Programul de Ecologizare a IMM	8	8	16	4	8	12	7	14	39	38
Programul de re tehnologizare IMM	14	0	23	0	33	0	41	0	111	0
Programul de Internaționalizare a IMM	4	0	1	0	11	0	8	0	24	0
Programul de susținere a Inovațiilor Digitale și Start-upurilor Tehnologice	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0
Programul de sprijin pentru dezvoltarea IMM în domeniul turismului	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Total	102	126	149	128	140	101	158	117	550	472
TOTAL	228		277		241		275		1.022	

Sursa: Calcule IP ODA

❖ Monitorizare Post-finanțare

Cu referire la vizitele de monitorizare post-finanțare, precizăm că antreprenorii la care s-au efectuat aceste vizite pe parcursul anului 2024, au beneficiat de suportul financiar nerambursabil din partea ODA pe parcursul anilor 2022-2023.

Informația dezagregată pe programe cu privire la vizitele de monitorizare post-finanțare pentru anul 2024, este prezentată în Tabelul nr.31.

Informația cu privire la vizitele de monitorizare Post-finanțare, anul 2024

(în primele 6/9 luni după implementarea proiectului investițional)

Tabelul nr. 31

Denumirea programului	Vizite efectuate (Nr.)	Valoarea proiectului (mil. MDL)		Suma grantului (mil. MDL)		Angajați (Nr.)		
		Planificat	Realizat	Aprobat	Transferat	La data aplicării	Planificat	La data monitorizării post-finanțare
Programul „Femei în Afaceri”	43	19,38	17,09	11,95	11,29	134	406	217
Programul „PARE 1+2”	87	55,81	54,55	23,62	22,99	453	715	606
Programul START pentru Tineri	182	158,74	156,43	31,07	30,87	661	1.154	868
Programul de Transformare Digitală a IMM	56	24,70	23,70	14,54	14,2	1.292	1.561	1.269
Instrumentul de Digitalizare a IMM	4	0,91	0,91	0,74	0,69	54	66	160
Programul de ECO a IMM	39	18,14	17,02	10,01	9,77	406	676	569
Programul de re tehnologizare IMM-urilor	111	214,69	191,71	85,38	84,12	2.690	3.337	3.042
Programul de Internaționalizare a IMM	24	73,51	67,44	29,66	28,74	677	968	737
Programul de susținere a Inovațiilor Digitale și Start-upurilor Tehnologice	3	1,81	1,63	1,16	1,15	21	21	17
Programul de sprijin pentru dezvoltarea IMM în domeniul turismului	1	0,3	0,30	0,21	0,21	8	11	5
TOTAL	550	568,34	530,80	208,34	203,96	6.396	8.915	7.490

Sursa: Calcule IP ODA

Urmare a vizitelor de monitorizare post-finanțare (549), per ansamblu observăm că, programele de sprijin pentru IMM-uri au contribuit semnificativ la crearea de locuri de muncă, în special în domenii precum re tehnologizarea IMM-urilor, transformarea digitală dar și susținerea tinerilor antreprenori.

Deși există o mică diferență între numărul planificat și cel final, în general, programele au reușit să genereze un număr semnificativ de locuri de muncă, ceea ce indică un impact pozitiv asupra ocupării forței de muncă. Aceasta sugerează că, în ansamblu, obiectivele legate de crearea de locuri de muncă au fost atinse într-o măsură considerabilă, iar ajustările minore între estimările inițiale și rezultatele finale sunt normale, reflectând flexibilitatea necesară într-un mediu economic în schimbare. Astfel, programele pot fi considerate eficiente în stimularea ocupării forței de muncă, cu un impact tangibil asupra economiei.

Analiza tuturor indicatorilor în faza de post-finanțare a beneficiarilor este una prematură pentru deducerea rezultatelor de implementare a proiectelor investiționale.

❖ Monitorizarea finală

Cu referire la vizitele de monitorizare finală, precizăm că antreprenorii la care s-au efectuat aceste vizite pe parcursul anului 2024, au beneficiat de suportul financiar nerambursabil din partea ODA pe parcursul anilor 2020-2022.

Cumulativ, de la începutul anului, au fost realizate vizite de monitorizare finală la 472 de companii, beneficiare ale 5 programe de suport pentru IMM-uri, dintre care 2 dedicate start-upurilor și 3 pentru întreprinderi în creștere. Aceste vizite demonstrează că toate companiile monitorizate au reușit să lanseze sau să dezvolte cu succes afacerea, datorită sprijinului financiar acordat prin intermediul programelor de grant gestionate de IP ODA. Astfel, putem concluziona că programele de suport au avut un impact semnificativ în susținerea și creșterea acestor întreprinderi.

Informația consolidată pe tipuri de indicatori și programe în cadrul a celor 472 vizite de monitorizare finală realizate pe parcursul anului 2024, este prezentată în *Tabelul nr. 32*.

Informația cu privire la vizitele de monitorizare Finală, pentru anul 2024 (în ultimele 6 luni ale perioadei de monitorizare)

Tabelul nr. 32

Denumirea programului	Vizite efectuate (Nr.)	Valoarea proiectului (mil. MDL)		Suma grantului (mil. MDL)		Angajați (Nr.)			Cifra de afaceri (mil. MDL)		Suma plăților în buget (mil. MDL)	
		Planificat	Realizat	Aprobat	Transferat	La data aplicării	Planificat	La data monitorizării finale	Planificat	Realizat	Planificat	Realizat
Programul „Femei în Afaceri”	113	31,62	30,83	20,95	20,77	241	869	437	229,70	158,52	8,54	3,80
Programul „PARE 1+2”	159	90,65	96,99	37,60	37,23	454	1.024	647	289,22	447,84	10,52	11,75
Programul START pentru Tineri	110	32,49	31,53	18,38	18,31	176	624	248	152,16	77,68	6,09	1,45
Instrumentul de Digitalizare a IMM	52	12,30	12,39	8,70	8,59	334	559	678	359,45	409,78	8,84	6,07
Programul ECO IMM	38	11,00	10,77	5,76	5,74	347	555	419	323,25	349,325	6,68	6,55
TOTAL	472	178,07	182,51	91,39	90,65	1.552	3.631	2.429	1.353,77	1.443,13	40,67	29,62

Sursa: Calcule IP ODA

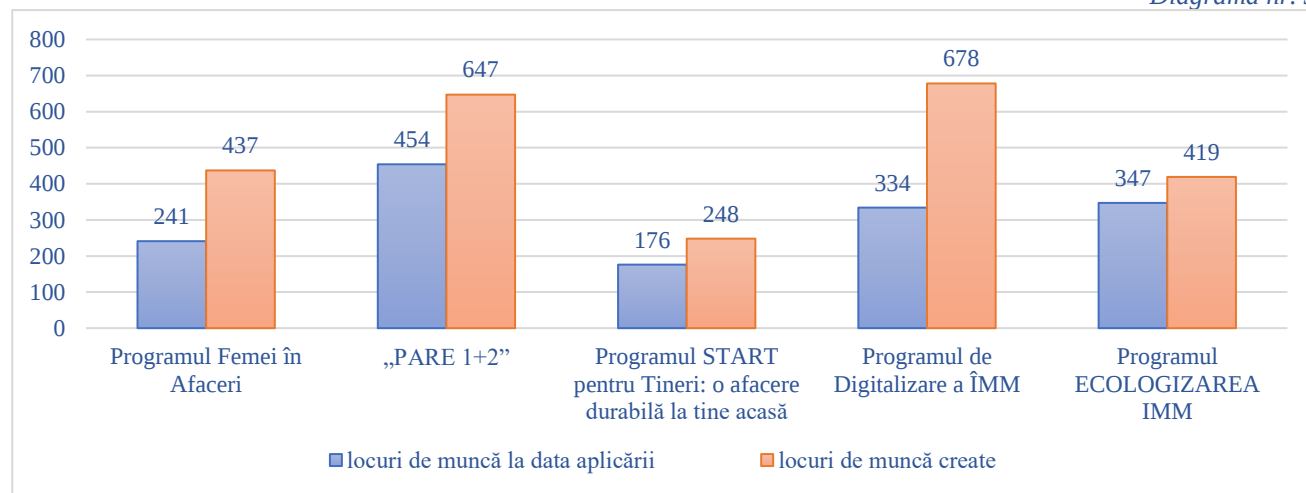
* pentru beneficiarii finanțați în perioada anilor 2020-2022

În general, toate programele au avut rezultate notabile, cu un impact pozitiv asupra IMM-urilor și al angajării, cel mai mare succes fiind înregistrat de programul „PARE 1+2”, care a avut cele mai mari valori la majoritatea indicatorilor. Aceste date sugerează că programele au contribuit semnificativ la dezvoltarea afacerilor mici și mijlocii, stimulând în același timp ocuparea forțată și contribuțiile fiscale.

Informația dezagregată pe programe cu privire la numărul locurilor de muncă la momentul aplicării la program și numărul locurilor de muncă (create și menținute), la momentul vizitei de monitorizare finale, este prezentată în *Diagrama nr. 5*.

Locuri de muncă la momentul aplicării și la momentul vizitei de monitorizare finale, Nr.

Diagrama nr. 5

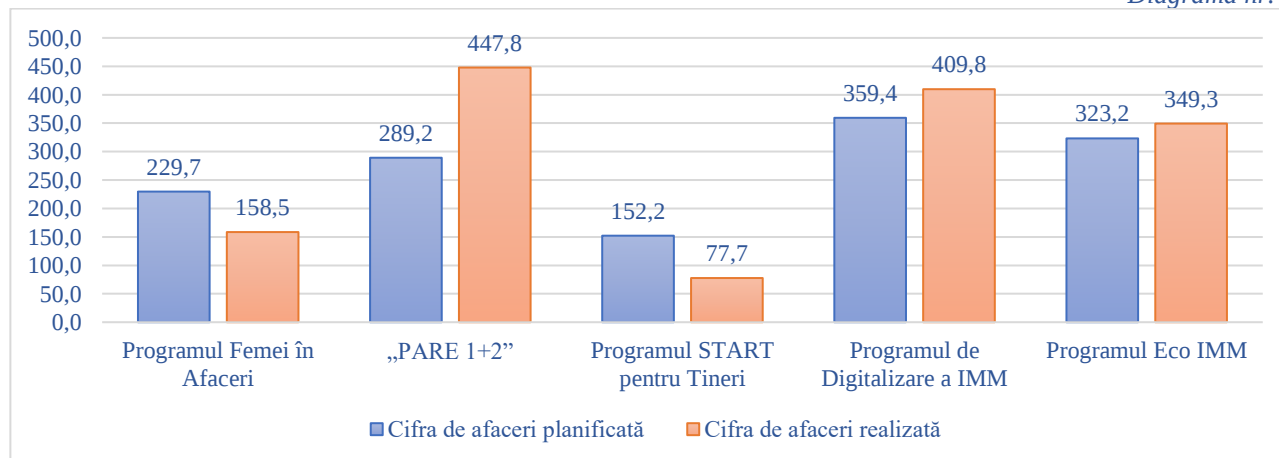
Sursa: Calcule IP ODA

Toate programele analizate prezintă o dinamică pozitivă, generând un număr semnificativ de locuri de muncă suplimentare față de cele existente la momentul aplicării. Totuși, *Programul de Digitalizare a IMM* se remarcă prin impactul său considerabil, având o contribuție importantă în crearea și menținerea unui număr semnificativ de locuri de muncă. În contrast, *Programul START pentru Tineri* și *Programul de Ecologizare a IMM* au avut un rezultat mai moderat, dar totuși pozitiv, aducând contribuții valoroase în crearea de locuri de muncă. Aceste rezultate subliniază faptul că programele axate pe digitalizare și sprijinirea afacerilor IMM pot aduce beneficii semnificative în crearea de locuri de muncă și în dezvoltarea sustenabilă a economiei.

Analiza rezultatelor activității economice a beneficiarilor programelor de suport din gestiunea IP ODA, colectate în cadrul vizitelor de monitorizare finală realizate pe parcursul anului, evidențiază diferențe între cifra de afaceri planificată și cea realizată. Mai precis, se observă o ușoară diferență în performanțele economice ale acestora, ceea ce sugerează că, deși au fost depuse eforturi considerabile, obiectivele stabilite nu au fost întotdeauna atinse în totalitate *Diagrama nr. 6*.

Analiza comparativă a rezultatelor activității economice a beneficiarilor IP ODA urmare a vizitei de monitorizare finală, mil. MDL

Diagrama nr. 6

Sursa: Calcule IP ODA

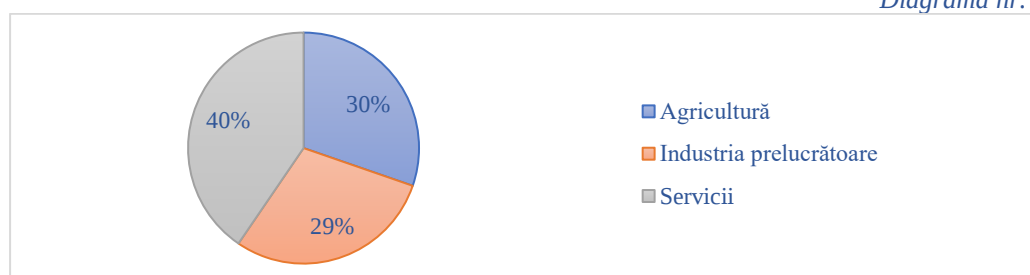
În general, analiza comparativă între cifra de afaceri planificată și realizată relevă o performanță mixtă în cadrul diferitelor programe. În timp ce unele programe, precum „PARE 1+2” și *Programul de Digitalizare a IMM*, au

depășit așteptările, altele, precum *Programul Femei în Afaceri* și *Programul START pentru Tineri*, au înregistrat performanțe sub nivelul planificat. Aceste diferențe sugerează că unele programe au fost implementate și susținute cu succes, în timp ce altele s-au confruntat cu dificultăți în execuție sau în mobilizarea resurselor necesare. Aceste discrepanțe reflectă, de asemenea, faptul că mulți antreprenori, în special cei aflați la început de drum, pot avea așteptări mai mari decât realitatea pieței sau nu dispun de experiența și abilitățile necesare pentru a realiza prognoze economice realiste în ceea ce privește rezultatele activității lor.

Analizând distribuția activităților pe domenii, sectorul *serviciilor* reprezintă cea mai mare pondere de 40%, urmat de agricultura cu 30% și industria prelucrătoare cu 29%. Acest lucru reflectă o orientare puternică spre sectorul serviciilor în cadrul economiei, în timp ce agricultura și industria prelucrătoare rămân componente importante, dar cu o pondere mai mică în totalul activităților economice *Diagrama nr. 7*.

Distribuția pe domenii de activitate, urmare a vizitei de monitorizare finală

Diagrama nr. 7

Sursa: Calcule IP ODA

1.14. Politica de riscuri

Instituția Publică Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, în conformitate cu misiunea stabilită în Statutul său, de realizare a politicii statului privind susținerea dezvoltării antreprenoriatului, conform strategiilor și programelor aprobate de Guvern, la implementarea și derularea programelor și instrumentelor de suport poate prelua asupra sa anumite riscuri, care altfel ar fi suportate de antreprenori.

Politica privind administrarea riscurilor în cadrul IP ODA, aprobată de către Consiliul IP ODA la data de 10.11.2023 urma să intre în vigoare până la data de 01.04.2024. Totuși, din cauza lipsei resurselor umane suficiente pentru a susține acest proces, elaborarea documentelor esențiale pentru implementarea politicii este amânată.

Riscurile aferente implementării proiectelor investiționale în cadrul Programelor de grant la moment sunt gestionate de către *Direcția Monitorizare Conformitate și Riscuri Post-finanțare*, o subdiviziune structurală a instituției.

În scopul asigurării transparenței realizării investițiilor proiectelor finanțate, de constatare timpurie a riscurilor, de expuneri la risc și măsurile întreprinse în vederea diminuării acestora, la etapa de monitorizare post-finanțare și finală, se identifică următoarele riscuri în fază inițială, și anume:

- Neidentificarea beneficiarului de finanțare nerambursabilă din diferite motive (plecarea peste hotarele RM, schimbarea numărului de telefon, adresei de e-mail, locului de implementare a afacerii);
- Lipsa evidenței contabile în cadrul întreprinderilor beneficiare a suportului gestionat de către ODA (neprezentarea rapoartelor financiare și dărilor de seamă unificate fiscale, neluarea la evidență a bunurilor procurate în cadrul Programului);
- Schimbarea fondatorilor, conform extraselor din Registrul de evidență a Persoanelor Juridice;
- Înstrăinarea sau neutilizarea bunurilor conform destinației.

În perioada 01.01.2024-31.12.2024, se remarcă faptul că, în cadrul întreprinderilor monitorizate la etapa finală de implementare a proiectului investițional, au fost identificate 40 companii *cu risc* sporit de nerealizare a rezultatelor financiare previzionate în planul de afaceri. Mai exact, aceste entități economice nu au înregistrat venituri din vânzări pentru anul fiscal 2023 și nu au personal angajat, ceea ce sugerează dificultăți semnificative în atingerea obiectivelor financiare stabilite.

În acest context, vă informăm că din cele 40 menționate anterior:

- 18 companii au depus cereri de prelungire a perioadei de monitorizare până la 30.03.2025, motivând că activitatea acestora a început abia în 2024.
- 8 companii au raportat venituri din vânzări pentru 2024, furnizând extrase din contul bancar care confirmă desfășurarea activității economice.
- 4 companii au prezentat acte confirmative cu privire la imposibilitatea încasării veniturilor din vânzări, întrucât dețin livezi, plantații sau arbuști care, la moment, nu sunt încă în rod.
- 3 companii nu au utilizat bunurile achiziționate conform destinației prevăzute, iar dosarele acestora au fost transmise Secției Juridice și Achiziții pentru investigare suplimentară.
- 2 companii au furnizat acte confirmative care atestă că produsul final se află în stocurile companiei, conform balanței contabile.
- 1 companie a prezentat documente oficiale referitoare la decesul animalelor și imposibilitatea reluării activității economice.
- 4 companii nu au înregistrat venituri din vânzări în perioadele anilor 2022 și 2023, iar dosarele acestora urmează a fi transmise Secției Juridice și achiziții.

Este important de menționat că, în cazul celor 40 de companii, bunurile achiziționate în cadrul Programelor sunt înregistrate în evidența contabilă și utilizate conform destinației stabilite, ceea ce confirmă respectarea prevederilor contractuale. Cu toate acestea, există anumite riscuri identificate, și anume:

- Riscul muncii nedeclarate;
- Riscul plății salariilor „la plic”;
- Riscul veniturilor nedeclarate.

În vederea prevenirii situațiilor de materializare a riscurilor, pe parcursul trimestrului II a fost elaborat conceptul procedurii de monitorizare din oficiu a beneficiarilor de suport financiar nerambursabil. Acesta urmează a fi definitivat după identificarea indicatorilor care vor face parte din setul de indicatori pentru determinarea impactului Programelor de grant. Noua procedură va presupune monitorizarea în baza rapoartelor de progres prezentate de beneficiari cu o periodicitate agreată și intervenția timpurie în situațiile în care se identifică riscuri sporite. Procedura de monitorizare va fi obligatorie tuturor beneficiarilor.

Având în vedere că registrul riscurilor pentru instituție nu a fost încă finalizat, riscurile identificate sunt prezentate generic în planul de activitate anual al organizației și în planurile de activitate ale subdiviziunilor interne. În acest context, măsurile de reacție la riscuri sunt, de asemenea, limitate la mențiuni generale, ceea ce poate reduce eficacitatea intervențiilor în fața riscurilor specifice. Aceasta evidențiază nevoia urgentă de a finaliza registrul riscurilor pentru a putea implementa măsuri de reacție mai bine direcționate și adaptate la contextul specific al fiecărui risc identificat.

În particular, în perioada de raportare se identifică riscuri operaționale în implementarea programelor de grant, care ar genera și riscuri de reputație/imagine ale IP ODA.

La finalul perioadei de raportare T:4, riscul operațional privind prelungirea timpului de așteptare pentru deciziile referitoare la cererile de finanțare a rămas constant, deși s-a reușit o reducere în dinamică a acestuia. Cauza principală a acestui risc este creșterea bruscă a numărului de cereri depuse, care depășește capacitatea echipei existente de a le gestiona, precum și colectarea cererilor pentru Programele care nu aveau un buget suficient alocat. Cererile au fost depuse într-un număr mare și simultan, iar resursele umane disponibile nu permit procesarea acestora într-un mod eficient. La sfârșitul perioadei T:4, erau 459 cereri de finanțare aflate în așteptarea deciziei asupra proiectelor depuse, a căror termene de procesare depășeau cu 2-3 luni prevederile Manualelor operaționale.

Astfel, apelurile deschise pe perioade nelimitate fără stabilirea unor condiții de număr și buget disponibil poate genera materializarea riscurilor operaționale, dar și reputaționale pentru IP ODA. Acest model a generat o aglomerare a cererilor într-o perioadă scurtă de timp, iar instituția nu are posibilitatea de a-și extinde rapid

resursele. Este esențială o repartizare mai uniformă a volumului de lucru, astfel încât personalul să poată gestiona eficient cererile pe tot parcursul anului.

În acest sens, începând din T:4 apelurile de colectare a cererilor se corelează cu capacitățile instituției și cu costurile asociate implementării Programelor de granturi. Astfel, apelurile deschise în T:4 la cele 2 Programe s-au desfășurat pe bază de contor de aplicații corelat cu bugetul alocat și resursele instituționale alocate.

Antreprenorii au nevoie de predictibilitate de aceea este esențial să cunoască în prealabil nu doar condițiile de eligibilitate, dar și criteriile de evaluare, obiective urmărite de programele de grant dar și termenul de așteptare. Un plan de afaceri aprobat la 6 luni după depunere își poate pierde relevanța, ceea ce subliniază importanța unui proces clar și eficient de evaluare și aprobare. O comunicare transparentă și clară le va permite antreprenorilor să își planifice mai bine afacerile și să evite întârzierile care pot afecta viabilitatea proiectelor lor.

Riscul operațional pentru implementarea Programelor, reieșind din situația creată în anul 2024, va fi gestionat în anul 2025 prin:

- Deschiderea apelurilor în baza unui calendar comunicat în prealabil antreprenorilor;
- Corelarea numărului de cereri depuse cu capacitățile instituționale pentru a nu admite supraîncărcarea personalului și generarea de costuri de implementare neacoperite;
- Publicarea bugetului disponibil pentru finanțare și sistarea depunerii cererilor care depășesc bugetul alocat;
- Digitalizarea și eficientizarea proceselor interne.

Capitolul II. Fondul de Garantare a Creditelor

2.1. Garanții financiare individuale

Capitalizarea FGC

La situația din 31.12.2024, capitalizarea FGC constituie **210,83 mil. MDL** și o capacitatea disponibilă de garantare de circa **552,52 mil. MDL**.

Tabelul nr. 33

Perioada	Capitalizarea FGC	Provizioane	Valoarea capitalizată netă	Capacitatea de garantare cu aplicarea levierului	Garanții active (după sold)	Plafon disponibil
	(mii MDL)	(mii MDL)	(mii MDL)	1x6 (MDL) 1x8 (MDL) din luna septembrie	(mii MDL)	(mii MDL)
Trimestrul I	209.830,2	-3.548,6	206.281,6	1.237.689,5	854.285,0	383.404,5
Trimestrul II	209.830,2	-4.193,2	205.636,9	1.233.821,6	1.016.656,8	217.164,8
Trimestrul III	210.592,7	762,5	209.830,2	1.574.842,9	1.090.099,0	484.743,9
Trimestrul IV	212.290,0	1.459,9	210.830,2	1.686.641,4	1.134.120,6	552.520,7

Sursa: Calcule IP ODA

În Tabelul nr. 33 este prezentat calculul capitalului utilizat reieșind din garanțiile active pentru fiecare coeficient de multiplicare (4; 5 și 8) atribuit produselor de garantare ale fondului de garantare.

Tabelul nr. 34

Produs de garantare	Garanții active (după sold)	Capital alocat reieșind din garanțiile active	Capital disponibil	Capacitatea de garantare disponibilă
Credit Agricol de Urgență (CAU)	55.645,3	$(55.645,3/4) = 13.911,3$	0	0
Capital Circular Agricol (CCA)	31.302,2	$(31.302,2/5) = 6.260,4$	0	0
Produse standard	1.047.173,2	$(1.047.173,1/8)=130.896,6$	$210.830,2-(13.911,3-6.260,4-130.896,6)=59.761,8$	$59.761,8*8=478.094,1$

Sursa: Calcule IP ODA

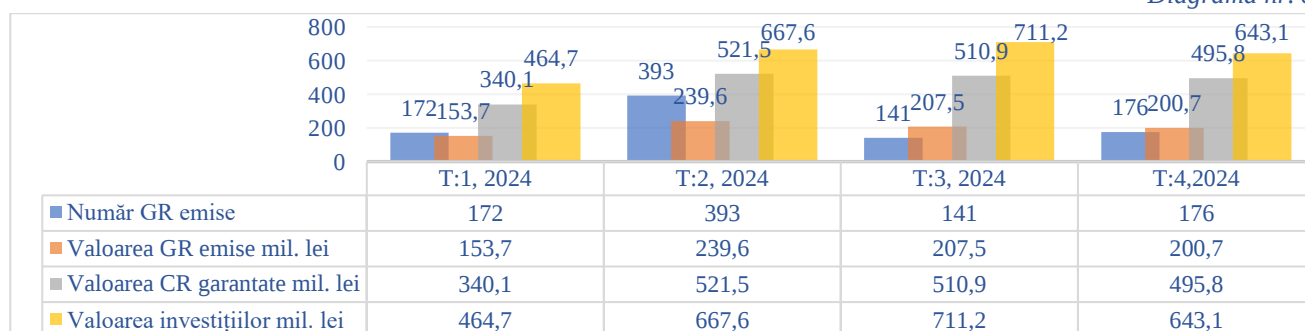
Date statistice

În perioada 01.10.24-31.12.24 au fost emise **176** garanții financiare individuale în valoare de **200,72 mil. MDL**, care au facilitat acordarea creditelor în valoare de **495,74 mil. MDL** și au contribuit la generarea investițiilor în economie în valoare de **643,64 mil. MDL**. Pe parcursul perioadei de referință au fost stinse **80** garanții financiare în valoare de **71,76 mil. MDL** care garantau credite în valoare de **146,08 mil. MDL**.

Cumulativ de la începutul anului au fost emise **882** garanții financiare individuale în valoare de **801,47 mil. MDL**, care au facilitat acordarea creditelor în valoare de **1,87 mld. MDL** și au contribuit la generarea investițiilor în economie în valoare de **2,49 mld. MDL**.

Dinamica emiterii garanțiilor financiare noi

Diagrama nr. 8

Sursa: Calcule IP ODA

Portofoliul FGC la data de 31.12.2024, include **1.599** garanții active, în valoare (după sold din rapoartele băncilor) de **1,134 mld. MDL**, care asigură credite în valoare (după sold din rapoartele băncilor) totală de **2,631 mld. MDL**.

În perioada de raportare (01.01.2024-31.12.2024) au fost executate **26** garanții financiare în valoare de **20,422 mil. MDL**. Totodată, în perioada respectivă au fost notificate **128** credite aferent cărora au fost admise întârzieri la plată până la **30 zile**. Valoarea garanțiilor aferente creditelor aflate în întârziere de la **30 până la 60 zile** constituie **3,57 mil. MDL**. Valoarea garanțiilor aferente creditelor aflate în întârziere de la **60 până la 90 zile** constituie **7,67 mil. MDL**, iar valoarea garanțiilor cu întârzieri la plata creditelor mai mari de **90 zile** este de **10,62 mil. MDL**.

Conform situației din 31.12.2024, numărul garanțiilor care nu au înregistrat restanțe a constituit **1.412**, cu o valoare a soldului de **1.033,29 mil. MDL**.

Date analitice cu privire la situația soldului garanțiilor aferente creditelor în întârziere

Tabelul nr. 35

Tipul creditului notificat		MAIB	MICB	OTP	VICB	EXMM	CMB	ECB	ENEG	FCB	BCR	PCB	Micro invest	TOTAL
0 zile restante	Nr.	598	297	136	134	46	26	62	25	54	2	30	2	1.412
	sold Gr (mil.lei)	391,92	171,48	110,61	114,14	39,8	14,08	57,91	18,39	51,15	3,8	60,01	0	1.033,29
0<30 zile	Nr.	64	37	9	12	2	0	0	1	3	0	0	0	128
	sold Gr (mil.lei)	32,69	17,88	3,5	8,61	0,62	0	0	2,09	0,54	0	0	0	65,93
30<60 zile	Nr.	7	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	11
	sold Gr (mil.lei)	1,95	0,24	0	0,88	0	0,5	0	0	0	0	0	0	3,57
60<90 zile	Nr.	5	4	2	1	2	1	0	1	0	0	0	0	16
	sold Gr (mil.lei)	3,49	1,19	0,47	1,75	0,12	0,15	0	0,5	0	0	0	0	7,67
≥90	Nr.	9	3	1	2	3	0	1	0	0	0	0	0	19
	sold Gr (mil.lei)	5,83	1,17	0,2	0,45	2,26	0	0,71	0	0	0	0	0	10,62

Sursa: Calcule IP ODA

2.2. Garanții financiare de portofoliu

Prin Hotărârea Guvernului 709/2022 a fost aprobat în redacție nouă *Regulamentul cu privire la organizarea, funcționarea și utilizarea Fondului de garantare a creditelor pentru întreprinderile mici și mijlocii*, care prevede posibilitatea acordării de către IP ODA a garanțiilor de portofoliu.

Urmare aprobării „Manualului operațional”, a fost elaborată și consultată cu sectorul bancar schema de garantare de portofoliu, care a fost aprobată de către Consiliul IP ODA prin Procesul-verbal nr. 9, din data de 10 noiembrie 2023. Astfel, la data de 15 noiembrie a fost lansat apelul de depunere a cererilor din partea băncilor, pentru participarea în calitate de creditor la schema de garantare a portofoliilor de credite. Prima cerere a fost depusă de către B.C. „ProCredit Bank” la data de 29 decembrie 2023.

În urma procesului de due diligence a băncii, vizita la sediul băncii din 09 februarie 2024 și elaborarea raportului, acesta a fost acceptat de Banca Mondială pe data de 02 aprilie 2024, însă, au rămas neaprobrate aspectele cu privire la criteriile de mediu și sociale ce urmează a se regăsi în contractul de colaborare cu ProCredit Bank, dat fiind faptul că Banca nu deține un document separat care să integreze sistemul de management social și de mediu, aspectele date regăsindu-se în politici și proceduri separate.

În acest context, urmare consultărilor cu băncile partenere, la data de 30 aprilie, a fost transmis Manualul Operațional spre revizuire către Banca Mondială, cu includerea ajustărilor aferente procesului intern de acceptare a băncilor în cadrul schemei de garantare, precum și eliminarea anexei la contractul de colaborare,

aferentă sistemului de management social și de mediu (ESMS), dat fiind faptul că procedurile și instrucțiunile de verificare și cuantificare a riscului de mediu și social în cadrul activității băncilor comerciale, sunt examinate și confirmate în cadrul procesului de due diligence.

Este de menționat, că pe data de 21 iunie 2024, Banca Mondială a aprobat modificările solicitate, care urmează ulterior să fie aprobate de Comitetul de Finanțare și Risc și Consiliul ODA. Totodată, la finele lunii aprilie au fost recepționate cererile de aplicare din partea OTP Bank și MAIB care la finele lunii iulie au fost modificate de către bănci, inclusiv actele transmise, reieșind din datele financiare ajustate.

Toate băncile care au aplicat, au solicitat simplificarea procesului de colaborare, inclusiv a aspectelor de mediu și sociale (E&S) care se impune în cadrul contractului de colaborare și a schemei de garantare susținute de Banca Mondială, prin excluderea anexei ESMS, reieșind din faptul că băncile au implementat considerentele E&S în majoritatea actelor de risc, creditare și operațiuni, iar un document separat nu este elaborat.

La data de 03.09.2024 au fost aprobate modificările Manualului Operațional de către Consiliul ODA, precum și limitele de expunere față de creditorii. Pentru ProCredit Bank a fost diminuată expunerea, comparativ cu solicitarea băncii.

La situația din 31.12.2024 au fost finalizate procesele de evaluare a MAIB S.A. și recepționată confirmarea din partea Băncii Mondiale cu privire la acceptarea raportului de evaluare și eligibilitatea băncii în cadrul Proiectului.

La începutul anului 2025, Comitetul de Finanțare și Risc va aproba cererile și plafoanele de garantare pentru B.C. „MAIB” S.A. și B.C. „ProCredit Bank” S.A., urmând ca, ulterior, să fie transmise Acordurile de garantare spre semnare băncilor selectate în cadrul Proiectului.

Capitolul III. Fondul pentru Antreprenoriat și Creșterea Economică a Moldovei (FACEM)

3.1. Fondul FACEM

Fondul pentru Antreprenoriat și Creșterea Economică a Moldovei (FACEM) funcționează în cadrul IP ODA cu statut de subdiviziune internă, fără personalitate juridică.

În trimestrul IV al anului 2024, FACEM a continuat să gestioneze *Programul pentru stimularea investițiilor "373"* și pregătirea cadrului normativ intern pentru implementarea operațională a activității de finanțare conform prevederilor din *HG nr. 94/2023 privind aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea Fondului pentru antreprenoriat și creștere economică a Moldovei*.

Secțiunea A. Dezvoltarea și optimizarea cadrului normativ și operațional al FACEM

Pe parcursul anului 2024, FACEM a desfășurat mai multe activități pentru îmbunătățirea și optimizarea cadrului normativ și operațional. Printre realizările semnificative se numără:

1. Elaborarea *Proiectului Hotărârii de Guvern Pentru modificarea unor hotărâri ale Guvernului (facilitarea accesului la finanțe pentru IMM)*, care a fost aprobată prin HG nr. 327 din 08.05.2024. Modificările au vizat:
 - a. HG nr. 94/2023 - excluderea la punctul 16 subpunctul 2), textul „banca nu este în proces de reorganizare” se exclude (se referă la eligibilitatea băncilor pentru a deveni EFP);
 - b. HG nr. 351/2023 – modificarea criteriilor de eligibilitate pentru proiectele investiționale, domenii de investire și solicitanți.
2. Revizuirea și modificarea Manualului operațional al Programului de stimulare a investițiilor "373" aprobat de către Consiliul IP ODA la data de 17.06.2024.
3. Elaborarea Manualului Operațional al Produsului de finanțare „*FACEM Investiții BGK*” (anterior coordonat cu Solidarity Fund, ABM, BGK și CFR), aprobat de Consiliul IP ODA la data de 03.09.2024 (PV nr.15) și plasarea pe pagina web oficială a IP ODA.
4. Elaborarea Ghidului (procedurii) de solicitare și obținere a porțiunii de Grant pentru Produsul de finanțare „*FACEM Investiții BGK*”, aprobată prin Ordinul Directorului ODA nr. 93G din 23.12.2024.
5. Elaborarea a 7 modele de documente necesare în implementarea produsului de finanțare "FACEM Investiții BGK" (*Declarația pe propria răspundere depusă la solicitarea produsului de finanțare, Cererea de finanțare FACEM, Formularul de evaluare și decizie, Decizia de finanțare, Decizia de refuz în finanțare, Contract adițional de finanțare, Raport privind portofoliul de finanțări acordate din mijloacele financiare ale FACEM*), aprobate prin Ordinul Directorului ODA nr. 93G din 23.12.2024.
6. Elaborarea și coordonarea Proiectului Acordului de colaborare instituțională ODA - Solidarity Fund, privind implementarea Asistenței Tehnice a Produsului de Finanțare „FACEM Investiții BGK” și a proiectului pentru definitivarea volumului de asistență tehnică oferit de UE prin intermediul BGK și Solidarity Fund, în vederea acordării de granturi (asistență tehnică) pentru solicitanții/Beneficiarii Produsului de finanțare "FACEM Investiții BGK".
7. Elaborarea Proiectului Contractului-tip de colaborare cu entitățile financiare partenere pentru produsul "FACEM Investiții BGK", care a fost coordonat cu Ministerul Finanțelor și OGAPE.

Secțiunea B. Colaborarea cu Instituțiile Financiare Internaționale

1. Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) din Polonia

Pentru asigurarea capitalului de lucru al FACEM, a fost atras un împrumut de la Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) din Polonia, în cadrul unui acord semnat între Guvernul Republicii Moldova și BGK. *Acordul de împrumut dintre Guvernul RM și BGK pentru susținerea dezvoltării IMM prin intermediul IP ODA* a fost semnat la 19 decembrie 2023 și ratificat prin *Legea nr. 441 din 28 decembrie 2023*. Prin acest împrumut, FACEM beneficiază de resurse financiare destinate susținerii proiectelor investiționale ale IMM-urilor, în domenii esențiale precum eficiența energetică, tranziția energetică și măsurile de adaptare la schimbările climatice.

Pe parcursul anului 2024 au fost semnate alte două acorduri:

- ✓ Acordul de implementare al împrumutului – semnat la data de 15.03.2024
- ✓ Acord subsidiar între Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și IP ODA pentru Proiectul susținerea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii – semnat la data de 22.03.2024

Principalele condiții de finanțare:

1. Valoarea: **5,0 milioane EUR** (2 tranșe);
2. Termen: **7 ani**;
3. Scop finanțări: proiecte investiționale ale IMM -lor ce țin de eficiența energetică, tranziția energetică și măsuri de adaptare la schimbările climatice;
4. Recreditare: prin intermediul entităților financiare partenere eligibile – bănci și OCN;
5. Rata dobânzii achitată către BGK constituie 0,5% (3,15% sunt acoperite de către Comisia Europeană și achitate către BGK);
6. Indicatori de proiect de finanțare BGK, înregistrați până în anul 2031:
 - cel puțin 600 IMM-uri susținute prin organizarea cursurilor de instruire financiară;
 - cel puțin 300 IMM-uri, care au solicitat finanțare de la bănci, susținute prin organizarea cursurilor de alfabetizare financiară;
 - cantitatea de emisii de gaze cu efect de seră evitate pe an – 2.052 tone CO₂.

Debursarea tranșelor împrumutului contractat de la BGK a fost executată în 2 tranșe:

- la data de 28.03.2024, prima tranșă a împrumutului în valoare de 2,0 mil. EUR
- la data de 28.06.2024, a doua tranșă în valoare de 3,0 mil. EUR.

În anul 2024 pentru împrumutul în valoare de 5,0 mil. EUR, ODA a achitat dobânda scadentă în sumă de 15,3 mii EUR la Ministerul Finanțelor, pentru onorarea obligațiilor Republicii Moldova față de BGK.

Pe parcursul anului 2025, suma totală spre plată față de BGK este de 535,7 mii EUR, reprezentând dobânda scadentă pentru utilizarea împrumutului - 24,9 mii EUR și suma principală a împrumutului - 510,9 mii EUR. Până la acumularea de către FACEM a mijloacelor de la instituțiile financiare partenere (IFP), plățile se asigură din mijloacele proprii ale ODA.

În baza prevederilor acordului de implementare, IP ODA raportează lunar și trimestrial atât la BGK și MDED, cât și la Ministerul Finanțelor privind progresul și situația finanțărilor din contul mijloacelor împrumutate de la BGK, inclusiv rapoarte narrative.

2. Banca de Dezvoltare a Germaniei KfW

În scopul atragerii capitalului de lucru al FACEM colaborarea cu Banca de Dezvoltare a Germaniei KfW a fost continuată, având ca obiectiv principal recreditarea IMM-urilor prin intermediul entităților financiare partenere. În cadrul acestei colaborări, au fost semnate două acorduri importante:

- ✓ Acordul de grant și de proiect dintre Guvernul RM și KfW, semnat la data de 11.03.2024, pentru susținerea dezvoltării IMM -lor prin intermediul IP ODA;
- ✓ Acordul de implementare a Acordului de Grant de grant și de proiect, semnat la data de 15.05.2024.

Acordul de grant și de proiect dintre Guvernul RM și KfW pentru susținerea dezvoltării IMM-lor prin intermediul IP ODA, prevede următoarele:

1. **Acordul de grant și de proiect** este un acord interguvernamental și presupune oferirea de către Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) a unui grant în valoare de **10,7 milioane EUR**.
2. Părțile la Acord sunt MDED, KfW și IP ODA.
3. Proiectul sus-menționat face parte a *Pactului de stabilitate pentru Europa de Sud-Est*, având ca scop îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare, în vederea sprijinirii acestora ca promotori ai creșterii economice și creării de locuri de muncă în Republica Moldova.
4. Proiectul va fi implementat pe o durată de trei ani. Implementarea va fi responsabilitatea IP ODA, cu coordonarea și supravegherea din partea MDED.

5. **Scopul grantului** este de a refinanța prin intermediul entităților financiare partenere împrumuturile investiționale acordate IMM-urilor, prin intermediul FACEM, gestionat de IP ODA.

6. **Obiectivele specifice sunt:**

- Refinanțarea îndreptată către bănci pentru a facilita creditarea IMM-ilor (Măsura de investiții – **10,0 milioane EUR**)
- Furnizarea serviciilor de consultanță pentru implementarea proiectului (asistență tehnică – **0,7 milioane EUR**).

Pe parcursul anului 2024, IP ODA a implementat mai multe acțiuni importante în cadrul Acordului de Grant și Proiect semnat cu KfW, în scopul susținerii dezvoltării IMM-urilor. Aceste acțiuni au fost esențiale pentru avansarea proiectului și includ:

- Desfășurarea procedurilor de selectare a echipei de consultanță (internațională și locală) pentru implementarea acordului de grant și proiect, executate conform reglementărilor KfW și UE, în 2 etape;
- Înaintarea de propuneri către Guvernul Republicii Moldova pentru a aproba scutirea de TVA pentru achizițiile efectuate din fondurile alocate prin grantul acordat de KfW;
- Organizarea licitației pentru selectarea serviciilor de consultanță necesare implementării proiectului „Facilitatea de Dezvoltare a IMM-urilor din Moldova” în conformitate cu legislația Uniunii Europene și cu suportul unui ”Tender Agent” contractat de KfW. Aceste servicii sunt finanțate din partea de asistență tehnică a grantului, în valoare de 0,7 mil. EUR.
- Semnarea Raportului de evaluare tehnică, care conținea recomandarea de inițiere a discuțiilor precontractuale cu „Frankfurt School of Finance & Management” GmbH din Germania (05.08.2024);
- Desfășurarea negocierilor precontractuale cu „Frankfurt School of Finance & Management” GmbH Germania (12.09.2024);
- Elaborarea și semnarea Acordului subsidiar între KfW și MDED, care reglementează detaliile implementării acordului de grant și proiect (11.03.2024);
- Semnarea cu „Frankfurt School of Finance & Management” GmbH (în continuare - Consultant), a Acordului pentru serviciile de consultanță și suport tehnic pentru implementarea proiectului „Facilitatea de Dezvoltare a IMM-urilor din Moldova” (02.12.2024);
- Organizarea și derularea primei faze a colaborării cu consultantul, în cadrul căreia au fost discutate reglementările ODA și RM, scopurile, viziunile, necesitățile FACEM și ODA, precum și planul de activitate al Consultantului pentru primele luni de prestare a serviciilor.

Secțiunea C. Instrumente de finanțare gestionate de FACEM

3.2. Programul de stimulare a investițiilor „373”

Programul de stimulare a investițiilor „373” a fost aprobat prin HG nr. 351 din 07.06.23, iar la 13.06.2023 a fost aprobat de către Consiliul IP ODA Manualul operațional al P373. Programul urmărește stimularea creșterii economice și a mediului antreprenorial, prin susținerea financiară a proiectelor investiționale și extinderea afacerilor.

Date statistice

De la lansare până la 31.12.2024, în cadrul P373 au fost înregistrate rezultate, după cum urmează *Tabelul nr. 36.*

Date statistice privind rezultatele P373

Tabelul nr. 36

Perioada	Numărul de Beneficiari IMM	Numărul de credite acordate	Suma creditelor (echivalentul în mii MDL)	Valoarea investițiilor (mii MDL)
Anul 2023	176	196	518.536	748.702
Trimestrul III	67	71	164.784	246.179
Trimestrul IV	109	125	353.752	502.523
Anul 2024	389	547	1.855.456	2.727.051
Trimestrul I	80	105	294.251	502.657
Trimestrul II	117	163	475.892	715.714
Trimestrul III	87	122	456.965	634.699
Trimestrul IV	105	157	628.348	873.982
TOTAL	565	743	2.373.992	3.475.753

Sursa: Calcule IP ODA

Totodată, la situația din data de 31.12.2024 rezultatele Programului 373:

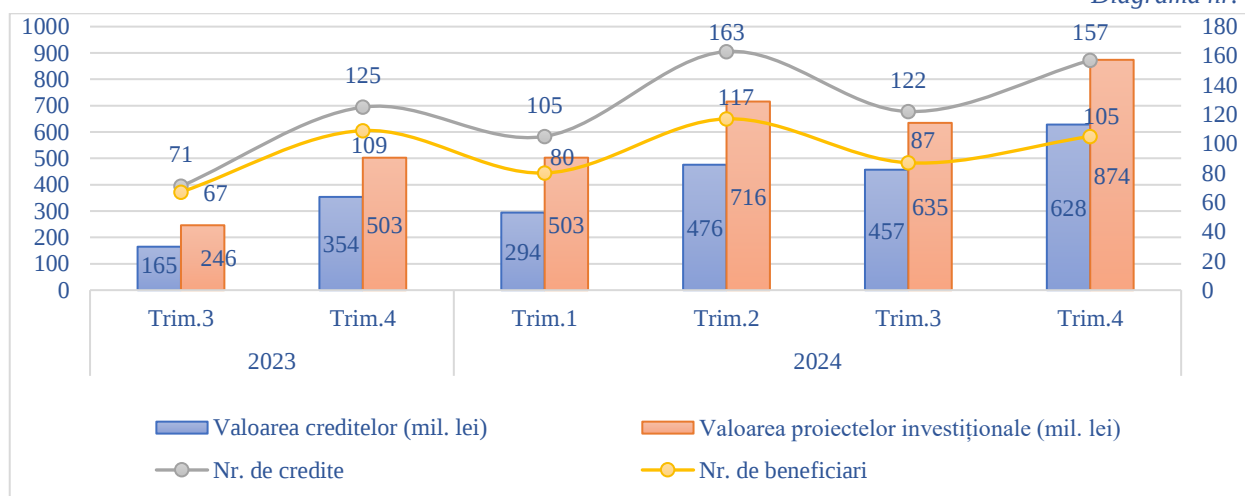
1. Valoarea compensațiilor dobânzii a fost de **32,98 mil. lei**;
2. Valoarea angajamentelor de compensare a dobânzilor – **156,4 mil. lei**;
3. **Soldul datoriei la creditele incluse în P373 a constituit 1 945,15 mil. lei** sau **8,52%** din valoarea totală a creditelor acordate IMM (portofoliul la 31.12.2024), raportat de bănci la BNM (22 838,8 milioane lei).

Pe parcursul trimestrului IV, 2024, în cadrul P373 au fost înregistrate următoarele rezultate:

1. Valoarea creditelor acordate – **628 mil. lei** (2.374 mil. lei acordate de la începutul P373);
2. Valoarea investițiilor stimulate – **874 mil. lei** (3.478 mil. lei, de la începutul P373);
3. Numărul de credite acordate – **157 credite** (din totalul de 743 acordate de la începutul P373);
4. Numărul de beneficiari unici – **105 IMM-uri** (565 IMM-uri de la începutul P373).

Evoluția trimestrială a portofoliului de credite incluse în P373, mil. MDL

Diagrama nr. 9

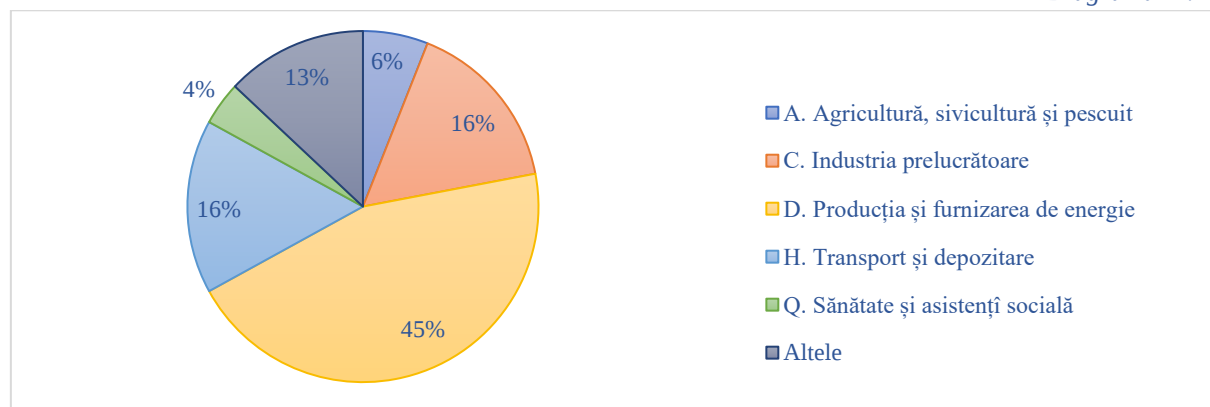

Sursa: Calcule IP ODA

La situația din 31.12.2024, majoritatea investițiilor stimulate prin Programului 373 au fost în producția și furnizarea de energie (45%), pentru investiții în domeniul transport și depozitare (16%) și în industria prelucrătoare (16%). Subliniem, că această distribuție este determinată de faptul că antreprenorii sunt interesați în utilizarea surselor de energie alternativă, ceea ce va contribui la diminuarea cheltuielilor de producție și în unele cazuri la dezvoltarea unei noi activități economice.

Distribuția investițiilor pe sectoare economice P373

Diagrama nr. 10

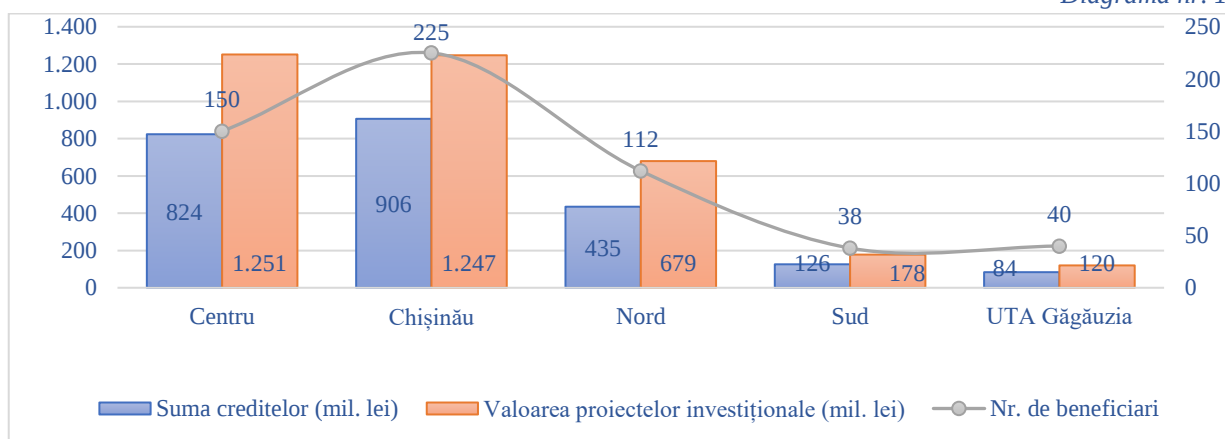
Sursa: Calcule IP ODA

Din perspectivă teritorială observăm, că cea mai mare pondere la capitolul investiții o deține regiunea Centru, urmată de mun. Chișinău și Nord, aceasta se datorează modificării criteriilor de eligibilitate pentru proiectele investiționale, domenii de investire și solicitanți stabilite în HG nr. 351/2023.

Majoritatea investițiilor efectuate de către beneficiarii Programului au fost concentrate în raioanele din **Centrul țării** și în **mun. Chișinău** (câte 36%).

Evoluția investițiilor în profil teritorial la 31.12.2024, mil. MDL

Diagrama nr. 11

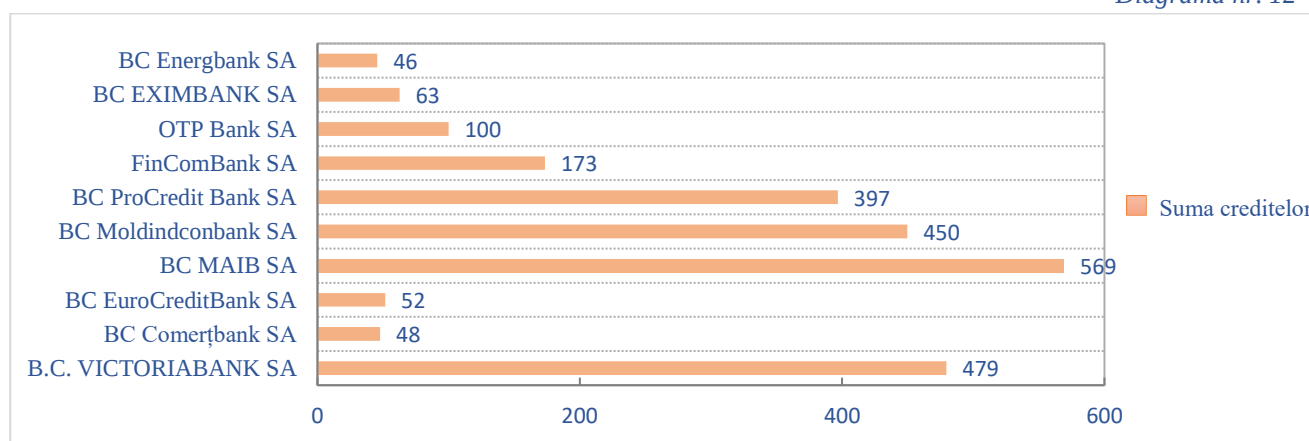
Sursa: Calcule IP ODA

În vederea asigurării bunei implementări a *Programului de stimulare a investițiilor 373*, IP ODA colaborează cu 10 entități financiare, toate fiind bănci comerciale care activează pe teritoriul țării.

De la lansarea P373, cel mai mare volum de credite a fost acordat de BC MAIB SA (24%), urmat de BC Moldincombank SA (18%) și BC ProCredit Bank SA (17%).

Valoarea creditelor acordate și incluse în P373 la nivel de bănci, mil. MDL

Diagrama nr. 12

Sursa: Calcule IP ODA

3.3. Produsul de finanțare "FACEM Investiții BGK"

În perioada de raportare, au fost realizate mai multe activități importante în vederea lansării produsului de finanțare „FACEM Investiții BGK”:

- Lansarea apelului de selecție a instituțiilor financiare care vor recredita produsul de finanțare pentru IMM-uri (13.09.2024).
- În luna octombrie 2024, un număr de 7 bănci licențiate au depus Cereri de Intenție pentru a fi selectate ca Instituție Financiară Parteneră pentru „FACEM Investiții BGK” (PFI).
- Întocmirea Rapoartelor de Due Diligence, precum și Opiniile de Risc de Conformitate, pentru 7 bănci (BC „Moldova - Agroindbank ” SA, BC „ FinComBank ” SA, BC „ EuroCreditBank ” SA, BC „ Comerțbank ” SA, BC „ Victoriabank ” SA, BC „OTP Bank” SA și SA BC „ Eximbank ”. Rapoartele

sus-menționate conțin analiza datelor financiare, conformitatea indicatorilor prudențiali stabiliți de Banca Națională a Moldovei, aspecte legate de politicile și procedurile de management al riscului, precum și aspecte legate de cadrul de administrare al băncilor aplicante.

- Calcularea limitelor maxime ale expunerii la risc a FACEM față de bănci, valoarea expunerii la risc fiind inserată în Opiniile de Risc de Conformitate pentru fiecare IFP selectat.
- Toate documentele relevante au fost prezentate Comitetului de Risc Financiar (CFR). După evaluarea acestora și în urma discuțiilor din ședințele CFR, a fost emisă o recomandare către Directorul ODA pentru aprobarea celor 7 bănci ca IFP-uri. De asemenea, a fost aprobat riscul de concentrare al FACEM către fiecare bancă, conform prevederilor Manualului Operațional, în limita de 50% din totalul bugetului pentru „FACEM Investiții BGK”.
- Rapoartele de Due Diligence au fost transmise către BGK (la data de 18.11.2024), pentru a obține validarea băncilor selectate ca IFP. Confirmarea de la BGK a fost primită la 03.12.2024.
- Directorul ODA a aprobat Lista IFP pentru Valorificarea ”FACEM Investiții BGK” și limita expunerii la risc a FACEM față de fiecare IFP.
- Contractele de recreditare (colaborare) pentru produsul „FACEM Investiții BGK” au fost transmise spre semnare celor 7 bănci agreate la 31.12.2024.
- A 8-a bancă comercială (BC ” Moldincombank ” SA) a depus Cererea de Intenție pentru a fi selectată în calitate de IFP la valorificarea Produsului de finanțare „FACEM Investiții BGK”.
- A fost elaborat Raportul de Due Diligence și Opinia de Risc de Conformitate pentru BC ”Moldincombank SA” și transmise la CFR pentru a fi examinate în prima ședință din ianuarie 2025.

Capitolul IV. Proiecte de asistență tehnică și financiară

IP ODA implementează **mai multe proiecte de asistență financiară și tehnică** (a se vedea Anexa 1), toate fiind clasificate în 3 categorii:

1. **Acorduri de finanțare directă** (Anexa 1, proiectele cu nr. 1,2 și 4-6) sau proiecte implementate de IP ODA ca rezultat al semnării unor acorduri între guvern și organizațiile internaționale (de ex. Grupul Băncii Mondiale, Anexa 1, proiectul cu nr. 3);
2. **Proiecte finanțate de donatorii străini în cadrul unor programe, obținute prin competiție internațională** (Anexa 1, proiectele cu nr. 8-12);
3. **Proiecte cu contractare directă** semnate între o organizație donator și IP ODA pentru implementarea unor activități concrete, aferente unui program din portofoliul de programe ale IP ODA (Anexa 1, proiectul 7).

În prezent, IP ODA beneficiază de suportul următorilor parteneri străini de dezvoltare:

- I. **Uniunea Europeană:** În data de 28.04.2023, IP ODA a semnat acordul de finanțare directă “EU for Sustainable, Innovative, Green and Competitive Economy” (EU4SMEs) (a se vedea Anexa 1, proiect nr.1), care are drept obiectiv suplimentarea bugetului a 7 programe de granturi, precum și realizarea de instruire, sesiuni de informare și promovare.

Pentru anul 2024 au fost planificate resurse financiare în valoare de 65,30 mil. MDL pentru cofinanțarea celor 7 programe de suport. Finanțarea proiectelor investiționale din cadrul resurselor UE a început din semestrul II, după recepționarea celei de a II tranșe – în valoarea de 4,56 mil. EUR. Prima tranșă în valoare de 2,63 mil. EUR la data de 30 Iunie 2024 a fost absorbită în proporție de 100%.

Pe parcursul primului semestru, în vederea recepționării tranșei II, au fost elaborate și transmise către Delegația UE raportul de audit, raportul financiar, precum și raportul narativ pentru primul an de implementare a proiectului. În perioada 01 - 09 iulie 2024 a avut loc misiunea de monitorizare orientată spre rezultate (Results Oriented Monitoring - ROM), având ca scop evaluarea stadiului implementării proiectului și raportarea în conformitate cu criteriile DAC: Relevanță, Eficiență, Eficacitate și Durabilitate.

Urmare a unei evaluări pozitive ale rezultatelor proiectului, la 7 august 2024, IP ODA a recepționat cea de-a doua tranșă, în valoare de 4,56 milioane EUR, conform contractului de grant.

Pe parcursul întregului an, cu sprijinul financiar din resursele UE, au fost aprobate spre finanțare un total de 140 de proiecte investiționale, cu o sumă totală a granturilor de 52,0 milioane lei. Aceste fonduri vor contribui la atragerea unor investiții în economie în valoare de aproximativ 108,6 milioane lei.

De asemenea, în cadrul proiectului au fost desfășurate 3 grupe de instruire, în care au fost instruite un total de 110 persoane. În plus, au avut loc multiple activități de promovare a proiectului, inclusiv elaborarea și diseminarea istoriilor de succes, organizarea evenimentelor de semnare a contractelor de grant și alte acțiuni menite să sporească vizibilitatea inițiativei.

- II. **GIZ:** Începând cu anul 2024 și cu susținerea donatorului strategic GIZ, sunt la etapa de dezvoltare alte 2 proiecte noi: 1 proiect focusat pe un nou program - Micii Producători și 1 proiect dedicat dezvoltării digitale a IMM-urilor.

În semestrul I al anului 2024, în cadrul proiectului dedicat dezvoltării digitale a IMM-urilor, au fost lansate diverse proceduri de achiziții, precum și atribuirea contractelor de prestare a serviciilor.

La data de 24 iulie 2024, Guvernul a aprobat *Programul de sprijin al micilor producători*. Obiectivul programului este creșterea numărului de mici producători, stimularea productivității și amplificarea volumului de vânzări.

În trimestrul III, cu suportul GIZ, au fost organizate instruirii în domeniul comerțului electronic și transformării digitale pentru antreprenori, precum și soluții de securitate IT (Act. 1, 2 și 5), în timp ce activitățile privind instruirile pentru angajații IP ODA (Act. 3) și analiza și evaluarea aplicațiilor pentru „Programul de transformare digitală a IMM-urilor” (Act. 6) sunt în curs de implementare, cu semnarea

actului de acceptanță programată pentru luna decembrie, iar dezvoltarea sistemului informațional integrat al IP ODA (Act. 4) va fi transferată în trimestrul I al anului 2025.

Pe parcursul trimestrului IV a fost aprobată extinderea Proiectului până la data de 31 martie 2025.

Totodată, anumite activități planificate inițial pentru acest trimestru vor fi transferate în trimestrul I al anului 2025, printre care Activitatea 4 – Dezvoltarea sistemului informațional integrat al IP ODA.

III. Grupul Băncii Mondiale: Ca rezultat al semnării Acordurilor de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) pentru realizarea Proiectului de competitivitate a IMM, semnat la Chișinău la 7 iulie 2022 și Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID), IP ODA i-a revenit spre implementare 2 dintre componentele reflectate în aceste acorduri. O componentă vizează consolidarea capacității IMM de a exporta pe piețe externe (Matching Grants Facility) și cea de-a doua componentă vizează capitalizarea Fondului de Garantare a Creditelor și implementarea garanțiilor de portofoliu (*Anexa 1, proiectul nr.3*). Acordul a fost ratificat de Parlamentul RM prin Legea nr. 204 din 15 iulie 2022.

Componenta I - Matching Grants Facility

În conformitate cu prevederile Acordului menționat, IP ODA găzduiește *Mecanismul de granturi de corelare pentru îmbunătățirea competitivității la export*, prin intermediul căruia întreprinderile pot accesa suport financiar de până la 600,0 mii MDL (echivalentul a 30,0 mii USD), până în anul 2027. Astfel, pentru anul 2024, au fost planificate resurse financiare în valoare de 14.726,9 mii MDL.

Rezultatele implementării *Mecanismului de granturi de corelare pentru îmbunătățirea competitivității la export* sunt reflectate în Capitolul I, paragraful 1.9.

În urma publicării anunțului (T:3) pe platformele informaționale ale Băncii Mondiale și ale Unității de Implementare a Proiectului (UIP), 8 companii și-au manifestat interesul de a participa la concursul pentru servicii de consultanță destinate evaluării 360 de grade a IMM-urilor. În luna septembrie, aceste companii au fost evaluate, iar în urma procesului de selecție, a fost întocmită lista scurtă a candidaților eligibili pentru etapa următoare.

Componenta II - Fondului de Garantare a Creditelor

La data de 3 septembrie 2024, Consiliul IP ODA a aprobat modificările Manualului Operațional și limitele de expunere față de creditori, reducând expunerea față de ProCredit Bank, care urmează să ajusteze valorile solicitate în vederea semnării contractului de colaborare.

Totodată, la data de 22 octombrie 2024, de comun cu specialiștii UIP, a fost efectuată vizita la MAIB S.A., pentru verificarea actelor interne și confirmarea eligibilității pentru schema de garantare. Pe data de 01.11.2024 a fost transmis raportul aferent MAIB S.A., către Banca Mondială, pentru aprobarea acestuia (raportul aferent eligibilității criteriilor ESG urmează a fi transmis ulterior de către UIP). La 31 decembrie 2024, au fost finalizate procesele de evaluare pentru MAIB S.A., iar Banca Mondială a transmis confirmarea privind acceptarea raportului de evaluare și eligibilitate a băncii în cadrul Proiectului. Această etapă este esențială pentru consolidarea mecanismului de garantare oferit prin Fondul de Garantare a Creditelor (FGC), facilitând astfel accesul IMM-urilor la finanțare.

Cu referire la condițiile necesare a fi îndeplinite pentru obținerea celei de a II-a tranșe, IP ODA împreună cu UIP a Băncii Mondiale, a reușit să finalizeze achizițiile pentru asigurarea trecerii la SIRF și servicii de suport în elaborarea actelor interne de guvernanță a FGC, fiind selectate companiile PricewaterhouseCoopers pentru asistență contabilă și respectiv LANDT GmbH pentru servicii de consultanță în guvernanță.

În luna ianuarie 2025, Comitetul de Finanțare și Risc urmează să aprobe cererile și plafoanele de garantare pentru B.C. „MAIB” S.A. și B.C. „ProCredit Bank” S.A., în vederea transmiterii Acordurilor de garantare spre semnare băncilor acceptate în cadrul FGC.

Menționăm că, ODA a recepționat spre revizuire Șablonul Manualului de Gestiune a Riscurilor în cadrul FGC, elaborat de compania germană de consultanță LANDT GmbH. Totodată, Manualul de Control Intern și Manualul de Gestiune a Resurselor Financiare ale FGC urmează a fi transmise până la sfârșitul lunii martie 2025, asigurând astfel cadrul necesar pentru o gestionare eficientă și transparentă a fondului.

- IV. USAID:** Colaborarea cu USAID actualmente este conturată de acordul de colaborare (MoU) semnat în 2022 de IP ODA cu proiectul FTA, finanțat de USAID, ambasada Suediei și UKaid. Obiectivul colaborării cu FTA este susținerea IP ODA în implementarea programelor de Transformare Digitală a IMM, programul de Inovații Digitale și Startup-uri Tehnologice (campanii de promovare, acoperirea costului experților străini implicați în evaluarea proiectelor investiționale, costuri salariale ale IP ODA, etc.). Din considerentul că USAID nu permite finanțarea G2G, în data de 10 iulie 2023 a fost semnat un memorandum de colaborare tripartit între IP ODA, Western NIS Enterprise Fund (WNISEF) și proiectul FTA (ultimii fiind finanțați de USAID), care face referință la angajamentul părților de a contribui la dezvoltarea ecosistemului startup-urilor și inovațiilor din țară, inclusiv prin implementarea Programului de stat de susținere a Inovațiilor Digitale și Startup-urilor Tehnologice. Ca urmare a acestui MoU, la data de 20 Octombrie 2023 a fost semnat un acord de finanțare între IP ODA și WNISEF în valoare de 500.000 USD. Ținând cont că banii alocați de WNISEF vor finanța exclusiv doar granturile acordate startup-urilor ce vor fi selectate, dar nu va acoperi cheltuieli de administrare pe care IP ODA le suportă în implementarea acestui program (promovare, salarii, onorarii experți implicați în evaluare, etc.), proiectul FTA va veni să acopere o parte din aceste cheltuieli. Menționăm, că la data de 04.04.2024 a fost organizată Sesiunea de semnare a contractelor de finanțare cu cei 20 de beneficiari selectați în cadrul *Programului de Susținere a Inovațiilor Digitale și Start-upuri Tehnologice*.
- La data de 30 august 2024, a fost semnat amendamentul la Acordul dintre IP ODA și UMAEF prin care s-a extins termenul de implementare a acordului de grant până în luna aprilie 2025. În același timp, a fost transmisă solicitarea pentru transferul celei de-a doua tranșe.
- Rezultatele implementării *Programul de susținere a inovațiilor digitale și startup-urilor tehnologice* sunt reflectate în Capitolul I, paragraful 1.7.
- La data de 27 noiembrie 2024, a fost organizată o ședință cu beneficiarii Programului, având ca scop oferirea suportului informativ necesar pentru implementarea proiectelor aprobate. În cadrul întâlnirii, au fost discutate și posibile îmbunătățiri ale Programului, menite să contribuie la o desfășurare mai eficientă și accesibilă pentru beneficiari.
- V.** La data de 5 martie 2024 a fost semnat **Acordul Financiar** privind implementarea proiectului „Facilitatea de Dezvoltare a IMM-urilor din Republica Moldova”, care prevede o contribuție financiară din partea Guvernului Republicii Federale Germania (Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare) prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare (**KfW**) în valoare de **10,7 milioane EUR** (asistență nerambursabilă). La data de 15 mai 2024, a fost semnat Acordul Adițional la Acordul Financiar privind implementarea proiectului „Facilitatea de Dezvoltare a IMM-urilor din Republica Moldova”. Acordul Adițional include prevederi cu referire la detaliile de punere în aplicare a Proiectului, instalațiile și bunurile care urmează să fie finanțate din Grant, precum și procedura de plată și cerințele care dovedesc că sumele plătite din grant sunt utilizate în scopul stipulat.
- VI.** La data de 19 Decembrie 2023 a fost semnat **Acordul de împrumut** dintre Guvernul Republicii Moldova și Bank Gospodarstwa Krajowego Polonia (**BGK**) pentru susținerea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii prin intermediul IP ODA, în valoare de **5,0 milioane EUR**. Împrumutul va fi suplinit de un grant oferit de Uniunea Europeană, în valoare de circa **1,6 milioane EUR**. Astfel, întreprinderile, mici și mijlocii din Republica Moldova vor putea accesa fonduri pentru proiecte în domeniul eficienței energetice. Prin urmare, la data de 15 martie 2024, a fost semnat Acordul de Implementare a Împrumutului din partea Băncii Gospodarstwa Krajowego (BGK). Scopul acestui acord este de a furniza un cadru clar și stabil pentru punerea în aplicare a împrumutului convenit. Pe parcursul trimestrului II a fost finalizată procedura de aplicare pe platforma amp.gov.md privind scutirea de TVA pentru acordurile semnate dintre BGK și IP ODA.

IP ODA, ca și entitate publică cu misiunea de a promova cultura antreprenorială în țară, participă la diverse apeluri de proiecte deschise pe platformele Uniunii Europene ce se desfășoară pe baza de concurs de selecție și sunt implementate în format de consorții sau individual. (*IP ODA a aplicat la 6 proiecte: 5 proiecte aplicate -*

în cadrul Programului Transnațional Dunărea și 1 proiect - în cadrul Aid for Trade.). Din numărul total de proiecte aplicate, începând cu data de 2 ianuarie 2024, ODA va implementa 3 proiecte din cadrul Programului Regional Dunărea 2021-2027. Aceste proiecte vin să aducă valoare adăugată programelor de stat implementate, să testeze idei inovative, să faciliteze transferul de cunoștințe și să dezvolte capacități antreprenoriale în diferite sectoare ale economiei.

Totodată, cu suportul partenerilor de dezvoltare internaționali, IP ODA a început să realizeze un vast progres în implementarea priorităților naționale în domeniul antreprenoriatului, beneficiind de resurse suplimentare pentru implementarea Programelor și instrumentelor financiare din gestiune, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie, precum și finanțare suplimentară.

Începând cu anul 2024, în cadrul Programului Transnațional Dunărea, IP ODA implementează 3 proiecte majore: CI-H, WE.Circular și BRAIN. Aceste proiecte vizează dezvoltarea și promovarea cooperării transnaționale în regiunea Dunării, având ca obiective diverse aspecte legate de inovare, sustenabilitate și creștere economică, *Tabelul nr. 37 de mai jos.*

Tabelul nr. 37

<u>Proiectul CI-H</u>	<u>WE.Circular</u>	<u>Proiectul BRAIN</u>
- îmbunătățirea infrastructurii critice în regiunea Dunării, având ca scop principal creșterea rezilienței și eficienței acestor sisteme	- promovarea economiei circulare în regiunea Dunării, concentrându-se pe utilizarea eficientă a resurselor și reducerea impactului asupra mediului înconjurător prin implementarea practicilor sustenabile în diferite sectoare economice	- promovarea inovării și transferului de cunoștințe în regiunea Dunării, sprijinind colaborarea între instituții de cercetare, universități și sectorul privat pentru stimularea inovației și dezvoltarea economică

Pe parcursul semestrului II, a fost efectuată raportarea pentru prima perioadă de implementare a proiectelor CI-H, WE.Circular și BRAIN, pe platforma JEMS. Această raportare a inclus prezentarea progresului realizat până în prezent, a activităților desfășurate conform planificării, precum și a indicatorilor de performanță atinși.

Pe parcursul trimestrului IV - în cadrul proiectului We.Circular, ODA a participat la două evenimente internaționale importante. În perioada 3-5 noiembrie 2024, reprezentanții ODA au fost prezenți la evenimentul de la Zagreb, Croația, dedicat femeilor antreprenor din regiunea Dunării, unde s-au discutat provocările și oportunitățile tranziției către economia circulară.

Ulterior, în perioada 25-26 noiembrie 2024, ODA a luat parte la Evenimentul Transnațional de la Stuttgart, Germania, unde au fost prezentate bunele practici din Germania și Austria, s-au desfășurat întâlniri transnaționale cu părțile interesate. Totodată, au fost stabilite criteriile de eligibilitate pentru concursul de inovare, iar datorită expertizei sale, ODA a fost selectată să facă parte din Comitetul de Evaluare al concursului WE.Circular Innovation.

În ceea ce privește proiectul CIH, activitățile desfășurate s-au concentrat pe analiza și validarea modelului de acceptare a utilizatorilor. În trimestru IV, au fost colectate 29 de chestionare, reprezentând baza pentru realizarea unei analize detaliate a modului în care utilizatorii percep și acceptă soluțiile propuse în cadrul proiectului. Rezultatele obținute au fost sintetizate într-un Raport regional, care oferă o perspectivă clară asupra provocărilor și a gradului de acceptare a utilizatorilor.

Pe parcursul trimestrului IV, echipa ODA a participat activ la 3 workshopuri și mai multe ședințe online, în cadrul cărora au fost discutate strategiile de îmbunătățire a implementării proiectului. În paralel, s-au desfășurat activități de diseminare a informațiilor și de colectare a feedback-ului, esențiale pentru validarea modelului de

acceptare a utilizatorilor. La finalul procesului, a fost întocmit și prezentat raportul final, care cuprinde concluziile și recomandările necesare pentru optimizarea implementării proiectului.

În cadrul proiectului Brain, în acest trimestru s-a pus un accent deosebit pe colaborarea eficientă între parteneri și pe promovarea proiectului în mediul online. Au fost organizate patru ședințe cu întregul consorțiu, în cadrul cărora s-au discutat progresele realizate, provocările întâmpinate și direcțiile viitoare de acțiune. De asemenea, s-au realizat patru postări de diseminare, menite să crească vizibilitatea proiectului și să faciliteze schimbul de informații între parteneri și beneficiari.

Astfel, pe parcursul trimestrului IV, ODA a continuat să joace un rol activ în implementarea și promovarea proiectelor sale, consolidându-și poziția ca partener de încredere în dezvoltarea inițiativelor dedicate antreprenoriatului și inovării.

În prima jumătate a anului, IP ODA a obținut un proiect TAIEX cu tematica „Empowering Women in Circular Entrepreneurship for a Greener Future”.

În perioada 16-20 decembrie 2024, ODA a efectuat o vizită de studiu organizată în cadrul TAIEX – Empowering Women in Circular Entrepreneurship for a Greener Future. Evenimentul, desfășurat la Ministerul Economiei din Franța și BPI France, a fost dedicat schimbului de bune practici în domeniul antreprenoriatului circular, instrumentelor financiare pentru economia verde și inițiativelor de dezvoltare durabilă. Prin această vizită, TAIEX-ul a fost implementat cu succes, facilitând transferul de cunoștințe și consolidarea cooperării internaționale în sprijinul femeilor antreprenor din sectorul economiei circulare.

De asemenea, ODA a depus o aplicație în cadrul programului Interreg Europe, în calitate de Discovery Partner, în cadrul „Environmental, Social, and Governance Standards for Increasing the Resilience and Competitiveness of SMEs in Europe”. Având ca temă ESG: Sporirea transparenței și a responsabilității în sprijinul antreprenoriatului proiectul urmărește să contribuie la o mai bună înțelegere a principiilor ESG de către instituție și la aplicarea acestora într-o organizație dedicată susținerii IMM-urilor.

La data de 19 septembrie 2024, a fost transmisă oficial aplicația unui proiect pe platforma EEN, având ca scop sprijinirea IMM-urilor din Republica Moldova în procesul de inovare, creștere și dezvoltare pe piața unică europeană și la nivel internațional.

La data de 25 septembrie 2024, a fost depus un nou proiect în cadrul programului Aid For Trade, finanțat de Ministerul Comerțului și Industriei din Republica Cehă, cu tema Consolidarea capacității IMM-urilor moldovenești pentru integrarea economiei verzi și circulare pe piețele UE. Proiectul își propune să consolideze capacitatea IMM-urilor din Moldova de a adopta practici de economie verde și circulară, să faciliteze transferul de cunoștințe și bune practici cu partenerii europeni, să îmbunătățească conformitatea cu standardele de mediu ale UE și să stimuleze parteneriatele durabile pentru creșterea exporturilor și oportunităților de afaceri.

Informații mai detaliate privind proiectele de asistență tehnică și financiară implementate de IP ODA pe parcursul anului 2024, pot fi găsite în Anexa 1 la prezentul raport.

Capitolul V. Alte proiecte și instrumente de susținere

5.1. Educația antreprenorială

În scopul formării competențelor și dezvoltării culturii antreprenoriale, pentru anul 2024, IP ODA și-a propus realizarea a trei activități majore:

- Promovarea alfabetizării și formarea competențelor antreprenoriale, pe domenii prioritare economice (de ex. e-comerț, TIC) și pentru diferite categorii de beneficiari: femei, tineri, start-up, mici producători, prin lansarea a 6 module de instruire dedicate și instruirea a 1.700 de persoane;
- Elaborarea și implementarea unui Program de formare a formatorilor în domeniul antreprenoriatului;
- Dezvoltarea unui Program de mentorat, destinat antreprenorilor care sunt la etapa de creștere și dezvoltare a afacerii.

Pe parcursul anului 2024, prin intermediul Programului de Educație Antreprenorială gestionat de IP ODA au fost organizate 35 sesiuni de instruire în cadrul cărora au fost instruite 2.361 de persoane, dintre care 1.745 au obținut certificatul de finalizare a cursurilor, ceea ce reprezintă o rată de absolvire de 74%.

În vederea formării abilităților antreprenorilor pe domeniile economice prioritare, în perioada de raportare au fost realizate sesiuni de instruire dedicate, precum:

- 18 sesiuni de alfabetizare financiară pentru Start-upuri realizate în cadrul cursului *Start în Business* – **1.250 persoane certificate;**
- 2 sesiuni în cadrul modului *Gestiunea financiară a afacerii* – **49 persoane certificate;**
- 5 sesiuni de instruire în cadrul Programului de ecologizare a IMM, rezultând cu instruirea a **108 persoane certificate;**
- 4 sesiuni de instruire pe domeniul *E-comerț*, în cadrul căruia au fost certificate **130 de persoane;**
- 2 sesiuni de instruire în cadrul modului *Vânzări cu rezultat* - **91 persoane certificate;**
- 2 sesiuni de instruire – *Managementul proceselor de afaceri* – **68 persoane certificate;**
- 2 sesiuni de instruire – *Managementul resurselor umane* - **49 persoane certificate;**

Menționăm faptul că, conform „Programului de Educație Antreprenorială”, certificatele de finalizare a cursurilor de instruire se oferă persoanelor care au o rată de participare la instruire de minim 60%. Un alt aspect important este faptul că deținerea unui certificat de finalizare modulului „Start în Business” oferă posibilitatea de accesare a finanțării nerambursabile în cadrul diferitor programe de suport antreprenorial.

Totodată, în concordanță cu planul privind promovarea alfabetizării și formarea competențelor antreprenoriale, pe domenii prioritare economice au fost elaborate 2 module de instruire în format digital (E-Comerț, Transformare digitală pentru antreprenori), care au fost plasate pe platforma Mlearn și se află la etapa de testare.

În vederea sprijinirii dezvoltării antreprenoriatului și consolidării ecosistemului de afaceri, pe parcursul anului 2024, au fost concepute două inițiative noi: Programul de formare a formatorilor în domeniul antreprenoriatului și Programul de mentorat, destinat antreprenorilor care sunt la etapa de creștere și dezvoltare a afacerii. Dezvoltarea și operaționalizarea acestora va continua pe parcursul anului 2025.

5.2. Centrul de consultanță în afaceri

În scopul realizării obiectivelor de consolidare și eficientizare organizatorică a IP ODA, urmare reformei realizată prin aprobarea HG nr. 487/2022, **Centrul de Consultanță în Afaceri (CCA)** reprezintă o subdiviziune structurală din cadrul Direcției operaționale al IP ODA, și oferă asistență informativă și consultativă individuală, în regim permanent, referitor la oportunitățile de suport antreprenorial disponibile, destinate sectorului IMM.

În perioada anului 2024, pe întreg teritoriul țării au fost organizate **109** de sesiuni de informare, la care au participat **5.758** persoane.

Totodată, pe parcursul anului, au fost acordate **12.203** de consultații în afaceri individuale, dintre care:

- **10.362** de consultații telefonice;
- **1.357** de consultații acordate la birou;
- **484** de consultații în formă scrisă (răspunsuri la scrisori, petiții, mail-uri, rețele sociale).

În tabelul de mai jos, se reprezintă Informația privind numărul sesiunilor de informare, a persoanelor informate și a consultațiilor acordate, pentru perioada de activitate.

Informația privind numărul sesiunilor de informare

Tabelul nr. 38

Centrul de Consultanță în Afaceri					
Indicatori		Anul 2024			
		Trimestrul I	Trimestrul II	Trimestrul III	Trimestrul IV
Sesiuni de informare	(Nr.)	12	29	26	42
Persoane informate	(Nr.)	652	1.349	1.321	2.436
Consultații în afaceri individuale	(Nr.)	3.147	3.001	3.038	3.017

Sursa: Calcule IP ODA

Centrul de Consultanță în Afaceri a înregistrat o creștere constantă a activităților sale de informare și consultanță în afaceri în anul 2024. Numărul sesiunilor de informare și al persoanelor informate a fluctuat pe parcursul anului, cu o expansiune în trimestrul final. În același timp, numărul consultațiilor individuale a rămas constant, indicând o cerere continuă pentru suportul profesional oferit antreprenorilor.

În scopul dezvoltării capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale, la data de 27 februarie curent, cu suportul financiar al Uniunii Europene și al Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) a avut loc deschiderea **Centrului de Informare și Consultanță în Afaceri ODA în Bălți**. Centrul nou-creat oferă IMM-urilor servicii de informare și consultanță privind accesarea programelor de grant, orientate spre creșterea competitivității și rezilienței IMM-urilor din Republica Moldova.

Pe parcursul perioadei de raportare, consultanții din cadrul Centrului de Consultanță NORD au organizat un total de 22 de sesiuni de informare, în cadrul cărora au fost informate 1.228 de persoane. De asemenea, au fost acordate 4.336 de consultații individuale, contribuind semnificativ la sprijinul acordat antreprenorilor și dezvoltării afacerilor.

5.3. Rețeaua incubatoarelor de afaceri

Una dintre prioritățile Guvernului Republicii Moldova este dezvoltarea în continuare a infrastructurii de suport în afaceri, în special în localitățile rurale, pentru a contribui la creșterea economică și diversificarea activităților economice în aceste regiuni. În perioada 2009-2017, au fost înființate 11 Incubatoare de Afaceri (IA) amplasate în raioanele (*Cahul, Călărași, Ceadăr-Lunga, Cimișlia, Dubăsari, Leova, Nisporeni, Rezina, Sângerei, Soroca și Ștefan-Vodă*), care au rolul de a sprijini tinerii antreprenori, dar și alte tipuri de afaceri mici și mijlocii, în vederea dezvoltării acestora și stimulării inițiativelor locale.

Incubatoarele de Afaceri sunt structuri care oferă suport în formă de spații de lucru, consultanță, instruire și acces la finanțări pentru antreprenori, având scopul de a reduce barierele de intrare în afaceri și de a sprijini

dezvoltarea acestora pe termen lung. Această inițiativă a fost reglementată de "Instrumentul de susținere și dezvoltare a Rețelei Incubatoarelor de Afaceri în Moldova" (RIAM), care oferă cadrul necesar pentru coordonarea și eficientizarea activităților acestor incubatoare.

În anul 2024, ODA continuă să susțină aceste structuri prin extinderea și dezvoltarea acestora, pentru a asigura sprijin continuu pentru antreprenorii din zonele rurale. Astfel, incubatoarele de afaceri devin un pilon important în dezvoltarea regiunilor mai puțin favorizate economic și în crearea unui mediu mai prietenos pentru afaceri în aceste localități.

Conform datelor la 31 decembrie 2024, în cadrul celor **11 incubatoare de afaceri** sunt incubate **280 companii rezidente**, din totalul cărora **111 start-up-uri**, **123 companii** sunt gestionate de **tineri** și **179 companii** sunt administrate de **femei**. Per total, companiile incubate au creat **958 locuri de muncă**, dintre care **432** pentru **femei** și **392** sunt destinate **tinerilor**. Pe parcursul anului 2024, în cadrul celor 11 incubatoare de afaceri au fost înregistrate în calitate de rezidenți **73 IMM noi**.

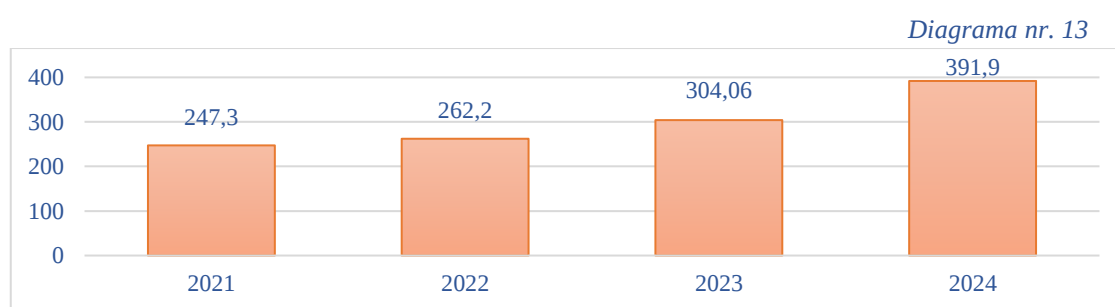
În scopul gestiunii „Instrumentului de susținere și dezvoltarea RIAM” pentru anul 2024, au fost alocate mijloace în sumă de **3.031,9 mii MDL**, dintre care **437,8 mii MDL** reprezintă garanția de bună execuție pentru lucrările de reparație și reconstrucției ale IA Cahul.

În perioada de referință, bugetul total disponibil pentru implementarea „Instrumentului de susținere pentru dezvoltarea RIAM” constituie **2.594,1 mii MDL**. Astfel, în vederea fortificării capacităților instituționale ale Incubatoarelor de Afaceri și promovarea educației și culturii antreprenoriale în regiuni, au fost contractate mijloacele financiare în valoare totală **1.656,84 mii MDL**, care au generat următoarele rezultate:

- **252 sesiuni de informare**, de sensibilizare a mediului antreprenorial, de instruiți tematic și ore de mentorat pentru implementarea proiectelor investiționale etc.;
- **442 de evenimente**, inclusiv **30 evenimente B2B** organizate cu participarea tinerilor antreprenori și a absolvenților RIAM, sau a companiilor active din regiune;
- **5.801 de persoane informate**, consultate, ghidate și mentorate în vederea dezvoltării afacerilor și implementării proiectelor investiționale.

Totodată, a fost remarcat faptul că, suportul financiar nerambursabil acordat fiecărui Incubator de Afaceri pentru implementarea planului de acțiuni privind dezvoltarea economică regională, a generat impact pozitiv asupra cifrei de afaceri a rezidenților, care în anul 2024 a înregistrat o majorare aproximativ cu 28 % față de anul 2023.

Evoluția valorii cifrei de afaceri a rezidenților RIAM în perioada 2021 - 2024, mil. MDL

Sursa: Calcule IP ODA

Datele sugerează că incubatoarele de afaceri au contribuit la o stimulare a activității economice, ajutând la generarea unor venituri mai mari și la consolidarea acestora pe termen mediu. Astfel, se poate concluziona că măsurile implementate pentru susținerea afacerilor, în special în zonele rurale, au avut un impact pozitiv asupra dezvoltării economice locale, iar trendul ascendent al cifrei de afaceri indică un succes continuu al acestor inițiative.

5.4. Platforme Industriale Multifuncționale

În vederea creșterii competitivității, productivității, ocupării forței de muncă în sectorul industrial pe întreg teritoriul țării și dezvoltării infrastructurii de suport pentru mediul de afaceri, IP ODA pe parcursul anului în gestiune, a realizat următoarele activități:

1. Pentru construcția infrastructurii, conform proiectului de execuție **PIM Glodeni**:
 - La data de la 12.06.2024, membrii Comisiei de recepție au semnat procesul-verbal de recepție la terminarea lucrărilor de reparație;
 - Procesul-verbal la terminarea lucrărilor, a fost înregistrat de către Inspectoratul Național pentru Supraveghere Tehnică;
 - A fost pregătită documentația necesară pentru transmiterea la balanța APL Glodeni a lucrărilor realizate în etapa I. APL Glodeni a emis decizia de recepționare a lucrărilor.
 - De către APL Glodeni a fost emisă decizia de creare a Parcului Industrial Glodeni de tip c) (Platformei industriale multifuncționale). A fost creată/ reorganizată Întreprinderea Municipală „Centrul de Tineret din Glodeni” în Întreprinderea Municipală „Platforma Industrială Multifuncțională Glodeni”, cu aprobarea noului statut și a genurilor de activitate necesare administrării întreprinderii.
2. Pentru construcția infrastructurii conform proiectului de execuție **PIM Ocnița**:
 - Procesul verbal de recepție la terminarea lucrărilor etapa I a fost semnat la data de 30.04.2024 de către comisia de recepție și înregistrat la Inspectoratul Național pentru Supraveghere Tehnică;
 - Către APL Ocnița a fost expediată documentația necesare pentru transmiterea la balanța autorității locale a lucrărilor realizate în etapa I.
 - Lucrările pentru etapa II (a) PIM Ocnița sunt în curs de execuție. Din motive tehnice și juridice, a fost prelungit contractul de antrepriză a lucrărilor de construcție a etapei II, faza a), conform procedurii de achiziție stabilite. Finalizarea și transmiterea către APL Ocnița a lucrărilor de construcție a etapei II, faza a) se preconizează pentru trimestrul II, 2025.
3. A fost elaborat *Ghidul privind constituirea și funcționarea Platformelor Industriale Multifuncționale (PIM)*, care presupune acordarea suportului informațional privind activitatea PIM-urilor, stimularea investițiilor directe autohtone și străine, dezvoltarea regională, creșterea sectorului IMM, precum și crearea de noi locuri de muncă în regiuni.

Au fost realizate studii de fezabilitate și proiectele tehnice necesare pentru construcția infrastructurii în cele două centre raionale. Lucrările finalizate în această primă etapă includ construcția magistrelor de alimentare cu apă și canalizare, gaze naturale, energie electrică de mare capacitate, căile de acces către platforme și blocurile administrative destinate managementului PIM.

Menționăm că, la data de 02.07.2024 a intrat în vigoare *Legea nr. 143/2024 pentru modificarea unor acte normative (eficientizarea parcurilor industriale)* prin care a fost completat art. 5¹ cu o nouă categorie a parcurilor industriale și anume: „c) *parc industrial de categoria C* – platformă industrială multifuncțională, în cadrul căreia pot fi desfășurate mai multe tipuri de activități economice, preponderent activități de mică producție”. Astfel, procesul de creare și funcționare a Platformelor Industriale Multifuncționale este stipulat în *Legea nr. 182/2010 cu privire la parcurile industriale*.

Tabelul nr. 39 prezintă evoluția indicatorilor de produs și rezultat, evidențiind realizările până în prezent și oferind o imagine de ansamblu asupra stadiului programului. Analiza acestora va permite o evaluare mai clară a progresului și va facilita identificarea pașilor necesari pentru îndeplinirea obiectivelor finale ale programului.

Programului de construcție a Platformelor Industriale Multifuncționale (13.10.2020 – 13.10.2023)				
Denumire indicator de produs/de rezultat conform documentului de Program/Proiect	Indicatori de produs/rezultat conform documentului de Program/Proiect perioada total de implementare	Progresul de realizare a indicatorilor de produs/rezultat TOTAL conform documentului de Program/Proiect perioada de la lansare până la data raportării		
		ținta	realizat	%
Indicatori de rezultat:	(36 luni)	(50 luni)		
- identificarea a 18 regiuni și terenuri potențiale pentru crearea PIM	18	18	18	100%
- crearea a cel puțin 5 PIM	5	5	1	20%
- atragerea investițiilor în cadrul fiecărui PIM de cel puțin 20,0 mil. lei	20,0	20	0	0%
- crearea a cel puțin 100 de locuri de muncă în cadrul fiecărui PIM	100	100	0	0%

Sursa: Calcule IP ODA

Programul de construcție a Platformelor Industriale Multifuncționale (PIM) a înregistrat progrese importante în etapele de planificare și identificare a locațiilor. Identificarea celor 18 regiuni și terenuri pentru dezvoltarea PIM a fost realizată cu succes și în totalitate, ceea ce reprezintă o realizare semnificativă, asigurându-se astfel baza solidă pentru implementarea viitoare a platformelor.

De asemenea, deși până în acest moment a fost realizat un singur PIM din cele cinci planificate, acest prim pas reprezintă o realizare semnificativă și un punct de plecare solid pentru continuarea proiectului. Pașii următori vor consolida acest progres și sunt esențiali pentru a atinge cu succes obiectivele finale, având un impact pozitiv asupra dezvoltării întregului program.

5.5. Prima Casă

IP ODA, în baza Legii nr. 293 din 21.12.2017 și Hotărârii Guvernului nr. 202 din 28.02.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă”, activează în calitate de Mandatar al Ministerului Finanțelor în procesul de garantare a creditelor ipotecare în cadrul Programului de stat „Prima Casă”.

Pe parcursul anului 2024, au fost acordate **4.303 consultații** (dintre care 1.320 în T:4) referitoare la modalitatea de aplicare la program și la criteriile de eligibilitate asociate acestuia. De asemenea, au fost emise **17 acorduri** (7 în T:4) de modificare a proprietarului locuinței achiziționate prin Program, ca urmare a intervenției unui divorț și **16 acorduri** (6 în T:4) de transfer al sumei despăgubirii de asigurare pentru dauna parțială a locuinței.

În perioada anului 2024, au fost emise **1.471 garanții** (T:4 - 1.028 garanții) de stat în valoare de **990,35 mil. MDL** (T:4 - 755,22 mil. MDL), fiind garantate credit în valoare de **1.705,04 mil. MDL** (T:4 - 1.289,98 mil. MDL).

Datele statistice cumulative privind rezultatele înregistrate de la lansarea proiectului până la data 31 decembrie 2024, se prezintă astfel:

- **10.260 cereri de emitere înregistrate;**
- **9.626 cereri acceptate**, fiind încheiate contracte de garanției de stat și contracte de acordare a garanției de stat în sumă totală de **3.218,32 mil. MDL;**
- **10 cereri respinse** pe motivul necorespunderii criteriilor de eligibilitate a Programului;
- **1.130 cereri stinse** în legătură cu achitarea anticipată a creditului;
- **584 cereri retrase** de către bănci din diverse motive;
- **16 cereri executate** a garanțiilor de stat.

În procesul implementării Programului, IP ODA a venit periodic cu mai multe propuneri de îmbunătățire a Programului, precum și a fost implicată activ în procesul de analiză a acestuia.

Astfel, în contextul ameliorării situației pe piața imobiliară, precum și accesibilitatea creditelor ipotecare mai ieftine, comparativ cu anul precedent, băncile din Republica Moldova își repornesc activ procesul de creditare care vine în contextul relaxării politicii BNM.

La data de 31.07.2024 prin Legea nr. 218 a fost modificată Legea nr. 293/2017. Este de menționat, că odată cu intrarea în vigoare a modificărilor în vederea implementării noului Program „Prima Casă Plus” cererea din partea cetățenilor a crescut exponențial, în doar ultimele 4 luni, septembrie-decembrie au fost înregistrate **1.286** garanții de stat noi emise, din totalul de 1.471 pentru întreg anul 2024, și comparativ cu 150 stabilite inițial în Plan. Lunar, sunt înregistrate în mediu 350 cereri, ceea ce depășește substanțial volumul cererilor înregistrate anterior în Program.